
OBSAH

Úvod	2
1. Násilná trestná činnost na dětech a její dělení	5
1.1 Postavení dítěte ve společnosti a v rodině	8
1.2 Fyzické násilí na dětech	13
1.3 Psychické násilí na dětech	19
1.4 Sexuální zneužívání dětí	21
1.5 Faktory, příčiny a podmínky trestné činnosti na dětech	28
1.6 Nejzávažnější příčiny násilí, které vedou pachatele k trestné činnosti	29
1.7 Ostatní faktory	33
1.8 Dílčí závěr	35
2. Šikana	37
2.1 Pojmy agresivita a šikana	37
2.2 Příčiny vzniku agresivních sklonů u člověka	38
2.3 Účastníci šikanování	40
2.4 Šikana z hlediska způsobů a forem	43
2.5 Následky šikany	46
2.6 Preventivní opatření proti šikaně	48
2.7 Dílčí závěr	50
3. Důsledky násilné trestné činnosti na vývoj osobnosti dítěte	51
3.1 Vliv trestné činnosti na psychický vývoj dítěte	51
3.2 Vliv trestné činnosti na fyzický vývoj dítěte	54
3.3 Odstraňování a zmírňování následků	56
3.4 Dílčí závěr	59
4. Prevence týraných a sexuálně zneužívaných dětí	60
4.1 Preventivní opatření a podněty rodičům	61
4.2 Příprava dětí na nebezpečnou situaci	62
4.3 Primární, sekundární a terciární prevence	63
4.4 Dílčí závěr	65
5. Empirická část	66
5.1 Dílčí závěr	73
Kazuistika č. 1	74
Kazuistika č. 2	85
Kazuistika č. 3	87
Závěr	99
Resumé	101
Anotace	104

Literatura a prameny
Přílohy

106
108

ÚVOD

Již ze samotného názvu mé diplomové práce „*Násilná trestná činnost páchaná na dětech*“ bude zcela jistě většině čtenářů jasné, co bude jejím obsahem. Tedy především nechápající, nesmyslná, nevysvětlitelná a v poslední řadě neomluvitelná jednání, kterých se dopouštějí dospělí na dětech. V úvodu bych mohl dále pokračovat citáty a tvrzeními z řady publikací odborníků (Dunovský J., Elliotová M., Matějček Z., Pöthe P., Weiss P., aj.) zabývajících se „*týranými, zneužívanými a zanedbávanými dětmi*.“

Místo toho však *веду část autentické výpovědi dítěte* ze skutečného „*děsivého*“ případu, který česká kriminalistika nepamatuje. *Případu týraného „Ondřeje Coufala*,“ který vyšel najevo v obci Kuřim, v okrese Brno-venkov, a který se odehrál v nedávné době. Začátek vyšetřování tohoto případu se datuje ke dni 7. 5. 2007 a já jsem se osobně jako vrchní komisař Policie ČR - Krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje v Brně, podílel na odhalování a objasňování nezákonných jednání namířených proti Ondřejovi a Jakubovi, ze strany jejich matky Kláry Mauerové a dalších osob.

Když mě našli svázaného, tak to mě svázala maminka. Už jsem byl svázaný mockrát. Stokrát. Nahý už jsem byl také víckrát. Svazovala mě maminka. Kdo jiný? Maminka mě svazovala lepící páskou, jeden den to bylo jenom provázkem. Ruce jsem měl svázané vždycky. Ale někdy jsem to měl jenom jako svázané, abych si vzpomněl, co se stane, když udělám zase něco špatně. Když jsem byl nahý, tak mi maminka řekla, že se mám vysvléct, kdo jiný. Když jsem byl nahý, tak mi byla zima.

Když jsem měl svázané ruce a nohy, tak jsem jedl tak, že mi maminka postavila na zem přede mne misku s jídlem a já jsem ho jedl normálně pusou. Jídával jsem špagety s omáčkou, buchtu, každý den jiné jídlo. Hlad jsem míval, ale spíš žízeň. Na pití mi maminka dávala do misky čaj, vodu, někdy mi to vyschlo, to je divný. Když šla maminka do práce, tak já jsem byl sám celou dobu v komoře. Někdy jsem byl nahatý a někdy oblečený, když jsem byl nahatý, tak mi byla zima. Matce jsem neříkal, že je mi zima. Nemocný jsem nebyval. K paní doktorce jsem nechodil. Teta Katka za mnou chodila do komory, byl sem nahatý. V komoře jsem také spával. Postel tam nebyla. Spal jsem tam na dece a také na kartonu. Proč mě tam mamka dala, to nevím. Někdy jsem taky spal bez kartonu a bez deky, jenom tak, na zemi. Ale neštípalo to, je pravda, že to trochu studilo. To mě ale nezajímalo. V komoře jsem měl takový kýbl, kdyby se mě zachtělo čůrat nebo kakat.....

Uvedeným případem bude dále pokračováno v případových ilustracích jednotlivých kapitol diplomové práce. Dokončení bude provedeno v jedné z uvedených kazuistik.

Poznámka : Jedná se o část přepisu Ondřejovy výpovědi, ten o všech těchto věcech mluvil, jako by na nich nebylo nic mimořádného.

I když žijeme na prahu třetího tisíciletí, pokrok nás obklopuje ze všech stran, skoro nic není nemožné, přesto zůstává problém „týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí,“ nevyřešen.

Říká se, že každá doba nese to své, „pokrok, ideje, ideály, hodnoty, cestování vesmírem,“ slovo vzdálenost téměř ztratilo význam, jsme schopni komunikovat mezi kontinenty, žádná z nich však nepřinesla účinný recept v podobě léku, který by vyléčil nemocnou duši. ***Když jsem použil slovo „duše,“ mám na mysli tu bezbrannou, utrápenou, zničenou a pošlapanou dětskou dušičku, na které zůstaly rýhy osudu, vytvořené dospělými.***

Žádné století, ani tisíciletí nedokázalo vymítit uvedené „zlo,“ to zlo projevující se v podobě týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte. To zlo, které je součástí každé doby a slovo pokrok, v tomto směru ztrácí na významu. Ve své diplomové práci jsem se snažil nastínit formy násilí projevující se ve fyzickém, psychickém a sexuálním týrání. Dalším případem agrese namířené proti dětem a mladistvým je šikana, která je definována jako samoučelné násilí silných vůči slabým. Vylíčit příčiny, které vedou pachatele k páchání trestné činnosti. Popsat její dopad na fyzický i psychický vývoj dítěte. Pokusit se o odstranění, nebo alespoň zmírnění následků a vyzvednout důležitost spočívající v prevenci, v rodině, ve školách a celé společnosti.

Dítě jako každá lidská bytost má svou hodnotu, důstojnost a základní práva. Vzhledem ke svému tělesnému i duševnímu vývoji, bezbrannosti a zranitelnosti potřebuje zvláštní péči, pomoc, ochranu, porozumění a lásku.

Na světě žije spousta dětí. Většina dětí je veselá, šťastně si hraje a na něco hezkého se těší. Vědí, že se mohou s důvěrou obrátit na své rodiče, kteří pro ně představují bezpečné útočiště. Mezi nimi jsou však i děti, které tak šťastné nejsou. Mají pocit, že je nikdo nemá rád, cítí se opuštěné a připadá jim, že jsou svým rodičům spíše na obtíž. Jsou zvyklé na křik, bití a mívají i modřiny. Když se jim něco nepovede, jsou vyděšené a mají strach, že bude následovat krutý trest, výčitky, nadávky a obviňování. Takové děti jsou týrané. *(Sdružení linka bezpečí, informační leták.)*

Závěrem bych použil citát, který mi utkvěl v paměti z mého dětství, a který svojí podstatou vystihuje mnohé, bohužel si již dnes nevzpomínám na jeho autora :

„ Ted’ když jsme se naučili létat v povětří jako ptáci a plavat ve vodě jako ryby, zbývá už jen jediné, naučit se žít na této zemi jako lidi. “

1. NÁSILNÁ TRESTNÁ ČINNOST NA DĚTECH A JEJÍ DĚLENÍ

Kriminalita páchaná na mládeži představuje sice kvantitativně nevelký podíl na odhalené celkové trestné činnosti, vyznačuje se však vysokou společenskou nebezpečností. Kriminologové již počátkem osmdesátých let začali výrazněji upozorňovat na skutečnost, že mnozí pachatelé, dříve než spáchali trestný čin, byli sami obětí kriminality v dětském věku. I když doposud chybí solidní empirické ověření, lze stanovit hypotézu, že trestná činnost páchaná na dětech a mladistvých je potenciální kriminogenní faktor kriminality mládeže.

Problematika kriminality páchané na mládeži je úzce spjata s postavením mládeže ve společnosti a jejím vývojem v ní. Ublížení dítěti v nejrůznějších jeho formách a intenzitě bylo v minulosti chápáno jako samozřejmost, vyplývající z nerovného postavení dítěte jako právního subjektu ve společnosti.

Nejkrajnější ochrana dětí a mladistvých před kriminalitou je garantována trestním právem. V první řadě je to ustanoveními o ochraně, která náleží pouze mládeži, v druhé řadě se jedná o ustanovení týkající se trestných činů, jejichž obětí se může stát každý člověk, avšak spáchání těchto trestných činů na mládeži vykazuje větší společenskou nebezpečnost a je podmínkou udělení vyšší trestní sazby, pozornost se soustřeďuje na:

- **ochranu dětí před neplněním povinností rodičů**, záměrem legislativy je postihnout určitý druh pasivity těch, kteří mají ze zákona povinnost o dítě pečovat, a kteří je opustí nebo neplní zákonnou vyživovací povinnost a vystaví je nouzi nebo jiným závažným následkům, jako je újma na zdraví až smrt (§ 212, 213 tr. zák.),
- **ochranu dětí proti různým formám a intenzitě agresivního jednání**, kam patří speciální trestné činy, zejména týrání svěřené osoby (§ 215), a osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě (§ 215a). Dále únos (§ 216) a trestný čin vraždy a vraždy novorozence dítěte matkou (§ 219 – 220),
- **ochranu před obchodováním s dětmi**, kdy zákonodárce v souladu s článkem 35, Úmluvy zakotvil novou skutkovou podstatu, již postihuje toho,

kdo za odměnu svěří dítě do moci jiného za účelem adopce, využívání dětské práce nebo pro jiný účel (§ 216a),

- **ochranu proti ohrožení výchovy mládeže**, spočívající v postihu toho, kdo vydá osobu mladší 18 let nebezpečí zpustnutí tím, že jí umožní vést zahálčivý nebo nemravný život nebo takovou osobu k tomuto životu svádí (§ 217). Dalším tr. činem je svádění k pohlavnímu styku, které spočívá v nabídnutí, příslibu či poskytnutí osobě mladší 18 let za pohlavní styk, pohlavní sebeukájení, obnažování nebo jiné srovnatelné chování úplatu nebo jinou výhodu či prospěch (§ 217a),
- **ochranu zdravého sexuálního vývoje mládeže**, jde o pohlavní zneužívání (§ 242, 243) a znásilnění, kdy je přísněji postihován pachatel, pokud jeho jednání směřuje proti osobě mladší 15 let (§ 241 odst. 2 písm. b), a tr. čin kuplířství (§ 204 odst. 3 písm. c, odst. 4),
- **ochrana před pornografií**, v případech, kdy pornografické dílo písemné, fotografické, filmové, počítačové nebo jiné je nabízeno, přenecháváno nebo zpřístupněno dítěti, nebo je zneužito k výrobě pornografie (§ 205, § 205a, § 205b),
- **ochranu mládeže před zneužíváním návykových látek a před podáváním alkoholických nápojů**, od roku 1994 i před podáváním anabolických látek (§ 187 odst. 2 písm. c, § 188 odst. 3, § 188a odst. 2, § 218, §218a). Od roku 1998 jsou pro dealery drog, kteří ohrožují děti a mladistvé, stanoveny vyšší trestní sazby. (*Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.*)

Bez povšimnutí by nemělo zůstat, že kriminalita páchaná na mládeži způsobuje následky, které mohou mít krátkodobý, ale i dlouhodobý negativní vliv na jejich zdravý vývoj. Jde zejména o nebezpečí návyku k násilnému a sexuálně motivovanému kriminálnímu chování, k alkoholismu, drogovým závislostem, prostituci atd.

Mezi nejčastěji páchanou trestnou činností na dětech a mládeži patří:

- zanedbání povinné výživy
- týrání svěřené osoby
- pohlavní zneužívání
- ohrožování výchovy mládeže
- obchodování se ženami.

Problematicke ochrany dětí před kriminalitou je věnována pozornost i na evropské úrovni. V středu zájmu Rady Evropy je především tzv. syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte. Je to multifaktoriální jev, jehož společným jmenovatelem je ubližování dítěti. Jeho poznávání, odhalování, náprava i prevence je záležitostí různých vědních oborů zabývajících se dítětem.

Zdravotnická komise Rady Evropy členskými státy doporučila členit a evidovat problematiku CAN (1992) do následujících podskupin na:

- tělesné týrání,
- psychické týrání (ponižování nebo citové vydírání),
- zanedbávání (tzv. pasivní týrání),
- pohlavní zneužívání (tzv. syndrom CSA),
- podávání alkoholu, drog a svévolné podávání utišujících nebo naopak povzbuzujících léků,
- systémové-institucionální týrání (školskými, zdravotnickými zařízeními, orgány státní správy, soudy apod.).

Závažným mezinárodním problémem konce dvacátého století se stalo komerční sexuální zneužívání dětí. V posledním období se rozšířilo i do zemí, kde se dříve nevyskytovalo. Příčiny lze spatřovat především v rozšíření sexuální turistiky a v agresivních formách nabídky, k níž jsou využívány nejrůznější mediální prostředky, včetně Internetu, který učinil z komerčního sexuálního zneužívání dětí globální záležitostí. (*Zoubková, I.: Kriminalistika č. 2/2001, s. 3.*)

1.1 Postavení dítěte ve společnosti a v rodině

Často bývá 20. století označováno jako století dítěte či jako století objevování dítěte a dětství. To proto, že se odborná i laická veřejnost začala soustřeďovat na poznávání nepříznivých stavů v životě a vývoji dítěte, způsobených většinou neadekvátním chováním dospělých kolem něj a nepříznivými podněty zvenčí. A to hlavně tam, kde bylo riziko ubližování dítěti největší – což je bohužel paradoxně v rodině.

Dělo se tak v rámci poznávání a definování potřeb, požadavků dítěte a snahy adekvátně je uspokojovat. Na tomto základě se pak formulovala postupně práva dítěte jak na úrovni národní, tak mezinárodní, především však ve vztahu rodiče – děti.

Při vývoji právního vztahu rodičů a dětí bylo nutno překonat představy o dítěti jako pouhém objektu a absolutní „otcovské moci“ v rodině, která pramenila z dávného starověku. Tehdy mohl otec s dítětem jakkoli manipulovat, mohl jej zabít, shodit ze skály, prodat do otroctví apod. Křesťanství přiznalo dítěti duši a charakter lidské bytosti, zakázalo zabíjet děti, když se ve 4. století našeho letopočtu stalo státním náboženstvím.

I přes tento zákaz však stále přetrvávala v etapách vývoje lidstva otcovská moc, ačkoli její intenzita postupně slábla. U nás tomu bylo do roku 1949, kdy zrovnoprávnění otce i matky přineslo nové označení vztahu mezi rodiči a dětmi – rodičovská moc. Vlivem Charty práv dítěte z roku 1959 byla u nás přijata v novém zákoně o rodině odlišná formulace tohoto vztahu – práva a povinnosti rodičů. V poslední úpravě tohoto zákona je vztah rodičů a dětí vyjádřen jako rodičovská odpovědnost, jež přináší dítěti řadu nových práv.

Postupně vznikající národní i mezinárodní organizace iniciovaly a prosazovaly rozvoj a zkvalitnění péče o dítě a jeho ochranu. Snad prvním takovým mezinárodním dokumentem, týkajícím se ochrany dítěte, bylo vyhlášení zákazu dětské práce, přijaté ke konci 19. století Všeobecnou konfederací práce. Tento zákon předznamenal ohromný rozvoj péče o dítě ve 20. století.

Velmi důležitým mezinárodním dokumentem, týkajícím se právního postavení dítěte ve společnosti, poskytnout dítěti potřebnou ochranu byla tzv. **Ženevská Deklarace práv dítěte**, kterou přijala Společnost národů v roce 1924. Tato deklarace se postavila proti diskriminaci dětí, jejich těžkému osudu v nesčetných válkách, ale také ještě v přetrvávajícím kolonialismu, proti vykořisťování dětí a jejich otroctví.

Současně poskytla analýzami důležité informace o stavu a vývoji dětí ve světě. Všechna tato úsilí vyvrcholila v mimořádnou událost, když z pomocné organizace UNRRY, snažící se pomoci válkou poškozeným zemím, vznikla na začátku padesátých let polovládní organizace na půdě Organizace spojených národů - Dětský fond spojených národů - **UNICEF**. Ten převzal iniciativu v mezinárodní pomoci nejvíce ohroženým dětem.

V bezprostřední návaznosti na svou stále úspěšnější praxi ve světě dokázal formulovat a také ve Spojených národech prosadit novou mezinárodní právní normu týkající se dětí - **Chartu práv dítěte**, jež se cíleně zaměřovala na prosazování optimálního vývoje každého dítěte a jeho ochrany. Každé dítě má mít zajištěno ke svému plnému rozvoji dostatek lásky a porozumění především v péči vlastních rodičů. Není-li to možné, stát toto právo musí náležitě uspokojit. Zvláštní ustanovení jsou věnována právům dítěte na ochranu před jakýmkoli zneužíváním, ubližováním, vykořisťováním a zanedbáváním, obchodem s ním a jeho diskriminací. Charta Práv dítěte z roku 1959 měla pro některé východoevropské země, a nepochybně i pro nás, zcela specifický význam. Ovlivnila tehdy připravovaný a v r.1963 u nás přijatý zákon o rodině. Ten neobyčejně moderně upravil některé zákonné normy týkající se vztahu rodičů a dětí a hlavně možnosti náhradní rodinné péče, především osvojení. Otevřel možnosti pro znovuzavedení pěstounské péče, jež byla z ideologických a politických důvodů v r. 1951 zrušena. Tak se na jeho základě podařilo osvojit postupně tisíce dětí, právě na podkladě ustanovení o tzv. nezájmu rodičů o dítě trvajícím nejdříve po dobu 2 let, později roku a nyní dokonce půl roku. Nový zákon o rodině však též umožnil znovu zavést pěstounskou péči do celého systému náhradní rodinné péče, ať již v individuální podobě nebo v podobě skupinové, především v SOS dětských vesničkách.

Situace dítěte ve světě zdaleka nebyla tak příznivá, jak by mělo světovému rozvoji odpovídat. Svědčily o tom především vydávané zprávy UNICEF, které měly znovu zhodnotit situaci dětí ve světě, rozsah, obsah a aktuálnost dětských práv a hlavně jejich plnění. Výsledkem tohoto úsilí bylo přijetí **Úmluvy o právech dítěte** opět Organizací spojených národů, a to v listopadu 1989. Úmluva přiznává dětem na celém světě plná lidská práva a zavazuje účastnické státy k právnímu zakotvení těchto základních práv dětí do vlastního zákonodárství. Nezapomíná ani na povinnosti rodičů náležitě pečovat a vychovávat své děti, ani na povinnosti státu jim v tomto úsilí pomáhat. A to hlavně tam, kde se nemohou, neumějí nebo nechtějí o své děti starat. Povinnosti rodičů i státu se totiž současně stávají právy dítěte, jež jsou v plném souladu s právy, obsaženými v Listině základních práv a svobod.

Práva dětí na ochranu před kriminalitou na nich páchanou jsou především práva na ochranu před zanedbáváním, zneužíváním a duševním nebo tělesným násilím. Podle Úmluvy se jedná o opatření směřující k ochraně dětí před násilím a zanedbáváním (čl. 19), před narkotickými a psychotropními látkami (čl. 33), před všemi formami sexuálního zneužívání a vykořisťování (čl. 34) a obchodováním s dětmi (čl. 35). Pozornost je věnována i neintegraci dětí, které se již staly oběťmi vykořisťování, zneužívání nebo týrání (čl. 39).

Problematika kriminality páchané na mládeži v České republice je ve středu zájmu širší společnosti od počátku devadesátých let a úzce souvisí právě s ratifikací Úmluvy o právech dítěte (publikována jako Sdělení FMZV č. 104/1991 Sb.). Je tomu tak i v resortu Ministerstva vnitra ČR. Policejní prezidium ČR a Úřad služby kriminální policie a vyšetřování ČR věnují v posledním desetiletí problematice trestné činnosti páchané na mládeži nemalou pozornost.

Ochrana dítěte je ve vnitrostátní úpravě obsažena v různých právních normách. Již tradičně je základ právního postavení dítěte obsažen, mimo právo ústavní, v právu rodinném. Vliv Úmluvy se do zákona o rodině promítl (novelou z. č. 91/1998 Sb.) především v ustanovení o sociálně-právní ochraně (§ 41), jejíchž cílem je „blaho dítěte“. Následně přijatý zákon o sociálně-právní ochraně dětí (č. 359/1999 Sb.) stanovil

rovněž jako přední hledisko zájem o blaho dítěte (§ 5). Mimo jiné zákon stanovuje povinnost státu a státních orgánů poskytovat účinnou pomoc rodinám s dětmi, povinnost státních orgánů chránit děti před tělesným a duševním násilím i povinnost státu zajistit neintegraci a zotavení dítěte, které se stalo obětí týrání, zneužívání, zanedbávání nebo jiné omezující zacházení.

V souladu s Úmluvou byl novelizován zákon o přestupcích (č. 200/1990 Sb.). Byly uzákoněny nové přestupky na ochranu dětí, např. za přestupek je považováno ponechání nezletilého dítěte bez náležitého dozoru, a pokud je tím vystaveno nebezpečí vážné újmy na zdraví nebo pokud tím způsobí újmu na zdraví jiné osobě nebo škodu na majetku. Za přestupek je nově považováno i ponížení lidské důstojnosti nezletilého dítěte použitím nepřiměřených opatření. Naopak tradiční je ochrana dětí a mladistvých před podáváním alkoholických nápojů. Absolutní zákaz prodávání a podávání návykových látek osobám mladším osmnácti let je vysloven hned dvěma normami správního práva. Vedle zákona o přestupcích je to i zákon o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi (č. 37/1989 Sb.). Od roku 1990 byl princip prohibice pro děti a mladistvé uplatněn i při hraní na hracích automatech (zák. č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách).

Úmluva se tak zabývá naplňováním v ní stanovených práv všech dětí. V podstatě jde o 4 okruhy:

- práva statutární,
- práva na rozvoj a přežití,
- práva na společenskou participaci,
- práva na plnou ochranu.

Ta se týkají všech dětí, jež jsou jakkoli ohroženy či postiženy, tedy dětí ocitajících se ve zvláště nepříznivých situacích.

Děti jsou pokračováním života rodiny a tím i celé společnosti. Rodina vznikla především z potřeby své potomstvo ochraňovat a pečovat o ně v úzkém intimním společenství ženy a muže a případně dalších blízkých lidí.

Rodina zajišťuje bezpečí a jistotu osobního vztahu a lásky. Je to potřeba vztahu založeného na nepodmíněné lásce, kdy nás má někdo rád takové jací jsme, a proto, že jsme. Dítě v rámci rodiny dostává i určitou sociální roli (šikovný hoch, hodná holčička). Dítě se s touto rolí identifikuje a má možnost prožívat uznání a ocenění, má pocit, že někam patří.

V rodině se naplňují nejen potřeby dětí, ale i rodičů. Z psychologického hlediska je rodina místem vzájemného uspokojování. Ústřední roli ve vývoji dítěte v rodině hraje matka. Slouží jako hlavní prostředek uspokojování životních potřeb dítěte a poskytuje mu rovněž ochranu, bez ní by bylo dítě vystaveno nárazům vnějšího světa, které zanechávají trvalé stopy na jeho duševní odolnosti.

Rodina slouží k odpočinku, k ochraně před nepřízní vnějšího světa a regeneraci duševních sil, jejichž význam stoupá v kontextu s procesem celospolečenských změn. Na rodičích spočívá podstatná část odpovědnosti za začlenění rodiny do makrosystému společnosti, získání určité životní úrovně a zabezpečení materiálních podmínek pro zdravý a plnohodnotný vývoj dětí. Rodina má ve vyspělých společnostech hlavní odpovědnost za výchovu svých dětí. Rodiče jsou hlavními vychovateli, utváří mravní rysy dítěte, vztah dětí k ostatním lidem, vztah k práci apod. Rodiče jsou odpovědní za vytvoření kulturně pedagogických podmínek rodinného prostředí. Tyto podmínky se především odrážejí ve vzdělání a hodnotové orientaci rodičů. Potřeba vzdělání rodičů a životní styl rodiny ovlivňuje budoucí hodnotovou orientaci dětí. V životě rodiny se v pozitivním i negativním smyslu promítají celkové dlouhodobé důsledky výchovy jejich dětí.

Od určitého věku dětí nemůže rodina zabezpečit komplexní a multikulturní rozvoj dítěte svými vlastními silami. Je v tomto směru odkázána na spolupráci s jinými specializovanými institucemi. Škola a ostatní výchovné instituce odpovídají vždy jen za některou dílčí oblast výchovy. Rodiče rozhodují o výběru vzdělávací instituce pro své dítě, ovlivňují jeho vztah ke vzdělání vůbec, významně působí při volbě povolání. Fungující rodina je nejenom předpokladem zdravého vývoje spokojených jednotlivců, ale tvoří i podmínku zdravé, vnitřně svobodné společnosti.

Špatná výchova v rodině je nejčastějším předpokladem pro vznik kriminogenního prostředí. Kromě nedostatků v rodinné výchově spočívají příčiny kriminality dětí a mládeže i v dalších faktorech, jako je absence vhodných aktivit ve volném čase, problém kvalifikace a vzdělání, nedostatečná mravní a citová výchova a absence právního vědomí. (*DUNOVSKÝ, J. et al.: Problematika dětských práv a komerčního sexuálního zneužívání dětí u nás a ve světě. 1. vyd., Grada Publishing, 2005, s. 35-39*) (*Surovčík, V.: Bakalářská práce, Trestná činnost páchaná na dětech a její důsledky na vývoj osobnosti dítěte. IMS, Brno, 2006.*)

1.2 Fyzické násilí na dětech

Za týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte považujeme: jakékoliv nenáhodné, preventabilní, vědomé (případně i nevědomé) jednání rodiče, vychovatele anebo jiné osoby vůči dítěti, jež je v dané společnosti nepřijatelné nebo odmítané a jež poškozuje tělesný, duševní i společenský stav a vývoj dítěte, popřípadě způsobuje jeho smrt. (*DUNOVSKÝ, J. et al.: Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1995, s. 24*)

Fyzické týrání je nejpodrobněji prozkoumaný a popsáný jev v rámci syndromu CAN (Child Abuse and Neglect – syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte).

Tělesné týrání dětí a jejich zneužívání aktivní povahy zahrnuje všechny akty násilí na dítěti. Patří sem záměrné opomenutí v péči o dítě, které vyústí v jeho poranění nebo smrt. Mezi děti tělesně týrané s následným poraněním se zařazují děti, u nichž vzniklo poranění v důsledku bití, popálení, opaření, trestání a také ovšem selhání ochrany dítěte před násilím.

Druhou podskupinou jsou pak tělesně týrané děti, jež nemají bezprostřední známky tělesného poranění, ale jsou zasaženy utrpením způsobeným dušením, otrávením či jiným obdobným násilím. Dále sem patří i děti, jež jsou záměrně vystavovány opakovaným lékařským vyšetřováním.

Tělesné týrání pasivní povahy se vyznačuje nedostatečným uspokojováním alespoň nejdůležitějších tělesných potřeb dětí. Jde o úmyslné, ale i neúmyslné neposkytování péče, které se vyskytuje u rodičů značně zaostalých, rodičů s psychickými poruchami. V uvedených případech dítě neprospívá, je zanedbané a vyznačuje se nedostatečným rozvojem v mnoha oblastech. Nejzávažnějším důsledkem je zpustnutí, v krajním případě smrt dítěte.

Těžiště tělesného týrání a zneužívání dětí je možné především spatřovat v nezvládnuté, nadměrné agresi rodičů a ostatních osob. Přitom platí, že čím je dítě menší, tím je bezmocnější a méně schopné obrany. Za jedno z hlavních východisek násilného zacházení s dětmi možno pokládat tělesné trestání dětí. Snadno přechází do týrání, přičemž hranice mezi trestem a týráním je téměř nezjistitelná. Zjištění potvrzují, že tělesné násilí je u nás dosud významným výchovným prostředkem. O vysoké společenské nebezpečnosti týrání dětí a jeho negativním vlivu na další fyzický a duševní vývoj nezletilých obětí nelze pochybovat. Kdo je v dětství vystaven takovému násilí, v pozdějších letech sám násilí produkuje.

Tělesná poranění a postižení orgánů a funkcí, která vznikají při fyzickém násilí můžeme rozdělit na ***zavřená poranění***, která se vyznačují poškozením tkání a orgánů tupým násilím, zpravidla bez porušení kůže. Tato poranění vznikají účinkem náhlého a prudce působícího úderu nebo tlaku na tělo nebo nárazem těla na tupý předmět. Patří sem otřesy mozku a míchy, pohmoždění vyskytující se na kůži, častěji dochází k zhmoždění podkožní tkáně, kdy následkem krevního výronu dochází k zabarvení kůže: lidově „modřina“, nikoliv vzácným poraněním kůže je vytrhávání vlasů. Dále se vyskytují různá poranění svalů, šlach, nervů, cév, kloubů.

Poranění kostí, zlomeniny podle způsobu vzniku dělíme na přímé a nepřímé, podle mechanismu vzniku na flekční, trakční, torzní, kompresivní a střelné. Zlomenina může být úplná a neúplná. Poškození může být jednotlivé, mnohočetné, čerstvé, ve stadiu hojení nebo v různých stadiích hojení.

Poranění hlavy je nejčastější příčinou smrti u týraných dětí a významnou příčinou chronických neurologických potíží. Podezření na týrání musíme mít vždy, je-li dítě v bezvědomí a nevíme-li nic o vzniku poranění nebo nemáme-li patřičné vysvětlení vzniku úrazu. „*Shaken Infant Syndrom*“ - třesení, je klasický doklad extrémního násilí, které může způsobit smrt nebo trvalé neurologické obtíže. Důsledkem poranění hlavy bývá nejčastěji otřes mozku, pohmoždění mozku. Mezi poranění míchy řadíme otřes míchy, pohmoždění míchy, stlačení míchy, přerušování míchy, které má za následek trvalé ochrnutí částí těla ležících pod místem zranění. Poranění nitrobřišních orgánů jsou druhou nejčastější příčinou úmrtí u syndromu CAN.

Otevřená poranění, rozumíme tím každé porušení kůže, sliznice nebo povrchu některého orgánu. Podle způsobu vzniku rozlišujeme tyto typy ran: nejlehčí je oděrka, kde jde jen o ztrátu pokožky, rána řezná, sečná, bodná, tržná, zhmožděná, rána kousnutím, střelná. Podle vzhledu rozlišujeme ránu čistou nebo znečištěnou, infikovanou.

Rány na hlavě bývají provázeny roztrháním lebečních kostí, zanedbané ošetření může mít za následek např. poúrazovou epilepsii. Nitrooční krvácení přichází při jakémkoli úderu či pádu přímo na oční bulvu (úder pěstí do oka) nebo násilím na hlavu. Vzniká i perforace bulvy, kdy je oko nejvážněji ohroženo slepotou a nakonec i jeho ztrátou. Rány na hrudníku jsou v první řadě nebezpečné tím, že vniká vzduch do pohrudniční dutiny a vzniká pneumotorax.

Popáleniny se vyskytují také jako jedna z forem tělesného týrání, málokdy je však prokázáno zavinění. ***Kdy máme podezření na to, že je zranění úmyslné?*** Typický tvar mají cigaretové popáleniny, na rozdíl od náhodných jsou hluboké, s krátery. Můžeme vidět i popáleniny od provazu na zápěstích či kotnících, která vzniknou, je-li dítě uvázáno. Popáleniny od jídla vzniknou, je-li násilím strkáno horké jídlo do úst, bývají popáleny rty a okolí úst. Popáleniny většího rozsahu vyvolávají celkovou reakci organismu. Mnohočetná zranění se objevují v rámci syndromu CAN všude tam, kde již dítě delší dobu trpí především opakovanými útoky psychopata.

Nyní uvádím výčet znaků a příznaků, které běžně vykazují děti, trpící fyzickým týráním. Mohou to být:

- poranění nebo popáleniny nevysvětlitelného původu, zvláště vyskytují-li se opakovaně,
- nepravděpodobná zdůvodnění těchto poranění dítětem či o ně pečující dospělou osobou,
- nechť dítě o těchto poraněních hovořit,
- poranění v důsledku neúměrných trestů,
- strach ze styku s rodiči,
- lysiny,
- pohmožděniny „měkkých“ částí těla, jež mohou být následkem štípání, kousání nebo bití,
- neochota dítěte odhalovat paže a nohy v horkých letních dnech,
- strach ze svlékání před hodinou tělocviku,
- strach jít domů,
- strach z lékařské pomoci nebo zákroku,
- sklony k sebetrýznění,
- agresivita vůči ostatním,
- chronické útky od rodičů.

(Dunovský, J., et. al. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Praha: Grada, 1995, s. 41-64.)

Ilustrační případ

Na chirurgické oddělení byl přijat jedenáctiměsíční kojeneček s hematomy kolem očí, otisky prstů na obou tvářích, škrábanci a hematomy různého stáří. Rodiče udávali, že dítě spadlo ze schodů a je v bezvědomí. Při vyšetření bylo zjištěno krvácení do sklivce obou bulbů a prasklina lebeční kosti, bez neurologických příznaků. Bez dalšího šetření bylo dítě v krátké době propuštěno do domácího ošetření. Za tři týdny se vrací ve velmi

zanedbaném stavu, v bezvědomí a četnými hematomy, další zlomeninou lebeční kosti a spirálovou zlomeninou pažní kosti. Při chirurgické revizi byl zjištěn subdurální hematom se zhmožděním mozkové tkáně. Bezvědomí neustupuje a přes intenzivní péči dítě umírá. Teprve následně byl případ hlášen policii, byla zjištěna těžká rodinná dysfunkce. Otec byl velmi agresivní psychopatická osobnost, který fyzicky týral svoji ženu a dvě děti. Byl obviněn a odsouzen pro způsobení těžké újmy na zdraví s následkem smrti a pro týrání svěřené osoby.

Smrt tohoto dítěte bylo možno odvrátit, kdyby lékař při prvním pobytu v nemocnici zvážil závažnost situace a zajistil sociální šetření v rodině a okolí. (Dunovský, J. 1995,s.50-51)

Výňatek obžaloby z případu týraných bratrů Ondřeje a Jakuba v kauze Kuřim

Obviněná Klára Mauerová bila své syny Ondřeje a Jakuba páskem a rákoskou po zádech, škrábala je vidličkou, páčila cigaretou, strkala chlapcům hlavy do lavoru s vodou, zatímco jim obviněná Kateřina Mauerová držela ruce, aby se nebránili. A při tomto jednání obviněné Klára a Kateřina Mauerovy chlapce svazovaly provazy a švihadly, zavazovaly jim oči páskami z prostěradel, nutily je v krátkém časovém limitu učit se vulgární texty, a když nezletilí úkol nezvládli, byly je páskem nebo rákoskou do různých míst na těle.

Na závěr této podkapitoly uvádím přehlednou tabulku k syndromu CAN.

Tabulka 1: Formy a projevy syndromu CAN

	<i>Aktivní</i>	<i>Pasivní</i>
<i>Tělesné týrání, zneužívání a zanedbávání</i>	<i>tržné, zhmožděné rány a poranění, bití, zlomeniny, krvácení, dušení, otrávení, smrt</i>	<i>neprospívání, vyhladovění, nedostatky v bydlení, ošacení, ve zdravotní a výchovné péči</i>
<i>Duševní a citové týrání, zneužívání a zanedbávání</i>	<i>nadávký, ponižování, strašení, stres, šikana, agrese</i>	<i>nedostatek podnětů, zanedbanost duševní i citová</i>
<i>Sexuální zneužívání</i>	<i>sexuální hry, pohlavní zneužití, ohmatávání, manipulace v oblasti erotogenních zón, znásilnění, incest</i>	<i>exhibice, video, foto, audiopornografie, zahrnutí dětí do sexuálních aktivit dospělých</i>
<i>Zvláštní formy</i>	<i>Münchhausenův syndrom v zastoupení, systémové týrání a zneužívání, organizované týrání a zneužívání, rituální týrání a zneužívání</i>	

(Eliotová M., Jak ochránit své dítě. Praha: Portál, 1995, s. 61- 62.)

1.3 Psychické násilí na dětech

Psychické týrání je dokumentovatelné velice obtížně. Může se projevovat aktivně, v podobě křiku, nepřiměřené ironie, nedůvěry, opovrhování, shazování dítěte a nevlídného jednání s ním, anebo pasivně jako nezájem a citový chlad, který staví dítě do izolace. Citové týrání je vleklý způsob nekomunikace, projev nelásky a agrese se závažnými celoživotními následky. Na rozdíl od tělesné bolesti přetrvává psychická bolest dlouho po ublížení. Nejběžněji zvažovaný výskyt psychického týrání je u rozvádějících se rodičů či u rodičů, kteří se o dítě tzv. „přetahují“, ať již po rozvodu, nebo i během soužití. Avšak dětí, které jsou psychicky týrány především v rámci rodiny, je i mimo rozvádějící se mnoho.

Není dítě, které pociťuje nelásku, nezájem, nevšimavost či nedostatek péče těch, které má rádo, také psychicky týráno? (Dunovský, J. 1995, s. 67)

Někdy se zároveň s nedostatečnou péčí, nízkým zájmem o děti setkáváme s vysokými nároky rodičů na vysoké výkony ve škole. V současné době se seznamujeme také s problematikou dvoukariérových manželství, kde oba rodiče jsou plně vytíženi ve svém oboru a na děti nezbývá žádný čas kromě zajištění základních potřeb. Z pohledu rodičů je vše v pořádku do doby, kdy děti začnou nosit horší známky ze školy, než si rodiče přejí. Potom obvykle nastupuje tvrdší režim – množí se zákazy chození ven, sledování televize, zájmových kroužků. Leckdy se přistupuje k emočnímu vydírání „s takovými známkami jsi nám jenom pro ostudu, stydíme se za tebe“.

Zvláštní kapitolu tvoří týrání ve formě permanentního srovnávání se sourozencem, který je podle rodičů chytřejší, úspěšnější, dokonalejší. Jaké jsou dopady psychického týrání? Jsou děti, které se stávají ustrašenými, úzkostnými. Jejich sebedůvěra, sebehodnocení jsou velmi nízké. Nedokáží se prosadit, vyslovit svá přání, požadavky, ale i názory. Dítě se uzavře do sebe a přestává komunikovat s okolím, myslí si, že jediným způsobem, jak z této situace uniknout je sebevražda.

Jiné děti reagují spíše agresivně, razantně prosazují své. Leckdy napodobují chování dospělých ve svém okolí. U těchto dětí jsou nápadně časté poruchy chování – lhaní, záškoláctví, útoky z domova. Svoji nejistotu může nevhodně kompenzovat agresivním napadáním fyzicky slabších.

Psychické týrání nesledujeme pouze v rodině, ale i ve škole a mezi vrstevníky. Jednou z forem syndromu CAN je i šikanování. Šikana se obvykle definuje jako agrese, které se dopouští jedinec nebo skupina vůči jedinci nebo skupině víceméně bezbranným, ať pro fyzickou nebo jinou slabost nebo nemožnost obrany. Typické je opakování agrese vůči téže oběti, hrubém násilí nebo ponižující manipulace.

Psychické týrání je těžko prokazatelné a odhalitelné, protože nebývá na první pohled patrné. Na těle dítěte nejsou zřetelné stopy a prokazatelné jsou pouze akutní změny v psychice dítěte, např. depresivní a úzkostné reakce. Ne vždy se musí odehrávat

v ekonomicky slabých rodinách, s nízkým vzděláním rodičů, ale může se vyskytnout i v rodinách, které působí navenek harmonicky.

Ilustrační případ psychického týrání Lenky

Oba rodiče úspěšně podnikají. Otec má autodílnu, matka prodejnu. Oba se svému podnikání plně věnují, stráví v něm veškerý čas. Lenka má ještě mladší sestru, která začala navštěvovat první třídu, ve které se jí velmi líbí. Lenka je v páté třídě a vůbec se jí tam nelíbí. Má potíže skoro v každém předmětu, hlavně jí nejde český jazyk. Protože v předchozí malotřídce neměla žádné problémy, nese současnou neúspěšnost velice těžko. Rodiče se začali dohadovat, kdo se vlastně má dětem věnovat – nejen při přípravě do školy. Každý argumentoval svým podnikáním, které nelze omezit. Víceméně se shodli, že chyba bude v Lence – měla by se více snažit. Předchozí léta jí to přece také šlo. A začaly výčitky, že se nechce učit, následovaly zákazy televize, chození ven. A srovnání s mladší Janičkou, která ještě žádnou ošklivou známku nedonesla. A taky není tak plačtivá, umí se chovat a nermoutí rodiče! Lenka začala mít somatické potíže – bolela ji často hlava (tatínek začal poukazovat na to, že je „chcípák po mamince“). Pediatr nenašel žádný fyziologický podklad obtíží, poslal však maminku s Lenkou k psychologovi. Během rodinné terapie vyšla najevo nejen rivalita mezi sourozenci, ale také značná žárlivost mezi rodiči i na profesní úspěšnost. V této rodině se vlastně týrali i rodiče navzájem. (Dunovský, J. 1995, s. 67-68)

Výňatek obžaloby z případu týraných bratrů Ondřeje a Jakuba v kauze Kuřim

Jan Škrla a Jan Turek nasadili chlapcům na hlavy plastové pytle, které poškozeným přilepili ke krku izolepou, svázali je a nahé je bili do různých částí těla, řezali blíž nespecifikovaným řezným nástrojem po zádech, pálili je v třísech a na jiných částech těla, hrubě jim nadávali, ponižovali a poté vyřezali kousek tkáně z pravé hýždě nezletilého Ondřeje a poraněné místo překryli rozsáhlou spáleninou, přičemž křik a nářek poškozených v průběhu děje tlumili přelepením úst lepicí páskou, kdy při tomto jednání drželi chlapce za přirození, kdy tomuto trýznění v komoře byla přítomna i Hana Bašová, která na chatu přijela společně s Janem Turkem a Janem Škrlou a její úloha při týrání poškozených spočívala v tom, že tvořila tzv. publikum a vyluzovala různé zvuky

a hlasy s cílem vyvolat u chlapců dojem přítomnosti více lidí u jejich týrání a tím zvýšit jejich strach a hrůzu z toho, co se děje.

Po ukončení trýznění předali zraněné chlapce ležící na zemi a v šoku, Kláře a Kateřině Maueroovým, kdy Klára Mauerová poté vyhrožovala chlapcům, že nesmějí nikomu nic říci o dění na chatě, jinak že se tam vrátí a v jejich týrání bude pokračováno.

1.4 Sexuální násilí na dětech

Sexuální zneužívání dětí je obecně označováno jako CSA (Child Sexual Abuse). Nejširší definicí tohoto syndromu je definice Rady Evropy z r. 1992, která považuje sexuální zneužití dítěte za nepatřičné vystavení dítěte sexuálnímu kontaktu, činnosti či chování. Zahrnuje jakékoliv sexuální dotýkání, styk, vykořisťování osobou, které bylo dítě svěřeno do péče, anebo kýmkoliv, kdo se s dítětem dostal do styku. Takovou osobou může být rodič, příbuzný, přítel, odborný či dobrovolný pracovník nebo cizí osoba.

Sexuální zneužití rozdělujeme na bezdotykové a dotykové. Do bezdotykové formy sexuálního zneužívání zejména patří:

- exhibicionismus, při kterém dospělý ukazuje své genitálie a často upřednostňuje jako cíl své aktivity děti,
- harassment, který je popisován jako znepokojování, zneklidňování dítěte slovními výpady, poplácáním po zadku, tisknutím k sobě, pokud toto chování dospělého má sexuální podtext,
- obscénní telefonické hovory,
- přinucení dítěte k obnažení a fotografování, k prohlížení si časopisů s pornografií či sledování videonahrávek.

Do dotykové formy sexuálního zneužívání spadá zejména:

- jednání, při kterém je dítě dospělým obtěžováno, líbáno, osaháváno na erotogenních zónách, toto jednání je často doprovázeno slovními útoky,
- sexuální útok, kdy se dospělý, za užití síly a často při obraně dítěte, oběti dotýká na jeho erotogenních zónách, mazlí se s ním a poškozuje ho tím, že do něj vniká např. prstem, jazykem či předměty,
- znásilnění, které spočívá ve vynuceném vniknutí do vagíny, konečníku nebo úst dítěte penisem,
- incest, který je definován jako sexuální aktivita mezi dvěma osobami, jimž není zákonem dovoleno uzavřít sňatek (styk mezi dítětem a pokrevním rodičem, dítětem a příbuzným, včetně nevlastního rodiče, dítětem a sourozencem),
- intrafemurální pohlavní styk (styk mezi stehna),
- komerční sexuální zneužívání, které může mít podobu dětské pornografie, dětské prostituce a obchodu s dětmi za účelem sexuálního zneužití.

Případů, kdy sexuální deviant ublíží dítěti tak, že je usmrtí, není mnoho, ale vždy jsou to tragické události a jedná se o sexuální útok s následkem smrti. V odborné literatuře je popisován jev, který americký dětský psychiatr R. Summit (1983) nazval *syndromem dětského přizpůsobení pohlavnímu zneužití*, což v praxi znamená, že děti, které uvedly, že byly sexuálně zneužity, svá tvrzení po konfrontaci prožitku s okolním světem odvolaly, protože se jim nevěří a dává se vina jim. Syndrom přizpůsobení pohlavního zneužívání zahrnuje 5 fází :

Utajování

Ten, kdo dítě obtěžuje, psychicky ho zpracovává a spojovacím článkem je uměle navozený pocit společného tajemství o sexuálním zneužití. Dítě se od zneuživatelé dovídá, že tomuto tajemství by nikdo nerozuměl, pokud by se o tom dozvěděl, např.: „*Jestli to někomu řekneš nebudu tě mít rád, matka tě bude nenávidět, půjdeš do sirotčince.*“

Bezmocnost

Zneuživatel takto dítěti vyhrožuje a zastrašuje, v dítěti narůstá pocit bezmoci, pokud je obtěžováno známým dospělým, zvětšuje se bezmocnost svěřením do péče pachatele.

Svedení a přizpůsobení

Dítě, které se setkává s podrobující bezmocí, zpracovává tuto bolestnou situaci tak, že samo sebe viní z vyprovokování, a proto usiluje o opětovné získání lásky a přijetí. Snaží se vnímat „zlo“ jako „dobro“ a podrobuje se zneuživateli. Cenou však je rozštěpení jeho morálních hodnot.

Opožděné a nepřesvědčivé odhalení

Dítě ohlásí zneužívání opožděně, což působí nevěrohodně a pachatel je nevinný, dokud mu není prokázána vina.

Odvolání výpovědi

Vše, co dítě ohlásí vezme pravděpodobně zpět, protože se snaží ochránit rodinu a má strach ze zavření rodiči, z opožděných výsledků. Dítěti je proto v těchto případech naopak nutné poskytnout psychickou podporu, aby k 5. fázi popsaného syndromu dětského přizpůsobení se sexuálnímu zneužití nedošlo.

Ilustrační případ

Příkladem je případ 16-leté dívky, kterou nevlastní otec tři roky sexuálně zneužíval. Dcera se hned zpočátku obrátila na o pomoc na matku a stěžovala si na otce. Matka dceři slíbila, že si s manželem promluví a že se postará, aby se to neopakovalo. Nestalo se tak, sexuální útoky pokračovaly a dokonce se stupňovaly. Dívka pochopila, že u matky nemá zastání, že matka jí nepomůže, a tak už ji znovu o pomoc nežádala. Až v době, kdy si dívka našla chlapce a svěřila se mu, našla v sobě sílu a případ ohlásila na policii. Teprve pak se dostala do Dětského krizového centra. Zpočátku to v rodině vypadalo, že matka bude stát na straně dcery, když však byl otec dán do vazby, chování matky se prudce změnilo. Začala dceru obviňovat z ostudy a rozpadu rodiny, vyslovila podezření, že kdo ví, jak to bylo, jestli si všechno nevymyslela nebo jestli to nebyla ona, kdo otce sváděl. K matce se přidali příbuzní a nutili dívku

k odvolání výpovědi. Na dívku udělali takový nátlak, že hrozilo nebezpečí, že spáchá sebevraždu. Během psychoterapie se dívka opakovaně ptala, jestli za to, co se stalo, může ona, jestli je to skutečně její ostuda, tak jak jí řekla matka, jestli nepůjde do vězení, když se nepodaří prokázat její svědectví apod. Když byla dotazována, jak by si představovala potrestání otce, odpověděla krátce: „Chci aby trpěl stejně dlouho, jako já, tři a půl roku...“

(Dunovský, J., et. al. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Praha: Grada, 1995, s. 72)

Někdy děti zveřejňují svoje pocity, i když pachatel vyžaduje mlčenlivost a udržení tajemství. Citáty z dětských výpovědí ukazují na potřebu dítěte „vyjít ven“ se svým problémem za současného udržení tajemství a neznalosti problému:

„Někdy je dědeček jako slon. Jeho chobot se stále prodlužuje.“

„V noci přichází temný duch, který mě chce unést.“

„Učitel klavíru se chová směšně. Už tam nechci chodit.“

„Můj otec má červenou a bílou krev. Bílá krev mu vytéká z jeho pipína.“

„Mám se svým dědečkem velké tajemství. Kdybych to řekla, matka by onemocněla.“

„Někdy mě matka vezme na klín a legračně mě lechtá mezi nohama.“

„Nechci sedět dědečkovi na klíně, tlačí mě to.“

„Jak to, že náš oddílový vedoucí spí se mnou ve spacím pytli? On nemá peníze na svůj?“

„Můj strýček má koneček, který se umí smát a plakat. Když je smutný, tak je malý. Pak ho musím strýčkovi hladit tak dlouho, až je velký. Někdy je ale velký a pláče. Pak mu musím dávat pusinky, až přestane plakat.“

Aby sexuální chování mohlo být označeno za zneužití, mělo by splňovat tři podmínky:

- aktér je mnohem starší a zralejší než dítě,
- je v pozici autority nebo v pečovatelském vztahu k dítěti,
- aktivity vymáhá silou nebo podvodem (např. dítě nutí, aby se pachatele dotýkalo, eventuálně provádělo masturbaci).

Výše jmenované podmínky znamenají nepřijatelné poměry pro sexuální vztahy v našich kulturních podmínkách.

Podle závažnosti dělíme pohlavní zneužívání:

- mírně závažný čin - expozice,
- závažný čin – různé nekoitální způsoby uspokojení,
- velmi závažný čin – koitus.

Novým poznatkem je, že sexuální násilí je typickým fenoménem tzv. střední vrstvy a také skutečnost, že dominuje intrafamiální forma sexuálního násilí nad extrafamiální.

Nyní bych rád hovořil o komerčním sexuálním zneužívání dětí. Komerční zneužívání dětí definoval v roce 1996 Stokholmský kongres jako použití dítěte pro sexuální účely výměnou za peníze nebo odměnu v naturálních mezi dítětem a zákazníkem nebo dítětem a prostředníkem, agentem a jinými, kdo na obchodu s dětmi za tímto účelem vydělávají. Řada zahraničních autorů vytipovala dvě základní rizika: jsou jimi chudoba a osobní zkušenost se sexuálním násilím.

V našich podmínkách si můžeme hlavně představit hlavně děti na útěku z domova nebo různých ústavů. Fenomén děti ulice má první stupeň, přes den jsou v roli dětí ulice, ale na noc ještě docházejí do svých domovů. Jejich předstupněm je záškoláctví.

Riziky, která mohou potencionálně sehrát roli „*přivaděče*“ dítěte na ulici, jsou neúplná rodina, nízké sebehodnocení, šikanování, tělesné násilí v rodině a autoritářská výchova drilem. Druhým rizikem je osobní zkušenost se sexuálním násilím v dětství, údaje zahraničních autorů uvádějí, že tuto zkušenost má až 65 % dětí komerčně zneužívaných. Zdá se, že prostituce je dlouhodobým následkem sexuálního zneužití, o čemž svědčí skutečnost, že se s ní téměř nikdy nesetkáváme u dětí, které se svým zneužitím svěřily a prošly cílenou terapií. A jak takové dítě vypadá? Mívá často smutný výraz, bývá uzavřené, pasivní, lhostejné, citově ploché, s rozvinutým sociálně

patologickým chováním-lhaním, krádežemi, podvody, šikanováním, záškoláctvím, kouřením, alkoholem, drogami, automaty. Tyto děti mají nedostatečně kultivované chování a přehlíží obvyklé kulturní normy, nemohou pochopit, proč je jejich chování pro společnost nepřijatelné. A protože nikdy nic není jednoduché, je třeba přiznat, že byly popsány tři typy profilů obětí komerčního sexuálního zneužití. Dosud jsem popisoval první typ, který je nejčtenějším představitelem.

Druhý typ bývá označován jako ekonomická oběť, kterou se může stát dítě, z kterékoliv rodiny. Společným jmenovatelem tohoto typu je nedostatečně vyladěné sebepojetí dítěte. Takové dítě ze strachu, aby obstálo nebo aby se nestalo obětí šikany, se rozhodne pro jednorázovou prostituci. Přesně ví o co se jedná, své chování utajuje, protože se za sebe stydí, domnívá se, že je nikdy nebude opakovat. Příčinou bývá touha obstarat si peníze na něco, co všichni ostatní mají, třeba mobil, značkovou mikinu apod.

Třetí typ obětí bývá označován jako zábavný a příčinou bývá touha po zábavě, která bývá často podtržena naivitou dítěte, touha imponovat druhému pohlaví, být něčím víc a mít punc dospělého světáka, který má v dětských očích vysoký kredit. Zábavný typ obětí je často z rodin s tzv. podnikatelským komplexem. Paradoxní je, že tyto děti nestojí o peníze, protože po materiální stránce mají všechno, ale o počty zážitků a předhánějí se, kdo, co a komu poskytl za sexuální služby. To je hnací motor těchto dětí.

Kdyby neexistoval dospělý konzument, tak by si děti léčily své bolístky jiným způsobem. Pachatelem pedofilních deliktů bývají i adolescenti. Řada zkušeností vypovídá o skutečnosti, že právě sexuální zneužití v dětství, tělesné týrání, hrubé zanedbávání dětí je jednou z příčin delikventního chování adolescentních pachatelů. Ukazuje se, že část mladistvých s touto zkušeností pak sama v dospělosti sexuálně zneužívá děti.

Na závěr trestné činnosti páchané na dětech přikládám pro názornost tabulku o vývoji počtu evidovaných týraných a zneužívaných dětí u nás za poslední desetiletí.

Tabulka 2 : **Týrané a zneužívané děti - počty**

Rok	tělené týrání	psychické týrání	sexuální zneužívání	celkem
1994	244	55	261	560
1996	575	173	558	1306
1998	641	192	593	1426
1999	662	224	638	1524
2000	530	213	614	1357
2002	527	171	537	1235
2003	689	261	665	1615
2004	598	424	698	1720
2005	697	622	664	1983
2006	556	452	585	1593

Pramen: Národní zpráva o rodině. Ministerstvo práce a sociálních věcí 2004, s. 66, údaje za roky 2003 - 2006, poskytla Mgr. Veronika Andrtová.

(Vaničková, E., Komerční sexuální zneužívání dětí v české republice. 2002, 2006).

(Dunovský, J., et. al. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Praha: Grada, 1995, s.71-86). (Špeciánová, Š., Ochrana týraného a zneužívaného dítěte. LINDE nakladatelství s.r.o., 2003, s. 20-26).

(Täuber, V., Nejstřeženější tajemství-sexuální zneužívání dětí. Praha: TRIZONIA s.r.o., 1996).

(Surovčík, V.: Bakalářská práce, Trestná činnost páchaná na dětech a její důsledky na vývoj osobnosti dítěte. IMS, Brno, 2006, s. 4-27).

1.5 Faktory, příčiny a podmínky trestné činnosti na dětech

Jestliže si položíme otázku, v jakém prostředí nejčastěji dochází k trestným činům na dětech a mládeži, jací lidé se jich nejčastěji dopouštějí, nelze očekávat jednoduchý a přitom uspokojivý popis prostředí ani osobnosti. Řady výzkumů dokládají, že rodina a její kvality mohou zásadním způsobem ovlivnit utváření osobnosti dítěte, a tedy právě ubližování dětem v prostředí rodiny dospělými při výchově může mít významný vliv na vývoj kriminální kariéry některých obětí takového zacházení.

V průběhu 90. let Institut pro kriminologii a sociální prevenci uskutečnil dva výzkumy zaměřené přímo na špatné zacházení s dětmi v rodině. Bylo zjištěno, že fyzické násilí a agresivita coby komunikační prostředek ve vztahu rodič-dítě není v našich rodinách neobvyklou záležitostí. Při hledání příčin špatného zacházení s mládeží musíme vzít v úvahu tři okruhy faktorů:

Faktory působící ve společnosti závisí na celkové úrovni společnosti, její kultuře, struktuře, demografických a sociálních podmínkách, na legislativní úpravě, na míře kriminality ve společnosti a práci orgánů činných v trestním řízení.

Jedním z hlavních ***faktorů působících uvnitř rodiny*** je skutečnost, že jednotlivé rodiny mají odlišné názory na to, co je dobré pro výchovu jejich potomků a co ne, a také na to, jak jednotlivé výchovné metody uplatňovat. Tyto názory nejsou odlišné jenom mezi jednotlivými rodinami, ale i mezi jednotlivými společenskými vrstvami. Jsou dány náboženskými a etickými přístupy k životu. Mezi faktory způsobující vznik negativního prostředí v rodině patří např. sociálně ekonomický status rodiny, existenční nejistota a nezaměstnanost, alkoholové a drogové závislosti, složení domácnosti (počet dětí, neúplná rodina), nechtěné těhotenství, rozvedené manželství a v neposlední řadě absence pomoci ze strany sociálních institucí.

V rámci ***faktorů spočívajících v jednotlivci*** je možné rozlišit jednotlivé okruhy pachatelů trestné činnosti páchané na mládeži (s výjimkou pachatelů trestného činu zanedbávání povinné výživy) : na

- psychopaty (schopní utajovat své skutečné chování nebo naopak agresivní a nezdrženliví),
- osoby s organickými poruchami,
- osoby sexuálně deviantní (tzv. pedofilové)
- neurotici (dokazují si na slabším svoji nadřazenost),
- osoby se závažnou duševní poruchou.

(Zoubková, I., časopis Kriminallistika č. 2/2001)

1.6 Nejzávažnější příčiny násilí, které vedou pachatele k trestné činnosti

Myšlenka o existenci určitých charakteristik dítěte, které ho předurčovaly k tomu, aby se stalo obětí násilí, byla zveřejněna začátkem 70. let. Pozorováním a pečlivým sledováním se zjistilo, že některé děti se během svého života stávaly obětí týrání opakovaně. Mezi týrané děti patří ty, které jsou obtížné na péči – nemocné, znetvořené, příliš aktivní nebo příliš pasivní, děti nechtěné, mající rysy nenáviděného partnera, děti jiného pohlaví, než si rodiče přáli, děti narozené brzy po předchozím dítěti, děti, které nový partner nechce.

Vědci začali zkoumat přítomnost specifických vlastností, které by mohly mít podíl na tom, že tyto děti jako by „přitahovaly“ agresivitu nejenom svých vlastních rodičů, ale svých pěstounů, vychovatelů či pracovníků dětských domovů. Nejdříve začaly zkoumat skutečnosti týkající se tělesného zdraví těchto dětí a zjistilo se, že zde působí tzv. biologické faktory, jako je nedonošenost spojená s nízkou porodní váhou, obtížně zvladatelný temperament, chronické nemoci nebo vrozené tělesné či duševní vady. Přítomnost jednoho nebo více tzv. biologických faktorů může působit jako překážka ve vytváření optimální vazby mezi dítětem a jeho matkou.

Tzv. hyperaktivní děti s poruchou pozornosti (ADHD – Attention Deficit Hyperactivity Disorder), specifickými poruchami učení (dyslexie, dysortografie apod.) a opožděným duševním vývojem se stávají objektem násilí nejenom ze strany frustrovaných bezradných rodičů, kteří je vnímají jako záměrně neposlušné a nedisciplinované, ale i ve škole, kde slouží jako vděčný objekt k výsměchu spolužáků a neustálých trestů učitelů. Pedagog by měl být profesionál, který dokáže popsané nedostatky u dětí správně diagnostikovat, měl by sám sobě rozumět a znát své možnosti. Není-li tomu tak, potom nevyhnutelně na svých svěřencích a celé skupině páchá škody.

Děti s tělesným, smyslovým nebo mentálním handicapem jsou vystaveny riziku týrání a sexuálního zneužívání ve větší míře než jejich „zdraví“ vrstevníci. Prvním z rizikových faktorů je jejich naprostá závislost na konání a úmyslech pečující osoby, pokud se tato osoba rozhodne závislosti zneužít, je velmi malá šance, že se o tom někdo dozví.

Handicapované dítě je proti špatnému zacházení zcela bezbranné i z důvodu svého tělesného či mentálního omezení. Kromě tzv. biologických rizikových faktorů je to ještě mnoho dalších okolností, které činí takové dítě zranitelnějším. Například v případě sexuálního zneužití stoupá ohrožení s mírou nepoučenosti a neinformovanosti dítěte o způsobu ochrany před zneužitím. Tradičně jsou vedeny k tomu, aby dospělého poslechy a respektovaly za každých okolností.

Bez ohledu na intenzitu a četnost rizikových faktorů stojí na začátku ubližování dospělý jedinec, který se může v dané chvíli rozhodnout, zda svoji fyzickou a intelektovou převahu vůči dítěti zneužije a vynutí si na něm svoji vůli i za cenu utrpení a bolesti dítěte. ***Jací jsou lidé, kteří týrají děti?*** Nežřídká trestají, týrají a zanedbávají své děti nezletilí rodiče, kteří nemají rodinné zázemí a většinou je provází těžší sociální podmínky, neunesou stresovou situaci. Jsou ve vývojovém období, kdy by se chtěli bavit a dítě jim v tom překáží. Stresuje je tím, že často pláče a oni se o ně neumí adekvátně postarat.

Část z týrajících jsou infantilní, tj. nezralí, s pocity méněcennosti, izolovaní, neuplatňující se. Jiní bývají charakterizováni jako nezdrženliví, výbušní, citově labilní. Další jsou citově chladní, často s disociálními rysy. Samozřejmě toto delikventní jednání podněcuje také alkohol a ostatní návykové látky.

Dítěti může ublížit i člověk, který svoje konání a jeho důsledky není schopen vyhodnotit ani kontrolovat v důsledku vážné duševní nemoci. Tzv. laktační psychózy jsou jenom jedním z mnoha nebezpečných stavů mysli, kde pozdní rozpoznání duševní poruchy může vést k přímému ohrožení života novorozence.

Dalším rizikem pro dítě jsou různé druhy demence, takovéto onemocnění mozku postihuje především generaci dědečků a babiček. Demencí může být postižen kterýkoli náš blízký bez ohledu na to, jak byl inteligentní a aktivní během svého života. Následující příběh je příkladem přecenění nebo spíše podcenění schopností nemocného prarodiče.

Ilustrační případ

Rodiče pětileté Haničky byli zaměstnaní lidé. Když byla Haniččina školka zrušena, poprosili babičku, aby jim dcerku pohlídala. Rodiče byli rádi, že Hanička má přes den kde být, navíc v pěkném přírodním prostředí. Po několika týdnech si maminka všimla, že je Hanička bez nálady, občas má vyděšený výraz ve tváři, někdy skoro nemluví. Když se Haničky ptala, jestli se jí něco nepříhodilo, rozplakala se. Někdy zdánlivě bez příčiny začala křičet a usedavě plakat. Podobně tomu bylo i tehdy, když jí tatínek pomáhal s koupáním. Hanička z ničeho nic začala panicky posílat otce ven z koupelny. Stále však odmítala podat jakékoli vysvětlení. Bezradní rodiče se rozhodli, že ji odvedou k lékaři, jestli není nemocná. Když se ukázalo, že je tělesně zdravá, doporučil jim kdosi návštěvu dětského psychologa. Na základě vyšetření psychologky se prokázalo, že se dědeček pomocí Haničky sexuálně uspokojoval. Šokovaní rodiče dědečka s nálezem psychologky konfrontovali. Zdálo se, že dědeček o ničem neví, tato zpočátku nepravděpodobná možnost se ukázala jako reálná po jeho vyšetření u psychiatra, který zjistil narušení poznávacích a ovládacích funkcí mozku v důsledku jeho pokročilé degenerace. (Pöthe, P., Dítě v ohrožení. 2. vyd. Praha: G plus G, 1999, s. 93)

Při vzniku a trvání týrání dítěte na straně dospělých se často uplatňují faktory, které jejich rozpoznávací a ovládací schopnosti přímo neruší, ale o to významněji je oslabují. Mezi tyto stavy patří opakovaně prožívané úzkostné a depresivní poruchy. Depresivní stavy jsou doprovázené pocity nedostatečnosti, beznaděje, motivace, sebeúcty, sebevědomí a celkově nízkou schopnost snášet zátěž.

Emoční a sociální nezralost, nedostatek zkušeností, chybějící sociální zázemí, nízká podpora okolí, pocit opuštěnosti jsou jenom některé z řady dalších rizikových faktorů, které zvyšují pravděpodobnost ohrožení zdraví a života dítěte v důsledku tělesného

a psychického týrání. Nezanedbatelné riziko pro dítě představuje i situace tzv. svobodných matek, kdy mnohé z nich vychovávají dítě za cenu velkých obětí, bez jakékoli pomoci. Negativní roli tady hraje nedostatek financí a materiálního zázemí, diskriminační pracovní podmínky a nevýhodné společenské postavení.

Významným rizikem na straně rodičů se mohou stát jejich nadměrná očekávání vůči dítěti. Pokud dítě naordinované aktivity nestíhá nebo v nich zrovna nevyniká, stává se terčem výčitek, hněvu ambiciózního rodiče. Násilné nucení dítěte do předepsané role nejednou vede k psychickému utrpení a k pocitům méněcennosti a neschopnosti.

Případy tzv. nechtěných dětí, jsou důkazem toho, jak významně ovlivňují život dětí nevědomé postoje rodičů ještě dříve než bylo dítě počato. U těchto dětí zaznamenáváme vyšší nemocnost, vyšší počet drobných úrazů, poruchy váhy, horší výsledky ve škole, negativnější hodnocení okolím, menší schopnost adaptace, menší uspokojení z činností. Rovněž se prokázalo, že v rodinách s přítomností týrání se ve výchově s převahou uplatňují autoritativní prvky. Je to výchova založená na disciplíně a strachu z trestání, kde si rodiče s dítětem nehrají, neprojevují své city, nepovzbuzují je.

Za významný rizikový prvek ve vzniku týrání se považuje i tolerování násilí mezi rodiči, obvykle napadání matky otcem. Obecně se věří, že významnou roli při vzniku týrání hraje alkohol či jiné drogy u rodiče. Většina výzkumů přímou souvislost mezi užíváním alkoholu a týráním nepotvrdila. Odhaduje se, že alkohol přispívá tak, že odbrzdí a snižuje ovládací schopnosti agresora.

Mezi další faktory na straně rodiče patří tzv. mezigenerační přenos násilí. Je přijímán názor, že týrající rodič byl ve svém dětství sám týrán, i když tato oblast není dosud plně prozkoumána. (*Pöthe, P., Dítě v ohrožení. 2. vyd. Praha: G plus G, 1999, s. 88-100*)

1.7 Ostatní faktory

Jelikož jsem se v předcházejících podkapitolách rozšířil o většinu rizikových faktorech trestné činnosti na dětech, tzn. o chudobě, nedostatečné rodinné struktuře, sociální izolaci, nestálých citových vazbách, emocionální deprivaci, zneužívání alkoholu a drog, nyní bych uvedl příčiny sexuálního zneužívání. Typickou situací sexuálního zneužívání v rodině je dysfunkčnost v rodině, dítě je v sociální izolaci, při zneužívání je pasivní bez možnosti bránit se, viníkem je (nejčastěji) nevlastní otec. Socioekonomická situace rodiny je špatná.

Příčiny sexuálního zneužívání dětí jsou různé, někdy to může být dlouhá sexuální abstinence, jindy se cítí sexuální agresor nespokojen a touží po změně a dítě ho začne sexuálně přitahovat. Další z mnoha možných příčin, proč dospělý sexuálně dítě zneužije jsou jeho sexuální deviace např. pedofilie homosexuální, heterosexuální nebo bisexuální, sadismus, masochismus, exhibicionismus.

Pachatelé sexuálního zneužívání dětí jsou většinou muži. Setkáváme se však i s případy, kdy dítě obtěžuje žena. Zkušenosti ukazují, že se jedná o lidi přímo z rodiny nebo o lidi, které dítě zná ze svého okolí. Nemusí se jednat o zvrhlíka, jde většinou o nenápadné lidi s tzv. dobrým vztahem k dětem (např. vedou dětské oddíly), pochází ze všech sociálních vrstev a mohou mít i vysokoškolské vzdělání.

Které děti jsou zvýšeně ohroženy sexuálním zneužitím?

- Děti z rozvedených rodin, z dysfunkčních rodin.
- Děti z rodiny, kde matka má dalšího partnera (nevlastní otec, ale i blízký přítel)
- Děti, jejichž rodiče vykazují hostilitu a násilí vůči sobě i dětem.
- Děti, jejichž rodiče pijí alkohol a zneužívají drogy.
- Děti, žijící s psychotickým rodičem.
- Děti, které jsou psychicky nebo fyzicky handicapované.

U všech těchto skupin jsou přítomny dvě podmínky: špatná a nedostatečná kontrola a emoční deprivace.

V dnešní době se často setkáváme s problémem komerčně sexuálně zneužívaných dětí, které má tři formy: dětskou prostituci, dětskou pornografii a obchodování s dětmi. Byly vytypovány dva zásadní rizikové faktory, na prvním místě je třeba jmenovat **chudobu** a na druhém místě je třeba jmenovat **osobní zkušenost** se sexuálním zneužitím v dětství.

Odkud pocházejí děti, které získávají finanční prostředky poskytováním sexuálních služeb?

Jsou to:

- rodiny dlouhodobě závislé na dávkách sociální péče,
- rodiny, kde jeden z rodičů byl závislý na alkoholu a kde docházelo k násilí vůči partnerovi i dítěti,
- rodiny podnikatelů či nadměrně vytížených rodičů,
- sexuální zneužívání v dětství.

(Špeciánová Š., Ochrana týraného a zneužívaného dítěte, LINDE nakladatelství s.r.o., 2003). (Vaničková, E., Komerční sexuální zneužívání dětí v České republice, květen 2002). (Surovčík, V.: Bakalářská práce, Trestná činnost páchaná na dětech a její důsledky na vývoj osobnosti dítěte. IMS, Brno, 2006, s. 33-34).

1.8 Dílčí závěr

Ve shora uvedené kapitole a dalších podkapitolách byly postupně popsány formy násilí páchaného na dětech, spočívající ve fyzickém, psychickém a sexuálním zneužívání. Dále jsem psal o právech a postavení dítěte v rodině a ve společnosti. O povinnostech rodičů i státu, těch povinnostech, které se stávají právem dítěte, jež jsou v plném souladu s právy obsaženými v Listině základních práv a svobod, ale i práv na základě mezinárodních právních norem.

Na závěr této kapitoly bych chtěl říci, že dle odborné literatury lze rizikové dospělé, kteří jsou zpravidla primárními vychovateli dítěte a mohou se z nich ve větší míře rekrutovat pachatelé trestných činů týrání svěřené osoby a pohlavního zneužívání, lze dělit do dvou skupin.

- Rizikové dospělí u fyzického a psychického týrání: osoby s anomálním vývojem osobnosti, psychotici, neurotici, alkoholici a toxikomani, mladiství, povahově nevyzrálí rodiče, lidé dlouhodobě stresovaní např. ztrátou zaměstnání.
- Rizikové dospělí u pohlavního zneužívání: muži trpící sexuálními úchytkami, muži staršího věku, u nichž ochabuje schopnost sebekontroly, osoby dementní, sexuálně hyperaktivní, rovněž alkoholici a toxikomani, u nichž dochází k odstranění společenských zábran.

V další kapitole a podkapitolách se budu rozepisovat o šikaně, kterou lze také vymezit jako zpravidla opakovanou asymetrickou agresi „tváří v tvář,“ při které je používáno fyzické násilí nebo psychické zastrašování jako prostředek či hrozba, kdy objektem se stává jedinec nebo velmi malá skupina.

2. ŠIKANA

Šikanování je nebezpečně rozbujelou sociální nemocí ve společnosti, jejímž důsledkem je poškozování zdraví jednotlivce, skupin, včetně rodiny a společnosti vůbec. Každý, kdo se někdy setkal se šikanovaným dítětem a poznal jeho trauma a trápení, nemůže pochybovat o závažnosti problematiky šikanování.

Tisíce dětí tak denně přicházejí ze školy se strachem z ústrků, z posměchu a ponižování, z nadávek či pomluv, z bití, fyzického násilí a z dalších negativních projevů a činů. Tyto děti se často vracejí ze školy s poničenými sešity a učebnicemi, s poškozenými školními potřebami, s potrhaným oděvem a rodičům nevěrohodnými výmluvami zdůvodňují modřiny, škrábance, ztracené věci či chybějící peníze.

*stojím na prahu
tvého nekonečného světa
sleduji oblaka
malé lidské touhy
dívám se zpět
na tůžnost svého života
modlím se, abych dokázal
udělat ještě jeden
krok*

(Daniel Raus)

(Kolář , M.: *Bolest šikanování*, 2001, s. 9)

2.1 Pojmy agresivita a šikana

Agresivita je určitým chováním a jednáním, vyznačující se útočným zaměřením vůči objektu. Může být fyzická, verbální či larvovaná (skrytá). Pojem šikana má svůj původ ve francouzském slově „chicane“ což znamená zlomyslné obtěžování, týrání, sužování, pronásledování, byrokratické lpění na liteře předpisů.

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ubližovat jedinci, ohrožit nebo zastrášovat jiného žáka, případně skupinu žáků, je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci nebo skupině, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje tak fyzické útoky v podobě bytí, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osobě, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků.

Za šikanu je možné považovat i jednotlivou událost bez dosavadního opakování, jedná-li se o zvláště krutý a brutální čin. Důležité je však také říci, že o šikaně mluvíme tehdy, jeli oběť z jakéhokoli důvodu bezbranná (fyzický handicap, psychická odlišnost, neobratnost, izolovanost v kolektivu, skupinový útok...), a jedná se tedy o asymetrickou agresi. (Lovasová, L., et al.: *Děti a jejich problémy. Praha, Studio Marvil, 2005, s. 66*)

2.2 Příčiny vzniku agresivních sklonů u člověka

Pokud máme hledat příčiny vedoucí agresora k nežádoucímu chování a jednání, tak překvapivě odhalíme kořeny v rodinách hlavních aktérů. U rodin šikanujících dětí se častěji než u jiných setkáváme s přítomností tělesného násilí, ať už ve vztahu přímo k dítěti, nebo ve vztahu k manželům navzájem, častěji k matkám. Ve výchově těchto dětí převládají tresty, a to zejména tělesné, které najednou přecházejí v týrání. Většina násilníků typicky vykazuje vysoký stupeň sebevědomí, naopak určitá část z nich trpí určitými pocity méněcennosti, které se promítají do neschopnosti navazovat standardní vztahy se svými vrstevníky. U člověka se agresivní sklony utvářejí na základě instinktivní výbavy v prvních letech svého života.

Profesor Říčan, který se na problematiku šikany dívá očima hlubinné psychologie a psychoanalýzy v pátrání po příčinách agresivního chování, vysledoval a popsal čtyři hlavní motivy.

1. Tlak kolektivu : jedinec je nucen, aby se choval tak, jak společnost očekává, např. chlapec, má být mužně tvrdý, nikoli změkčilý, nemá se bát ránu dostat a v případě potřeby jí i dát. Je-li jedinec pod konstantním tlakem „být takovým, jakým má být“ a je-li ke své budoucí sociální roli veden a systematicky připravován (dříve výcvik šlechtických chlapců se zbraní, dnes armádní výcvik, tělesná výchova), vnímá, že jedinci v tomto procesu slabí či dokonce neúspěšní jsou zpravidla terčem pohrdání a posměchu.

2. Touha po moci : přání ovládat druhého, ať už za účelem prospěchu (nabytí hmotné věci, peněz...), či uspokojení vlastního ega (někdo je nám vydán na milost a nemilost). Ovládáme-li nějakého jedince či ještě lépe skupinu jedinců, pomůže nám to splnit vlastní přání a dosáhnout jakéhosi uspokojení.

3. Motiv krutosti : psychoanalýza předpokládá, že vidět někoho trpět působí jedinci potěšení, aniž by se jednalo o jedince se sklony k sadismu. Při šikaně je tento prvek osobnosti uspokojen. Samozřejmě se v kolektivu může vyskytnout psychicky nemocný jedinec a násilí na slabších dětech má pak skutečně patologické příčiny, ale tyto případy jsou vzácné.

4. Zvědavost, experiment : týrání funguje do určité míry jako pokus. Agresor je zvědavý a zkouší, jak bude druhý jedinec reagovat na ponížení, bolest a jak se projeví jeho strach. Řečeno opět slovy psychoanalytika, agresor cítí, že týrání a ponižování oběť tzv. duševně obnažuje, což v něm vzbuzuje zvědavost, podívat se až na jeho dno.

(Lovasová, L., et al.: Děti a jejich problémy. Praha, Studio Marvil, 2005, s. 69-70)

2.3 Účastníci šikanování

K tomu, aby se však šikana mohla plně rozvinout, je zapotřebí, aby byly splněny následující podmínky :

- přítomnost potencionálního šikanujícího **agresora**
- přítomnost potencionální **oběti** šikanování
- přítomnost takového klimatu **skupiny**, které šikanování připustí, resp. mu nezabrání

Agresoři jako aktéři šikany se vyznačují po fyzické stránce jako nadprůměrně zdatní a silní, se snahou dominovat a ovládat okolí. Vyznávají otevřený a kladný vztah k projevům agrese, která je obvykle spojena se sklonem překračovat i další pravidla, ničit věci ze zlomyslnosti nebo pro zábavu. Agresoři používají ke zvrácení skupinové dynamiky ve svůj prospěch kombinaci různých metod a psychické manipulace. Prostřednictvím násilí vnutí obětem postoje, způsoby myšlení a jednání, které by samy dobrovolně a po kritickém hodnocení nepřijaly. K získání moci ve skupině používají nejen zjevné násilí, ale také ve větší či menší míře psychickou manipulaci. Mohou být nadprůměrně inteligentní, nebo právě naopak primitivní a omezení. Jak bylo vysledováno, v rodinách dětí-agresorů je častěji než v jiných přítomno tělesné i psychické násilí, a to nejen ve vztahu k dětem ale zejména ve vztahu mezi rodiči. M. Kolář, se na základě analogie určitých rysů pokusil o praktické charakterové rozdělení a typologii šikany, a to na typy „Oblíbenec“, „Srandista“ a „Nohsled“.

„**Oblíbenec**“ je jedinec velmi slušný, kultivovaný s narcistickými rysy, zvýšeně úzkostlivý, někdy i se sadistickými tendencemi. Šikana má formu násilí, mučení je cílené a rafinované, děje se spíše ve skrytu, bez přítomnosti svědků. V rodinné výchově takových jedinců bylo vysledováno časté uplatňování důsledného náročného přístupu, někdy až vojenského drilu bez lásky.

„**Srandista**“ je jedinec optimistický, dobrodružný, se značnou sebedůvěrou, výmluvný, nezřídka oblíbený a vlivný. Šikaneje pro pobavení sebe i ostatních.

V rodinné výchově nebyla zaznamenána významnější specifika. Pouze v obecné rovině je přítomná psychická subdeprivace a absence duchovních a mravních hodnot.

„**Nohsled**“ jedinec nevyvolávající sám šikanu ale konformně se k ní připojující, mnohdy ze strachu, aby se sám nestal její obětí.

(Lovasová, L., et al.: Děti a jejich problémy. Praha, Studio Marvil, 2005, s. 70-71, Pöthe, P.: Dítě v ohrožení. Praha, 1999, s. 113-119)

Oběti šikany se může stát kdokoli, jsou oproti násilníkovi vždy různě znevýhodněné, například fyzicky, s menším tělesným vzrůstem a fyzickou silou, či obratností. Dále rozumově, sníženým intelektem, mentální retardací. Sociální znevýhodnění projevující se např. v tom, že se děti nemohou oblékat podle poslední módy, ale podle potřeby. Sociálním znevýhodněním je i jakákoliv odlišnost ve vzhledu nebo v projevu dítěte. Je tomu tak například v případě nepřitažlivého vzhledu, obezity, nebo kockání či rozštěp. Na prahu nového tisíciletí se může stát znevýhodněním ve vztahu k okolí barva pleti, odlišný etnický či kulturní původ.

Znevýhodnit mohou dítě i vlastnosti, které by ho v zdravých podmínkách spíše zvýhodňovaly. Typicky je tomu tak v případě nadprůměrné inteligence, přemýšlivé děti své „průměrné“ vrstevníky „dráždí“ jasnými postoji a názory, které se většinou vymykají názoru „masy“. Největší nevoli ze strany vrstevníků vyvolává zejména otevřené odmítání násilí. Oběti jsou tak dlouhodobě vystavovány velké tělesné a psychické bolesti. Dochází tak ke zlomení duševní síly a k přesmyku do extrémní formy závislosti, identifikaci s agresorem. Systematické násilí vede u oběti k rozpadu původní identity a je nahrazena novou, alternativní identitou, která se plně ztotožňuje s agresorem.

Skupina hraje důležitou roli, neboť šikana není jen záležitostí agresora a oběti. Neděje se ve vzduchoprázdnu, ale v kontextu vztahů nějaké konkrétní skupiny. Není možná, pokud neexistuje tzv. „podhoubí“ v tom, co se děje ve skupině jako celku.

V tomto smyslu je šikanování vždy těžkou poruchou vztahů skupinového organismu, který podlehl infekci. Vztahy při šikaně mají svojí vnitřní dynamiku a svůj zákonitý vývoj. Směřují od zárodečné podoby tzv. *ostrakismu* k nejvyššímu, pátému stupni systémového ničení pozitivních vztahů mezi členy skupiny. Kdo neporozumí mechanismu zdravé skupiny v nemocnou, ten nemůže šikanování léčit. Proto se dále pokusím objasnit zákonitosti nákazy a vnitřního vývoje onemocnění skupiny „virem“ šikanování.

První stádium: ostrakismus

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen necítí dobře - je neoblíbený a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stádium: fyzická agrese a přitvrzování manipulace

Agresor mapuje situaci a testuje kam až může zajít. Zkouší tzv. přitvrdit a manipulace nabývá podoby tělesných útoků. Později agresor zjišťuje, že mu toto jednání přináší nejen pocit uspokojení, ale i obdiv a respekt ostatních dětí, což jej samozřejmě dále povzbuzuje.

Třetí stádium: klíčový moment – vytvoření jádra

Ve třetím stadiu se sympatizující jedinci s agresorem spojí a vytvoří „úderné jádro“. Tito šifitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky šikanovat nejvhodnější oběti. Šikanování tak nabývá na organizovanosti. Rozdělení rolí je již pevné a pokud se nyní nevytvoří silná pozitivní podskupina, jsou vytvořeny předpoklady pro to, aby se šikanování stalo normou celé skupiny. Tažení tyranů, tak může nerušeně pokračovat.

Čtvrté stádium: většina přijímá normy agresorů

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem pro ostatní děti, které je ze strachu poslouchají, případně přisluhují. Sílí tlak ke konformitě na dosud neangažované členy skupiny, kteří se nakonec většinou aktivně zapojují. Hlavní roli hraje samozřejmě strach, že pokud by zůstali stranou, mohli by na sebe upoutat pozornost agresorů.

Páté stádium: totalita neboli dokonalá šikana

V něm jsou normy agresorů přijaty a plně respektovány všemi členy skupiny. Dochází tak k plnému nastolení totalitní ideologie šikanování, tzv. stádia vykořisťování. Dochází k rozdělení žáků na dvě sorty, tzv. na otrokáře a otroky. Agresoři sami sebe označují za nadlidi, nacisty, plantážníky, krále, kingy, mazáky atd. Oběti pak za židy, negry,

nevolníky, hulibrka a bažanty.

Prorůstání para-struktury násilí do oficiální školní struktury je poslední metou k absolutnímu vítězství šikanování. Tento nejvyšší stupeň „dokonalosti“ je příznačný spíše pro šikany ve věznicích, vojenském prostředí a výchovných ústavech pro mládež. V mírnějších podobě se však vyskytuje i na školách.

Znalost vnitřního vývoje šikanování nám umožňuje respektovat stupně obtížnosti léčby, diferencovat pomoc a promyšleně volit diagnostické a terapeutické postupy. (Kolář M.: *Bolest Šikanování. Praha, 2001, s. 33-44*, Lovasová, L., et al.: *Děti a jejich problémy. Praha, Studio Marvil, 2005, s. 66-68*)

2.4 Šikana z hlediska způsobů a forem

Pro rozpoznání šikany je potřebné umět odlišit různé typy agresí. Což je důležité pro první orientaci a především pro nápravu.

Fyzická agrese a používání zbraní

- Oběť je agresory věšena na lustr, na skobu, a to až do úplné ztráty vědomí a vyznačení strangulační rýhy na krku.
- Je škrcena kabelem, provazem, šálou, páskem, a to až do ztráty vědomí a strangulační rýhy na krku nebo „jen“ do „zmodrání“ obličeje a dušení.
- Agresoři oběti svážou ruce, na hlavu jí navléknou igelitový pytlík a pozorují, jak se zmítá.
- Oběť je dušena polštářem, ručníkem, agresoři měří čas, jak dlouho vydrží nedýchat.
- Agresoři se zcela vážně pokoušejí vyhodit oběť z okna, z mostu apod., anebo to předstírají.
- Agresoři oběť mučí a doženou ji až k jejímu sebezničujícímu úniku.
- Agresoři oběť bodnou nožem do hýždě, říznou do nohy, naříznou jí ušní boltec žiletkou.

- Agresoři oběti vrážejí špendlíky do hýždí, házejí šipkami na živý terč.
- Oběť je vyslečena a bita důtkami, agresor ji zalehne a křičí na ni sexuální vulgarismy.
- Agresoři střílejí vzduchovou pistolí do různých částí těla oběti.
- Oběť je vystavena hromadnému kopání, bití, fackování.
- Několik obětí je přinuceno agresory, aby se praly.
- Na oběť je položena deska lavice a na desku si stoupnou agresoři.
- Oběti jsou stříhány, případně opalovány vlasy.
- Oběť je vystavena násilnému sprchování ve studené vodě.
- Oběť je svazována provazem, policejními pouty.

Slovní agrese a zastrašování zbraněmi

- Oběti je vyhrožováno zabitím, mučením, násilím.
- Oběti je vyhrožováno nepřímo, anonymně, po telefonu.
- Oběť je zastrašována zbraněmi, skutečnou pistolí, nožem, břitvou.
- Agresoři urážejí rodiče obětí.
- Vysmívají se handicapům a slabostem obětí.
- Agresoři oběť zesměšňují a posmívají se jí, mají ironické poznámky.

Krádeže, ničení a manipulace s věcmi

- Agresoři berou oběti peníze, zabavují jí kapesné.
- Agresoři trhají a ničí oblečení oběti (např. propálení či rozstříhání drahé bundy).
- Přivlastňují si věci a stravu oběti.
- Ukradnou, případně schovají oběti legitimace, lístky na oběd, peněženku, boty atd.
- Agresoři oběti plivají do jídla, do bot a na ošacení.
- Trhají a ničí učebnice a další školní pomůcky.

Násilné a manipulativní příkazy

- Oběť je donucena pít moč, limonádu, do které bylo napliváno, jíst jídlo z podlahy.
- Je agresory donucena masturbovat před ostatními.

- Je donucována čistit agresorům boty, líbat jim boty.
- Je donucována klečat před agresory a prosit je o milost.
- Je donucována mýt záchody, uklízet za agresory.
- Oběť je donucována tancovat, zpívat.
- Je donucována opakovat ponižující výroky, nacistické pozdravy a hesla.
- Je donucena nosit ponižující ceduli.
- Je donucována platit a odevzdávat agresorům svačiny, dávat cigarety a fotografie zpěváků, herců, sportovců atd.
- Je donucována psát agresorům úkoly, přepisovat sešity, nosit školní tašky.
- Je donucována pracovat v dílně a na pracovišti za agresora.

Šikanování jako závislost

Jde o vzájemnou vazbu mezi agresorem a obětí, která obsahuje základní lidskou strategii a to skrýt vlastní strach a současně využít strachu druhého. Tento princip diktuje rozdělení žáků ve většině skupin na „silné“ a „slabé“, tedy na jedny, kteří reagují silně a svůj strach skryjí tím, že ho vyvolají v těch druhých. Jinak řečeno, předvedou své přednosti, jimiž zakryjí své slabosti. A na ty slabé, kteří jsou strachem tak ochromeni, že ukážou všechny slabosti, které chtěli zakrýt.

Při pokročilých stádiích šikanování se „běžné“ hraní a experimentování se strachem zvrhne v závislost mezi agresorem a obětí. Pro agresora se stane „pilulkou“.

Šikanování jako porucha vztahů ve skupině

Šikanování není nikdy záležitostí pouze agresora a oběti. Neděje se ve vzduchoprázdnu, ale v kontextu vztahů nějaké konkrétní skupiny. V tomto smyslu je šikanování vždy těžkou poruchou vztahů skupinového organismu, který podlehl infekci.

Zvláštnosti šikany u dětí a mládeže

Šikany mezi dětmi a mládeží mají svůj kolorit. Rozdíly můžeme vidět pouze na vnější úrovni. Vyznačují se nižší intenzitou brutality a oslabenou účinností manipulace, než u

dospělých, zkrátka menší výskyt tzv. dokonalých šikan. Určitá specifika existují u šikan nejenom vzhledem k věku, ale i ve vztahu k pohlaví a prostředí. Praxe nasvědčuje tomu, že u dívek je výskyt šikanování oproti chlapcům nižší. Převažují zde psychické formy násilí. Nejstrašnější a nejkrutější šikany se odehrávají tam, kde je oběť nucena žít společně s agresory a kde je uplatňován tvrdý hierarchicko-autoritativní přístup, pro který je příznačná tuhá vnější kázeň. Rizikové jsou v tomto smyslu dlouhodobější pobyty mimo školu, internáty a ústavy. Zejména pak dětské domovy a výchovné ústavy. (Kolář M.: *Bolest Šikanování. Praha, 2001, s. 27- 50*)

2.5 Následky šikany

Následky šikanování jsou velice vážné, jak psychické tak fyzické či sociální a mohou dítě dovést až k pokusu o sebevraždu, v horším případě k dokonané sebevraždě. Mezi psychické následky patří zejména sociální frustrace oběti, snížená schopnost navazovat a udržovat vztahy, nízké sebehodnocení, špatný vztah ke škole a k lidem, stálé napětí, špatná nálada a smutek. U pokročilejších stupňů šikanování to bývá všudypřítomný strach vedoucí k poruchám spánku, zvýšené únavnosti a neúspěchům ve studiu i v soukromém životě.

Typické je, že jedinec v minulosti vystavený šikaně neusiluje o lepší společenskou pozici, nýbrž má tendenci stát se outsiderem ve všech skupinách, i tam, kde se již nešikanuje. Pokud šikana není odhalena a trvá delší dobu (měsíce až roky), dochází k totálnímu vyčerpání organismu, což může mít za následek rozvoj psychosomatického onemocnění (např. bolesti hlavy, břicha, zad, dusivé astmatické záchvaty). Stále vysoká hladina stresových hormonů v krvi vede ke zvýšenému krevnímu tlaku a riziku kardiovaskulárních onemocnění v dospělosti.

Byly zkoumány také důsledky pro agresory, ve školním věku se především jedná o zhoršení prospěchu, členství v pochybných partách, horší využívání vlastních duševních schopností. V dospělosti bylo vysledováno výrazně více konfliktů se zákonem, kriminalita, u děvčat krutost k vlastním dětem, deficit mravního a duševního vývoje „charakterová zmrzačenost“, asociální postoje.

Následky jiného charakteru lze předpokládat i u dětí, které šikaně pasivně přihlížejí. Hrozí jim ztráta ideálů o společnosti, která by měla každému člověku zajistit ochranu proti jakékoliv formě násilí. Vzhledem k jejich zkušenosti, že autority nikterak nezasahují, ačkoliv jsou mravní i zákonné normy překračovány, mohou pak coby dospělí k násilí a porušování zákona obdobně přistupovat i oni sami. Dochází tedy k porušení a pokřivení mravních a morálních postojů a tím i k narušení celé společnosti a jejího systému, na němž je založena. Závěrem lze konstatovat, že k hlavním destruktivním účinkům šikany patří :

- ***Poškození fyzického a psychického zdraví oběti***

Způsobující obětím nezměrné psychické a fyzické utrpení, které lze těžko zprostředkovat tomu, kdo něco podobného nezažil.

- ***Fixování antisociálních postojů u agresorů***

Agresor neměl možnost pocítit sílu společnosti ve vynucování obecných pravidel správného chování vůči bližním. Nikdo mu nedal jasně najevo, co nesmí dělat, co je chráněnou sférou druhého člověka. Ponechaný svému „nutkavému“ osudu se stává „charakterovým mrzákem“, u něhož se upevnily antisociální postoje.

- ***Ztráta iluzí o společnosti ostatních členů skupiny***

Žáci, kteří se nepřímou účastí šikany, ale jsou svědky krutého bezpráví, ztrácejí iluze o společnosti, která by každému člověku měla zajistit ochranu proti jakékoliv formě násilí.

- ***Snížený efekt pedagogického působení u skupiny jako celku***

Skupina přemožená „virem“ šikanování zcela ztratí výchovnou funkci, jakou má zdravá komunita. Všichni členové jsou v různé míře poškozováni. Výukový efekt je minimální.

(Kolář M.: *Bolest Šikanování*. Praha, 2001, s. 99-104, Lovasová, L. et al.: *Děti a jejich problémy*. Praha, Studio Marvil, 2005, s. 73)

2.6 Preventivní opatření proti šikaně

Dětská agresivita je problém celosvětový a její prevence a řešení se nejenom u nás, ale i ve vyspělých státech stává předmětem výzkumných prací týmů psychologů a speciálních pedagogů. Studie zaměřené na prevenci šikany v amerických školách shledala, že nejefektivnější způsob, jak bojovat s tímto fenoménem, je zapojit celou školu do speciálně vypracovaného preventivního programu. Tento program je sestaven s několika součástí, kterými jsou celodenní konference, setkávání rodičů s učiteli, pravidelné diskuze o šikanování v rámci jednotlivých tříd, ustanovení pravidel o vzájemných vztazích v každé třídě, kolektivu či skupině. V pořádání skupinových sezení, kdy se sejdou iniciátoři šikany, oběti a svědci a hovoří o tom, co který účastník prožíval, snaží se vcítit do role svého protivníka atd.

Nejstarší národní společností na ochranu dětí, je přední britská dobročinná organizace NSPCC - National Society for the Prevention of Cruelty to Children, zabývající se ochranou dětí a prevencí násilí na dětech. Této činnosti a zvyšování podvědomí o této problematice se věnují již od roku 1884. Hlavní sídlo organizace se nachází v Londýně. V ČR jde např. o realizaci projektu CHIPS apod., který se zaměřil na vrstevnické vztahy. Cílem projektu je prevence šikany, násilí na dětech, prevence drogových závislostí, podpora zdravého životního stylu. Realizátorem projektu je Sdružení linka bezpečí.

Aby se dítě v budoucnu vyhnulo šikaně mělo by si osvojit několik zásad : svěřit se dospělému, říkat si, že si nezasloužím, aby mi kdokoliv ubližoval, získat na svou stranu kamarády, nezdržovat se o samotě, vyhýbat se místům, kde se šikana vyskytuje, násilníkovi nevěnovat pozornost, nedávat najevo vztek nebo rozčilení, chovat se sebevědomě, nacvičovat obranné postoje a brát svojí případnou odlišnost jako přednost. V zájmu posilování sebevědomí a sebedůvěry dítěte se ho snažíme maximálně chválit a povzbuzovat.

Nejdůležitější je cíleně se zaměřit na odstraňování předpokladů agresivního chování násilníka, které vycházejí z jeho osobnosti, z rodinného prostředí, výchovy a současné situace. Je třeba ovlivňovat postoje a chování jeho rodičů, zaměřit se zejména na nápravu škodlivých výchovných stylů, včetně odstranění tělesného či citového násilí proti dítěti.

Mezi faktory, které vznik šikany podporují, patří vysoká tolerance k násilí a agresivním formám chování, zdůrazňování předností tělesné síly, neexistence pevných pravidel chování mezi dětmi a zásad zvládnání šikany na konkrétní škole. Mezi možnosti ovlivnění rizikových okolností týkajících se prostředí školy patří :

- jasné zásady zasahování proti nebezpečným jevům, včetně šikany podporované učitelským sborem, žáky i rodiči,
- spolehlivý přehled situace ve škole a dohled na to, co se mezi žáky děje,
- vztah mezi dítětem a učitelem založený na otevřenosti a vzájemném respektování,
- výchova založená více na pozitivním hodnocení a chválení než na trestání,
- stanovení několika základních pravidel bezpečného soužití, která jsou známá a závazná pro každého,
- aktivní vyhledávání a odhalování šikany mezi dětmi,
- pořádání diskusí se žáky o kulturních, rasových či tělesných odlišnostech a předsudcích.

Je důležité, aby byla morální a společenská norma důrazně vyžadována všemi členy společnosti, tedy ne pouze represivními orgány, ale aby všichni měli zájem na minimalizování bezpráví násilí mezi lidmi.

(Lovasová, L., et al.: Děti a jejich problémy. Praha, Studio Marvil, 2005, s. 76, Pöthe, P.: Dítě v ohrožení. Praha, 1999, s. 125-140)

2.7 Dílčí závěr

Každý, kdo se někdy setkal se šikanovaným dítětem a poznal jeho trauma a trápení, nemůže pochybovat o závažnosti problematiky šikanování. Jde o odvrácenou a zapíranou stránku každodenní zkušenosti dětí a dospívajících ve školách, učňovských zařízeních, dětských domovech atd. Šikana je dobře skrytá, a proto je její zmapování mimořádně obtížné. Ještě obtížnější je tento jev řešit.

V druhé kapitole a dalších podkapitolách diplomové práce je tedy definováno co se pod pojmem „šikana“ skrývá. Jaké jsou příčiny vzniků agresivních sklonů u člověka, který šikanuje. Jaké jsou způsoby a formy šikany a její následky. V samotném závěru je hovořeno o preventivních opatřeních proti šikaně.

3. DŮSLEDKY NÁSILNÉ TRESTNÉ ČINNOSTI NA VÝVOJ OSOBNOSTI DÍTĚTE

Traumatické stresy v rodinném násilí – ať už fyzickém, sexuálním či citovém jsou obvykle události ne jednorázové, nýbrž takové, které se opakují a postupem času přibývají. Důsledkem bývají dlouhodobé následky pro duševní zdraví. Dítě ovládne pocit bezmocnosti, je narušeno ovládnutí, selhává obranná schopnost, dostavuje se pocit nedostatečné ochrany, rozpadu integrity osobnosti a akutní duševní bolesti při vybavení traumatizující události. Ta se opakovaně přehrává v mysli postiženého, a tak se stává posttraumatickým stavem.

Zvládnutí nezvládnutelného má několik forem. Základní reakcí je neustálé připomínání si události vryté do paměti, např. prostřednictvím záblesků vzpomínek, které onu událost připomínají spontánně, během hry, ve snech a nočních můrách. Ve snaze překonat tyto zážitky se postižení snaží vyhnout všemu, co jim tuto událost může připomenout, tedy místům, lidem a situacím, které vyvolávají vzpomínky.

Jinou formou je disociace, která vymaže traumatický zážitek a vytvoří v mysli a paměti díru. Zdrcující traumatizující zážitek může přivodit stav nabuzení a podrážděnosti, může mít vliv na spánek a schopnost odpočívat. Opakovaný stres je spojován s extrémními citovými reakcemi, např. s těžkými depresemi a sebevražednými pokusy. (BENTOVIM, A.: *Týrání a zneužívání v rodinách*. 1. vyd., Praha: Grada Publishing, 1998, s. 45-68).

3.1 Vliv trestné činnosti na psychický vývoj dítěte

Děti, které jsou hrubým způsobem tělesně trestány v útlém věku se ve svém vývoji opožďují (vliv tělesného traumatu, nízká podnětnost prostředí, oslabená motivace k učení) a v jejich chování jsou patrné různé změny od apatie přes ostražitost až k agresi. Chování takových dětí se vyznačuje slabou sociální interakcí a emočním odtazením, připomíná chování dětí, které mají k matce vytvořen nejistý vztah a v prvním vývojovém stadiu nebyla vytvořena jistota a pocit bezpečí.

Kvalita připoutání a nejistoty se především projevuje ve stresových situacích, kdy děti dávají najevo svůj vztek a vzdor. Často bývá tělesná agrese provázena i verbálním útokem, který dítě utvrzuje ve falešné interpretaci negativní emoce, která u dítěte spouští pocit bezmocnosti a zoufalství. Někteří autoři popisují, jak si dítě dává vinu za stresující a neovladatelné události: “Musela jsem udělat něco, kvůli čemu se otec na mne rozzlobil, udeřil mne, ponížil mne.“ (*Bentovim, A.: Týrání a sexuální zneužívání v rodinách. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1998*).

Tak může vzniknout přesvědčení, že hrubé chování a trestání zažívané doma je způsob, jakým svět zachází s dětmi nebo slabšími.

Přátelské chování vrstevníků bývá chápáno jako útok a taková reakce se označuje jako traumatogenní dynamika. Důsledky mohou mít dlouhodobý dopad na formování osobnosti, na vytváření vztahů a vlastností. Ovlivňují školní úspěchy, výběr partnera a posléze rodičovské chování a vztah k dětem.

Před tělesným trestem se děti snaží často ochránit úmyslnou lží a výzkum dětí, které jsou chronickými lháři, ukazuje, že se dopouští i dalších forem sociálně-patologického chování, podvodů, krádeží nebo agrese. Žádný trest dítěte, by neměl znamenat emoční odmítnutí dítěte, které po tělesném trestu většinou následuje. Dítě plné bolesti slyší větu „ *a teď mi nechod' na oči*“. Dítě se v citovém propletení nevyzná a myslí si, že ho rodič odmítá a nemiluje.

Emocionálně zneužívané děti mohou vykazovat tyto příznaky:

- projevovat známky fyzického, mentálního nebo emocionálního opoždění ve vývoji,
- neúměrně silně reagovat na své vlastní chyby,
- neustále se podceňovat,
- obávat se každé nové situace,
- ubližovat samy sobě,
- vykazovat neurotické chování, např. kroutit či vytrhávat si vlasy,

- nepřiměřeně reagovat na bolest oběma směry, buď jako by velkou bolest necítily, nebo naopak hysterií reagovat na sebemenší podnět,
- holdovat drogám či alkoholu,
- projevovat známky nejistoty ve vztazích,
- nevědět si rady jak navázat a udržet přátelství,
- chovat se pasivně nebo naopak agresivně,
- obávat se potrestání,
- obávat se, že je nikdo nemá rád,
- nedůvěřovat dospělým lidem, kteří se jim snaží pomoci, anebo naopak na těchto lidech až příliš lpět,
- nalézat důvody, proč pobývat v jiné rodině,
- přičítat si vinu za všechno možné.

Tělesný trest představuje riziko pro nebezpečný vývoj osobnosti, protože učí dítě násilí, ničí jistotu bezvýhradné lásky, bezpečí a přijetí, je příčinou úzkosti v očekávání dalšího útoku, snižuje citlivost a soucit, učí dítě, že si nezasluhuje respekt, učí dítě, že trest násilí jsou projevem lásky a učí dítě k popírání pocitů.

Takové děti v dospělosti inklinují k profesím, kde plnění pracovních povinností vyžaduje násilí, jsou ochotni podrobit se slepě silné autoritě, odmítají pochopit souvislost mezi násilím zažívaným v dětství a násilným chováním v dospělosti, v obtížných situacích prožívají naučený pocit bezmoci, který v nich spouští agresivní chování.

Je nutné mít na paměti, že pro sexuální zneužívání dětí není žádné ospravedlnění. Jde o hrubé porušení práv dítěte a zákona. Nyní nastíním hlavní následky, ke kterým dochází u sexuálně zneužívaných dětí.

O traumatické sexualizaci hovoříme, když se sexualita dítěte formuje vývojově nepřirozeným způsobem, děti napodobují mylné představy o sexuálním chování a sexuální morálce, sexuální aktivita se začne spojovat s nepříjemnými vzpomínkami a v důsledku odměňování za sexuální chování se dítě naučí využít sexuálního chování jako strategii k dosažení vlastních potřeb.

Při stigmatizaci se dítě cítí špatné, bezcenné, nemorální, převládá u něho pocit hanby a viny. Tyto děti se sebeobviňují a hledají v sobě příčinu, proč se to stalo. Bezmocnost vede k pocitu trvalého ohrožení a uvěznění v pasti. Dochází k ní, když někdo opakovaně proniká do našeho fyzického prostoru, když prožíváme opakované násilí a donucování.

Mezi nejčastější problémy, které se vyskytují u dětí vystavených sexuálnímu zneužívání patří pocit zrady, strach, deprese, nepřátelství, nízká sebeúcta, nejasné hranice rolí, neschopnost důvěřovat jiným, sebepoškozování, zneužívání drog a alkoholu. (Vaničková, E.: *Tělesné tresty dětí*, Grada Publishing, a.s., 2004, s. 75-79).

3.2 Vliv trestné činnosti na fyzický vývoj dítěte

Důležitým předpokladem při dokazování této trestné činnosti je nález na postiženém dítěti a jeho následné kvalifikované zhodnocení. Toto se týká nejen změn úrazových, ale také chorobných. Řešení případů násilného jednání na dítěti je problematikou zvláště složitou, protože údaje rodičů (opatrovníků) jsou přizpůsobovány nálezům, a bohužel nemohou být mnohdy směrodatné. V případě jednorázových úrazových mechanismů, které jsou při závažných formách týrání časté, je situace obzvláště těžká.

Ze zkušenosti vyplývá, že zatímco při náhodném úrazu je snaha okamžitě vyhledat lékařské ošetření, při úmyslném je téměř pravidlem jistá časová prodleva. K opožděnému jednání vede předpoklad, že se stav spontánně upraví. Kromě časového faktoru je nutné zhodnotit i mechanismy vzniku úrazu. Při mnohočetných poraněních lze odhalit i různě stará poranění a zjištění nesouladu mezi objektivním nálezem a údaji opatrovníků. Snaha skrýt opakované násilné jednání je zřejmé i z toho, že je lékařská péče vyhledávána v různých zdravotnických zařízeních.

Z opakovaných zkušeností vyplývá, že objektivní nález úrazových změn na těle – kůži, kostech, má větší vypovídací hodnotu než údaje získané anamnézou. Hypotrofie dítěte může vzniknout nejen nedostatkem potravy při zanedbávání, ale také jako důsledek vrozených poruch trávení a vstřebávání, a proto je nutností k vyloučení chorobných změn znalecký posudek.

Také zánětlivé změny na kůži mohou být důsledkem špatné péče a tvorba krevních hematomů do podkoží či sliznic je jen vzácně důsledkem poruch srážlivosti krve. Zvýšená lomivost kostí je rovněž výjimečným stavem a je doprovázena dalšími klinickými příznaky. Násilné jednání na dítěti s následným letálním průběhem má řadu forem, rozdělení podle věku, motivace jednání a způsobu poškození dítěte je takové:

- Usmrcení novorozence matkou - charakterizuje jednání ženy jako úmyslné usmrcení novorozeného dítěte ve stavu rozrušení, vyvolaném porodem. Pachatelky těhotenství tají a porod probíhá rovněž skrytě, dítě je usmrceno aktivním násilným jednáním ženy, anebo zmírá neošetřeno pasivním přístupem.
- Infanticidum - porodem může být vyprovokována duševní porucha – laktační psychóza, která se manifestuje stavy nepřičetnosti a může dojít k projevům agresivity i vůči vlastnímu dítěti.
- Syndrom týraného dítěte - je nejčastější forma, která postihuje dítě v rodině v kojeneckém a batolecím věku. Převažuje použití mechanického násilí. Typické je násilí bez použití nástroje, tj. rukou, pěstí ruky či hranou dlaně, kopnutím. Úrazové změny se mohou vyskytnout po celém těle, oděrky, krevní podlitiny, poranění hlavy s různě rozsáhlými krváceními i postižením mozku, na hrudníku lze pozorovat zlomeniny žeber, poranění břišních orgánů, konečníku, úrazy ledvin po úderech v bederní krajině. Úrazové změny vznikají sice jako následek jednorázového agresivního chování, ale v řadě případů svědčí pro opakované násilí např. na kostech hojící se zlomeniny v podobě svalků jako důsledky staršího násilí.
- Zanedbávání péče o dítě – je známo, že dítě může být ohrožováno nejen nedostatečnou výživou, zanedbáváním pravidel v ošetřování, celkovým podchlazením či přehřátím. Vlastní příčinou nejsou tyto stavy, ale vzniklé komplikace jakými jsou celková sepsa, záněty dýchacího ústrojí, šok při dehydrataci.
- Euthanasie – představuje výjimečnou formu násilí v rodinách. Důvodem tak závažného postupu je existence různých vrozených či získaných postižení tělesných či duševních, obvykle různými formami dušení.
- Vražda (dítěte) – sebevražda (rodiče) – není řídkým jevem a důvod k usmrcení

dítěte v kombinaci se sebevraždou rodiče může způsobit akutní psychotický stav deprese nebo exogenně vyvolaná situace. Smrtelná zranění bývají způsobena střelnou zbraní, jedem, strangulací.

- Vražda – v souvislosti se sexuálními aktivitami je jedním z nejzávažnějších trestných činů. Agresivní jednání může být součástí patologického sexuálního chování, sadismu.

(Dunovský, J., et. al. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Praha: Grada, 1995, s. 199-205)

3.3 Odstraňování a zmírňování následků

Strategie intervence má svůj ekologický rámec, v němž se na CAN pohlíží jako na výsledek komplexní interakce mezi charakteristikami rodičů (např. osobnostní rysy, rodičovské dovednosti a vědomosti), charakteristikami dítěte (např. tělesný vývoj, temperament) a situačními činiteli.

Léčba dětí, které byly postiženy některými formami syndromu CAN, je vyústěním předchozího snažení o odhalení, poznání či diagnózu CAN. Má odstranit či na nejmenší míru omezit důsledky špatného zacházení s dítětem. Má obnovit žádoucí tělesnou, psychickou a sociální pohodu dítěte. Má zajistit jeho zájem a prospěch. Léčba je proto interdisciplinární, aby příznivě ovlivnila všechny dotčené složky života dítěte a zaměřila se na možnou změnu postavení dítěte jako součásti určitého rodinného systému.

Současně je léčba symptomatická, při které se odborníci zaměřují na příznaky ubližování dítěti, ale i příčinná. Ta vede zpětně k prevenci, neboli předcházení. V léčbě tělesných poranění a poruch se nesetkáváme s příliš závažnými problémy, není-li dítě vážně postiženo či ohroženo na životě. Např. zastavení krvácení, náprava zlomeniny, ošetření zhmožděnin a ran nepřináší pro svou jednoznačnost žádné pochyby, stejně jako dlouhodobá rehabilitace po nitrolebním krvácení. Naproti v oblasti psychických a sociálních škod se setkáváme s celou řadou problémů.

Mezi mimořádné povinnosti ošetřujícího personálu náleží poskytnout dítěti co největší citovou pomoc a podporu, vcítit se do jeho osudu, zajistili mu míru jistoty a bezpečí, umět stát při něm a obhajovat jeho skutečný prospěch a zájem.

Léčba týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí musí být orientována nejenom na oběť násilí, ale i všechny zúčastněné, a to i na zneuživatele samotného, zvláště jedná-li se o člena rodiny. Řeší-li se situace, zda má být dítě z rodiny odebráno, mělo by se tak dít až po úvaze, zda by z rodiny neměl jít zneuživatel a ne dítě.

Do terapie syndromu CAN patří jisté direktivní až represivní postupy. Místo pojmu terapie se používá také výrazu intervence. Léčba se uskutečňuje v podstatě na třech rovinách. V první rovině jde o léčbu akutních stavů či přímou intervenci řešící urgentní situace. Smyslem je zabránit dalšímu útoku a spolu s tím, ošetřit všechny škody a poruchy v rámci první pomoci. Jde o zvládnutí akutních stavů, vysvobození z izolace, zabezpečení všech potřeb, které zneuživatel dítěti odepřel. V případech citového násilí je třeba dítě ochránit od další nepřízně a nastolit stav optimální a duševní pohody.

Nejobtížnější je pomoc a léčba sexuálně zneužitého či znásilněného dítěte. Zde nejde jen o lékařský zákrok, ale hlavně o duševní podporu a pomoc, tj. být s dítětem, zvláště pokud se dostane do osamocení, opuštěno nejbližšími. V této situaci je třeba brát v úvahu i možnou pohlavní infekci, která léčbu značně komplikuje. Dítě se umísťuje mimo rodinu, nejčastěji k příbuzným, které dítě zná a důvěřuje jim, a kteří jsou schopni se o dítě náležitě postarat a se zúčastněnými odborníky spolupracovat, anebo do vybrané ozdravovny či léčebny.

Po této časné fázi léčby nastupuje druhá rovina pomoci dítěti. Je to fáze dalšího rozsáhlého šetření všech okolností souvisejících s násilím na dítěti či nedostatečnou péčí o ně, šetření v rodině, ve škole, u dětského lékaře, všude tam, kde lze získat jakékoli seriózní informace. Stanoví se definitivní diagnóza a určuje plán komplexní terapie, nejčastěji ve spolupráci s Orgánem sociálně právní ochrany dítěte.

Nejvýznamnější terapeutickou aktivitou se stává psychoterapie a socioterapie, zaměřená na hlavní problémy dítěte i jeho rodiny. Trvání této fáze je různě dlouhé a o jejím ukončení rozhoduje úspěch základních opatření.

Třetí etapou pomoci obětem CAN je etapa sledování dítěte, jeho rodiny a komplexní podpory, pomoci a snahy definitivně vyřešit alespoň základní vztahy mezi zúčastněnými, s maximálním ohledem na prospěch a zájem dítěte a jeho plné uzdravení.

Zde hraje rozhodující roli především specializovaný lékař: neurolog, psychiatr, gynekolog, rehabilitační lékař a psycholog, léčící pomocí psychoterapie a rodinné terapie. Samozřejmě sociální pracovník zajišťující potřebná sociální, sociálně-právní a dávková opatření, jež pomáhají řešit situaci dítěte a narušené rodiny. Mnohdy je zapotřebí i účast školy, např. její změna, přeřazení, zapojení výchovného poradce, třídního učitele.

Lze konstatovat, že třetí rovina v podstatě nikdy nekončí. I v případě kladného výsledku léčby je nutné, alespoň čas od času se k takovému dítěti či dospívajícímu a jeho rodině vracet a zjišťovat možné riziko opakování nepříznivé situace. Je zapotřebí postupovat s krajní opatrností a šetrností, abychom dítě nepoškodili znovu vyvoláním všeho, čím trpělo a co zažilo. Na druhé straně musíme být připraveni zasáhnout znovu ve prospěch dítěte, když je potřeba. (*Špeciánová, Š.: Ochrana týraného a zneužívaného dítěte. LINDE nakladatelství s.r.o., 2003, s. 125.*). (*Dunovský, J.: et. al. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Praha: Grada, 1995, s. 199.*). (*Surovčík, V.: Bakalářská práce, Trestná činnost páchaná na dětech a její důsledky na vývoj osobnosti dítěte. IMS, Brno, 2006, s. 36-41.*)

3.4 Dílčí závěr

Ve třetí kapitole nazvané : „Důsledky trestné činnosti na vývoj osobnosti dítěte,“ jsem v jednotlivých podkapitolách popisoval vliv trestné činnosti na psychický a fyzický vývoj dítěte. V samotném závěru, bylo psáno o odstranění a zmírnění následků související se strategií intervence, která má svůj ekologický rámec, v němž se

na CAN pohlíží jako na výsledek komplexní interakce mezi charakteristikami rodičů (*např. osobnostní rysy, rodičovské dovednosti a vědomosti*), charakteristikami dítěte (*např. tělesný vývoj, temperament*) a situačními činiteli (*např. dětské party, rodinné a školní prostředí*).

4. PREVENCE TÝRANÝCH A SEXUÁLNĚ ZNEUŽÍVANÝCH DĚTÍ

Prevence v širším slova smyslu znamená předcházení nežádoucího jevu a ochranu před ním. Obsahem prevence je tedy realizace opatření, kterým chceme nežádoucímu jevu předcházet a pozitivně ovlivňovat ty, na něž je prevence zaměřena. Veškerá preventivní opatření musí být založena na realitě a ne na idealistických představách. Prevenci je nutno realizovat v existujících skutečnostech jako reakci na charakteristickou současnou společnost a současnou mládež.

Je nutno brát v potaz rozpad tradiční rodiny a její zmenšení při možnosti zvětšení životního prostoru každého jedince, na celoživotní zaměstnání žen, upřednostňování kariéry před rodinou, změnu postavení mládeže ve společnosti, jejich časnější nezávislost na rodičích, radikální změnu životních hodnot, na silný vliv médií a módních trendů, na rychlost šíření informací.

Mravnostní trestná činnost a sexuální zneužívání v dětství mají na psychiku a utváření osobnosti postižených osob závažné důsledky v podobě poruch chování, vnímání sexuálního násilí jako normu jednání, zvyšuje riziko asociálního chování v dospělosti. Nejdůležitější prevencí v této oblasti je prolomení bariéry lhostejnosti občanů k násilným trestným činům. I přes to, že mravnostní trestná činnost, zejména pak znásilnění a pohlavní zneužívání, je veřejností vnímána citlivě a vzbuzuje veřejné pohoršení, upozornit na podezření, že je dítě pohlavně zneužíváno, že došlo ke znásilnění, již není běžné.

Velice problémová je prevence u šíření pornografie. Veřejnost vnímá problém pornografie zejména ve vztahu k negativním dopadům na děti, na druhé straně schvaluje prodej pornografických děl v pouličních stáncích. Určité regulace pro její distribuci jsou přece na místě (speciální prodejny s pornografickým materiálem neumísťovat v blízkosti škol, zákaz vstupu osobám mladším 18 let, tato díla nevystavovat veřejně).

K dětské pornografii již taková tolerance není a dost často se stává, že sama veřejnost upozorňuje na výskyt dětské pornografie na Internetu.

Prevence kriminality je chápána jako záměrné, plánovité a koordinované působení na příčiny a podmínky, které vedou k jejich páchání, s cílem odstranit je nebo alespoň podstatně omezit. Je prováděna ve třech rovinách:

- Jako generální prevence. Jde o prevenci založenou na preventivním účinku trestu.
- Jako sociální prevence. Zde hovoříme o tzv. **primární, sekundární a terciární** prevenci, představující soubor společenských opatření v oblasti ekonomiky, kultury, v sociální oblasti.
- Jako situační prevence. Tato prevence se zaměřuje na delikty, které jsou páchány na typických místech, v určité době a za určitých okolností.

(Chmelík J. a kolektiv, Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita, Praha: Portál, 2003, s. 32-33).

4.1 Preventivní opatření a podněty rodičům

Jednou z důležitých věcí, jak naučit své děti vyhnout se nebezpečným situacím, je nácvik určitých dovedností, které mohou pomoci dítěti ochránit sebe sama v případě pokusu o sexuální zneužití. ***Jak se naučit říci ne. Jak utéct. A jak se svěřit.***

Dítě by tak mělo znát celé své jméno, telefonní číslo jednoho z rodičů, či svojí adresu. Důležité je s dětmi procvičování volání na tísňovou linku, domů, rodičům. Dítě by mělo vědět, že není dobré do telefonu cizím lidem sdělovat svoje jméno, případně telefonní číslo. V případě potřeby by děti měly znát dospělé osoby, na které se mohou v případě nebezpečí obrátit o pomoc. Nesvěřujeme děti do péče osobám, o kterých

nemáme ověřeno jak se chovají, jak přistupují k dětem, a zda jsou spolehliví. Upozornujte své děti na různé sexuální úchytky (exhibicionismus) a poučte je, aby na takové osoby nereagovaly. Děti by neměly nikomu otevírat v případě, že jsou samy doma.

Rodiče by také měli znát dobu a trasu cest, kudy jejich děti chodí, místa kde se schází s kamarády, kde si hrají. Umět vyhodnocovat negativní reakce svých dětí na určité lidi. Všimát si změn chování a postojů na určité situace. Je třeba, aby rodiče také naučili děti, že v některých případech nelze dodržovat tajemství. Musíme děti vychovávat k otevřenosti, aby věděly, že nemusí mít strach se svěřit.

Důležité je dát dětem najevo, že je máme rádi a posilovat pozitivní sebepojetí dítěte, protože pachatelé vyhledávají děti nemilované a s nízkým sebevědomím, zatímco asertivní a sebevědomé děti je odrazují. Děti, které se cítí nemilovány, snadno podlehnou někomu, kdo je „má rád“. Rodiče tak způsobem výchovy a vztahem k dítěti mohou snižovat riziko sexuálního zneužití svých dětí. (*Vaničková, E. et al.: Sexuální násilí na dětech. Praha, 1999, s. 81-86*)

4.2 Příprava dětí na nebezpečnou situaci

Dostatek otevřených informací je jednou ze základních podmínek prevence negativních jevů. Odborníci se shodují i na tom, že nedostatečné poučení o sexualitě a s tím spojeném právu dítěte rozhodovat samo o sobě, je jednou z příčin častého sexuálního zneužívání dětí. Můžeme se ptát, proč některé děti nevědí :

- že mají právo na soukromí při oblékání, mytí, sprchování a používání záchodu,
- že mají právo odmítnout přihlížet svlékání, koupání, apod. jakékoliv jiné osobě,
- že mají právo odmítnout laskání, lechtání, objímání či hraní, jestliže jim je nepříjemné,

- že mají právo odmítnou jakoukoliv aktivitu s mužem, při níž si jsou vědomi jeho erekce,
- že mají právo odmítnou líbání, které se jim nelíbí, otázky směřující k sexuálním aktivitám apod.,
- že mají právo odmítnou žádost, aby se dotýkaly pohlavních orgánů druhého člověka, nebo naopak tuto aktivitu dovolily vůči sobě,
- že mají právo odmítnout jakýkoliv sexuální styk,
- že mají právo odmítnou přítomnost dospělého člověka, se kterým se necítí o samotě dobře, nebo který od nich vyžaduje naprostou poslušnost svojí autoritou,
- že mají právo ochraňovat samy sebe na základě vlastních pocitů,
- že mají právo vyhledat pomoc, nebo se svěřit jiné osobě, jestliže samy nejsou schopny zabránit jim nepříjemným aktivitám.

Věk, kdy se dítěti dostávají první informace o sexualitě se většinou pohybuje nad hranicí 10 let. Jsme-li si vědomi skutečnosti, že ne každá rodina se této své povinnosti dovede resp. chce zhostit, pak musíme očekávat, že „sexuální“ výchovu za nás dělá někdo jiný. Kdo to je, ukazují výsledky provedených orientačních výzkumů. Z dobrých dvou třetin to jsou kamarádi. Ale hodnověrnost takto získaných informací stojí jistě na začátku řady dětských tragédií. Informace o sexualitě většinou přicházejí později a s nezaručenou kvalitou. Nedostatečné sexuální vědomí a s tím spojená nízká míra zodpovědnosti dětí je jejich výrazným handicapem. (*Vaničková, E. et al.: Sexuální zneužívání dětí. 1. díl, Praha, 1997, s. 49-51*).

4.3 Primární, sekundární a terciární prevence

Primární prevence zahrnuje především výchovné, vzdělávací, volnočasové, osvětové a poradenské aktivity zaměřené na nejširší veřejnost. Je známo, že je lepší negativním jevům předcházet než je potom napravovat, a proto hraje primární prevence v oblasti mravnostní kriminality hlavní roli. Téměř stěžejní cestou je cílené

a systematické působení na předškolní populaci, včetně dětí mladších tří let, na jejich rodiče, zvláště matky. Zvláštní pozornost je zaměřena na pozitivní ovlivňování dětí a mládeže (využívání volného času, možnost sportovního vyžití). Těžiště primární prevence spočívá v rodinách, ve školách. Primární i terciární prevencí mravnostní kriminality páchané na dětech a mladistvých je sexuální výchova. Odtabuizování sexu a včasná informovanost dětí o vlastním těle a sexuálním životě může předejít sexuálnímu zneužívání dětí a obětím sexuálního násilí může pomoci v zabránění opakování násilí. Je nutné utvořit v osobnosti dítěte vědomí sebe samého, svých práv a dovednosti obrany.

Sekundární prevence se zabývá rizikovými jedinci a skupinami osob, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachateli, oběťmi trestné činnosti, nebo se do této situace již dostali. Dále je prevence zaměřena na další rizikové faktory, např. sociální prostředí, ve kterém jedinec žije, na sociální vztahy (drogové a alkoholové závislosti, záškoláctví, vandalismus, gemblerství). Činnost je zaměřena na včasné vyhledávání problému, poradenství, sociální péči. K tomuto účelu slouží různě zaměřené poradny, linky důvěry, výchovní poradci ve školách.

Terciární prevencí chápeme takové chování lékaře, pedagoga, psychologa, rodiče, policisty, které zamezí opakování násilí vůči dítěti či jeho minimalizování. Jde o to, aby zneužitě dítě nebylo dále poškozováno a aby poškození, jež dítě utrpělo, bylo minimalizováno. Do této oblasti lze začlenit i publicitu týkající se zdrojů pomoci, kterou může dítě v nouzi vyhledat. Jde např. o telefonní linky bezpečí, chráněné obydlí atd. Terciární prevence spočívá také v resocializaci kriminálně narušených osob (např. pracovní uplatnění včetně rekvalifikace, pomoc při získání bydlení). Jejím cílem je zajistit a poskytnout včasnou odbornou pomoc. Obsahuje aktivity zaměřené na jedince i skupiny osob, které se dostali do kategorie sociálně negativního chování (prostituce, šikana, násilí, kriminalita). K těmto účelům slouží léčebná zařízení, poradenské a ambulantní služby, občanská a charitativní sdružení, církevní aktivity, vězeňství.

V České republice je prevence kriminality organizována na třech úrovních, tzn. na mezirezortní úrovni, na rezortní úrovni a úrovni místní. Z hlediska účinnosti jsou nejefektivnější programy prevence kriminality na místní úrovni. Představují systém metodické, koncepční a finanční podpory ze strany orgánů státní správy a samosprávy, podpory vzniku programů prevence zaměřených na kriminálně rizikové jevy. (Chmelík J. a kolektiv, *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*, Praha: Portál, 2003, s. 33-40).

4.4 Dílčí závěr

Ve čtvrté kapitole je pojednáváno o prevenci týraných a sexuálně zneužívaných dětí. Jednou z důležitých věcí, jak naučit své děti vyhnout se nebezpečným situacím, je nácvik určitých dovedností. Připravit tak děti na nebezpečnou situaci. Je tedy důležité vyzvednout preventivní činnost, která by dětem a dospívající mládeži mohla značně prospět a pomoci proti lidem, kteří nemají s dětmi zrovna „nejčestnější úmysly“.

5. EMPIRICKÁ ČÁST

Teoretická část diplomové práce, která je uvedena v obsahu, byla vytvořena na základě sekundární analýzy dostupných literárních materiálů směřujících ke zvolenému tématu. Metodou komparace literárních zdrojů a na základě získaných údajů ze spisových materiálů Policie ČR, tvořící soubor 20-ti trestních spisů, týkajících se násilných trestných činů spáchaných na dětech, (výpovědi obviněných, poškozených, svědků, znalecké posudky a další písemné materiály). Osobních konzultací se soudními znalci v oboru (pedopsychologie, pedopsychiatrie a sexuologie) je cílem k tématu diplomové práce vytvořit takový soubor informací, které by potvrdily či vyvrátily teoreticky i prakticky souvislosti s níže uvedenými hypotézami :

H 1. Kdo byl v dětství vystaven násilí, sám se potom násilí dopouští.

H 2. Pachatelem sexuálních deliktů, zejména u pohlavního zneužívání, většinou bývá člen rodiny či příbuzný.

H 3. Nedostatečná komunikace v rodině a prevence má dopad na oběti trestné činnosti.

K hypotéze č. 1

Bylo provedeno porovnání *metodou komparace*:

- mezi faktory, které působí na vznik sexuálního zneužívání dětí je specifická příčina, kterou je rekapitulace vlastní zkušenosti zneužití. Jde o důsledek sexuálního zneužití v dětství, při kterém se oběti, pravděpodobně mechanismem identifikace s agresorem, stávají v dospělosti sami pachateli sexuálního zneužívání (Watkins, Bentovim). Z výpovědi pachatelů, o kterých referoval Browne na pražské konferenci East-West o sexuálním zneužívání dětí, **vyplývá** dokonce, že se zaměřují na věk oběti, který je shodný s jejich věkem v době, kdy k sexuálnímu zneužití došlo. (Vaničková, E. et al.: *Sexuální zneužívání dětí. 1. díl, Praha: Karolinum, 1997, s. 27*).

- Dunovský J., k syndromu CAN a jeho příčinám uvádí na základní otázku, proč vlastně lidé, „ a nejčastěji jsou to rodiče“ vůbec dětem ubližují a škodí jim. Z tohoto hlediska jsou zajímavé studie o přenosu takového špatného zacházení s dítětem z jedné generace na druhou, **vyjadřující se až sloganem, že „týrané dítě, je týrající rodič“.** (Dunovský, J., et. al. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Praha: Grada, 1995, s. 19-20*).

Lze říci, že v případě osoby – agresora, který byl v dětství sám obětí sexuálního zneužívání, došlo k tzv. transgeneračnímu přenosu zneužívání.

Analýzou spisových materiálů Policie ČR v počtu 20 spisů, ve kterých figurovali především pachatelé sexuálních a násilných trestných činů, bylo zjištěno, že v 70% u těchto pachatelů, vlivem nepříznivých sociokulturních podmínek: neúplná, dysfunkční, konfliktní rodina, docházelo k nedostatečné péči, nadměrným fyzickým trestům, psychickému týrání, sexuálnímu zneužívání, zanedbávání, což mělo za následek v některých případech fyzické poranění, vznik posttraumatického šoku, regres psychického vývoje, narušení bazální (základní) jistoty, sub-deprivace, silné citové deprivace aj.

Příkladem je i 19-ti letá pachatelka odsouzená za tr. čin vraždy podle ust. § 219 odst. 2, trestního zákona, která v roce 2008 zabila svojí 4 měsíční dceru. Více popsáno v kazuistice č. 2. Pachatelka vyrůstala od útlého dětství v rodině alkoholiků a byla ze strany otce nadměrně fyzicky trestána. Vlivem prožitků z dětství se tak u ní rozvinula silná citová deprivace. Její osobnost se formovala do osobnosti primitivně strukturované, emočně chudé, nezralé s hysterioidními rysy a s výrazným nedostatkem sebereflexe a sebekritiky.

Na základě porovnání metodou komparace literárních zdrojů popisující problematiku k tématu diplomové práce „násilná trestná činnost páchaná na dětech“ uvedenou v jednotlivých kapitolách a tvořící její teoretickou část.

Šetřením a analýzou spisových materiálů Policie ČR, tedy, praxí ověřené skutečnosti, o kterých je popisováno v teoretické části diplomové práce. A v poslední řadě na základě osobních konzultací odborníků z řad soudních znalců PhDr. Slavomila Hubálka a MUDr. Růženy Hajnové, v oboru zdravotnictví v odvětví psychiatrie, se specializací na klinickou psychologii a sexuologii, hypotéza č. 1 se potvrdila.

K hypotéze č. 2

Bylo provedeno porovnání *metodou komparace*:

- na otázku, kdo je pachatelem sexuálních deliktů na dětech odpovídají naše i zahraniční studie. Všechny zahraniční studie uvádí, že sexuálním agresorem bývá nejčastěji člen rodiny. Ze studií a výsledků zjištěných v ČR, bylo zjištěno, že sexuálně zneužitá je každá třetí dívka, sexuální agresor je ze dvou třetin osoba dívce známá (člen rodiny, sousedé, přátelé, známí rodičů, učitel), každého druhého sexuálního zneužití se dopustil člen rodiny, muž v roli otce je nejčastějším sexuálním agresorem. Studie jednoznačně potvrdila, že i v naší republice se sexuálního násilí na dívce nejčastěji dopouští člen rodiny. Podrobná analýza výsledků umožnila identifikovat čtyři základní obrazy modelu sexuálního zneužívání dívky.
- Nejčastější popisovaná forma je incest mezi vlastním otcem a dcerou, které v době prvního sexuálního útoku nebývá ještě 6 let, a probíhá většinou opakovaně po dobu několika let.
- Druhou, velmi častou formou je *pohlavní styk mezi nevlastním otcem a dospívající dcerou partnerky*.
- Třetí, méně častou formou sexuálního násilí na dívce je jakékoliv kontaktní zneužívání osobou dívce známou, kterou nejčastěji bývá osoba z okruhu přátel rodičů.
- Čtvrtá nejméně častá forma naplňuje definici bezdotykového sexuálního zneužití, např. přinucení ke sledování pornografie a kontakt s exhibicionistou, kdy šlo o agresora vždy dívce neznámého. (*Vaničková, E. et al.: Sexuální zneužívání dětí. 1. díl, Praha: Karolinum, 1997, s. 29-31*).

Tabulka 3. Pachatelé sexuálního zneužívání dětí

Pachatel	Počet případů	%
vlastní rodič	22	47,8
vlastní i nev. sourozenci	3	6,5
nevlastní rodič nebo druh	6	13
příbuzný	1	2,17
známý člověk	11	24
cizí osoba	3	6,5

(Dunovský, J., et. al. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Praha: Grada, 1995, s. 19-20).

Tabulka 4. Vztah pachatele k oběti sexuálního zneužívání dle informací Linky bezpečí (1998-2003)

(Lovasová, L., et al.: Děti a jejich problémy. Praha: Studio Marvil, 2005, s. 108)

Analýzou spisových materiálů Policie ČR v počtu 20 spisů, ve kterých figurovali především pachatelé sexuálních a násilných trestných činů, bylo zjištěno, že v 75% byl pachatelem otec, druh matky, nebo další příbuzný a známý.

V kazuistice č. 3, je uveden případ pohlavně zneužívané dívky, která byla od svých 6-ti let vystavena sexuálními atakům po dobu 3 let, ze strany druha její matky.

Na základě porovnání metodou komparace literárních zdrojů popisující problematiku k tématu diplomové práce „násilná trestná činnost páchaná na dětech“ uvedenou v jednotlivých kapitolách a tvořící její teoretickou část.

Šetřením a analýzou spisových materiálů Policie ČR, tedy, praxí ověřené skutečnosti, o kterých je popisováno v teoretické části diplomové práce. A v poslední řadě na základě osobních konzultací odborníků z řad soudních znalců PhDr. Slavomila Hubálka a MUDr. Růženy Hajnové, v oboru zdravotnictví v odvětví psychiatrie, se specializací na klinickou psychologii a sexuologii, hypotéza č. 2 se potvrdila.

K hypotéze č. 3

Bylo provedeno porovnání metodou komparace:

- Cílem prevence je předejít vzniku traumatizace dítěte, zabránit jejímu pokračování a zabránit rozvoji dlouhodobých zdravotních, sociálních a psychologických následků na zdraví dítěte. Jako nejúčinnější se ukázaly programy cílené na systém rodiny.
- Profesor Kevin Browne, jedna z nejčastěji citovaných vědeckých kapacit v oblasti ochrany dětí, tvrdí, že by se psychologickou a sociální péčí o tzv. rizikové matky po porodu mohlo před týráním ochránit až 80% dětí. Zkušenosti z USA ukazují, že komunitní projekty vytvořené pro děti z chudých čtvrtí, prokazatelně snížily výskyt násilí nejenom na dětech, ale i mezi mládeží. (*PÖTHE, P.: Dítě v ohrožení. 2. vyd. Praha: G plus G, 1999, s.107-109*).
- Dostatek otevřených informací je jednou ze základních podmínek prevence negativních jevů. Jaké je sexuální vědomí dnešních školních dětí ukazují výsledky orientační sondy u 174 dětí ve věku 12-13 let na to, kdo a kdy jim poskytl důležité informace o otázkách spojených se sexem, sexualitou. Velice překvapujícím údajem bylo zjištění, že školu nevedlo ani jedno dítě, a při skutečnosti, že ne každá rodina se této své povinnosti dovede, resp. chce zhostit, pak musíme očekávat, že „sexuální“ výchovu za nás dělá někdo jiný. Věk, kdy se dítěti dostávají první informace se většinou pohybuje nad hranicí 10-ti let. Informace přicházejí později a s nezaručenou kvalitou. Nedostatečné sexuální vědomí a s tím spojená nízká míra zodpovědnosti dětí je jejich výrazným

handicapem. (*Vaničková, E. et al.: Sexuální zneužívání dětí. 1. díl, Praha: Karolinum, 1997, s. 49-51*).

- Předcházet, je lépe než léčit. Dosavadní zkušenosti se všemi formami CAN, i přehled světové literatury z poslední doby, jednoznačně ukazují, že prevence se stává vedoucí ideou veškeré snahy o nápravu.

Nad zlato dražší klenot jest dítě, ale nad sklo křehčejší, rozraziti se neb naraziti snadně můž a škoda odtud nenabytá (tj. nesmírná). J. A. Komenský

(Dunovský, J., et. al. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Praha: Grada, 1995, s. 103*).

Tabulka 5. Dle informací z linky bezpečí

Komu se volající svěřil se svým problémem před zavoláním na Linku bezpečí ?

	četnost	vyjádření %
vrstevník	811	47,30%
rodič/e	533	31,30%
sourozenec	114	6,70%
jiný příbuzný	73	4,30%
pedagog	58	3,40%
ostatní osoby	45	2,60%
partner	31	1,80%
policista	17	1,00%
soused	15	0,90%
zdravotník	9	0,50%
sociální pracovnice	7	0,40%
celkem	1713	100,00%

(Lovasová, L., et al.: *Děti a jejich problémy. Praha: Studio Marvil, 2005, s.109*)

Analýzou spisových materiálů Policie ČR v počtu 20 spisů, ve kterých figurovali především pachatelé sexuálních a násilných trestných činů, bylo zjištěno, že v 55% došlo k úplné absenci v oblasti prevence, především ze strany rodičů a školy.

V kazuistice č. 3, je popsán případ pohlavně zneužívané dívky, která byla od svých 6-ti let vystavena sexuálním atakům po dobu 3 let. Pachatelem byl druh matky. I když matka dívky, byla na možné zneužívání své dcery ze strany jejího druha, upozorněna jeho bývalou manželkou, matka přesto nepovažovala za důležité o možném riziku s dcerou promluvit.

Na základě porovnání metodou komparace literárních zdrojů popisující problematiku k tématu diplomové práce „násilná trestná činnost páchaná na dětech“ uvedenou v jednotlivých kapitolách a tvořící její teoretickou část.

Šetřením a analýzou spisových materiálů Policie ČR, tedy, praxí ověřené skutečnosti, o kterých je popisováno v teoretické části diplomové práce. A v poslední řadě na základě osobních konzultací odborníků z řad soudních znalců PhDr. Slavomila Hubálka

a MUDr. Růženy Hajnové, v oboru zdravotnictví v odvětví psychiatrie, se specializací na klinickou psychologii a sexuologii, hypotéza č. 3 se potvrdila.

Shrnutí : porovnáním metodou komparace, šetřením a analýzou spisových materiálů Policie ČR, konzultací se soudními znalci, se souvislosti s hypotézami,

H 1. Kdo byl v dětství vystaven násilí, sám se potom násilí dopouští.

H 2. Pachatelem sexuálních deliktů, zejména u pohlavního zneužívání, většinou bývá člen rodiny či příbuzný.

H 3. Nedostatečná komunikace v rodině a prevence má dopad na oběti trestné činnosti.

potvrdily.

5.1 Dílčí závěr

Informace popisující syndrom CAN případně CSA, v současné době lze najít v řadě publikací, které tyto negativní a nežádoucí jevy vysvětlují. Máme i dostatek odborníků (Dunovský J., Elliotová M., Matějček Z., Pöthe P., Weiss P., aj.) zabývajících se „*týranými, zneužívanými a zanedbávanými dětmi.*“

Proto jsem se snažil jejich výzkumy a tvrzení, alespoň některé z nich potvrdit z praktického pohledu. A i když jsem podle svého názoru hypotézy potvrdil, bylo by lépe kdyby se tak nestalo. Tedy kdyby, se o těchto věcech nemuselo vůbec psát, a ještě lépe, kdyby se „*týrané, zneužívané a zanedbávané děti*“ ve společnosti vůbec nevyskytovaly.

Kazuistika č. 1

V následujícím textu budu popisovat skutečný příběh, který je zcela jistě znám většině obyvatel v ČR ale i daleko za hranicemi naší země, půjde o případ „ týrání dvou chlapců, bratrů Ondřeje a Jakuba v tzv. Kuřimské kauze“. Týrání mělo chlapce zlomit a udělat z nich lidi otrocky poslušné.

Barbora Škrlová - alias Anička, později Adam

Vzhledem ke skutečnosti, že jsem v tomto případě byl členem vyšetřovacího týmu a v době, kdy byla tato diplomová práce tvořena, byli pachatelé případu odsouzeni Krajským soudem v Brně dne 24. 10. 2008, ale rozsudek dosud nenabyl právní moci, budou moje poznámky i samotná kazuistika zpracována z veřejně dostupných informačních zdrojů (internet - tisk) uvedených v seznamu literatury a pramenů.

Takto jsem činil z důvodu, abych se vyhnul nařčení či podezření z úniku informací z policejního vyšetřování. Neboť v době vyšetřování „ kauzy Kuřim,, se v médiích objevovaly informace z případu, na základě kterých jsme byli vyslýcháni Inspekcí MV.

doplnit foto aktérů

Informace a skutečnosti, které byly téměř ročním šetřením Policie ČR zjištěny, jsou přeneseny do obžaloby, kterou vznesla u zmiňovaného soudu, Státní zástupkyně krajského státního zastupitelství v Brně, JUDr. Zuzana Zámoravcová. Kazuistika je tvořena z této vznesené obžaloby a jejíž doslovné znění bylo zveřejněno.

Státní zástupkyně krajského státního zastupitelství v Brně dne 17.6.2008 podává obžalobu na obviněné:

1/ Kláru Mauerovou, nar. 30.1. 1977, trvale bytem Brno ul. Krásného 51, bez pracovního poměru,

2/ Kateřinu Mauerovou, nar. 7.8. 1973, trvale bytem Brno ul. Došlíkova 46, naposledy zaměstnanou jako pedagog v DDM Junior v Brně,

3/ Hanu Bašovou, nar. 17. 3. 1980, trvale bytem Brno ul. Čádkova 30, bez pracovního poměru,

4/ Jana Turka, nar. 10. 10. 1976, trvale bytem Vrchlického sad-Brno, soukromého podnikatele,

5/ Jana Škrlu, nar. 29. 11. 1982, trv. bytem Brno ul. Drobného 8, studenta VŠ Brno,

6/ Barboru Škrlovou, nar. 20. 7. 1974, trvale bytem Meruňková 2, bez pracovního poměru,

že

společně v přesně nezjištěné době od počátku letních prázdnin roku 2006 do 7. 5. 2007 na různých místech v Brně, dále v Kuřimi a Veverské Bítýšce po předchozí domluvě v úmyslu působit na zdraví a cty nezletilého Ondřeje Coufala, nar. 10. 9. 1999 a nezletilého Jakuba Mauera nar. 6. 10. 1997, s cílem přetrhnout základní vztahy v rámci rodiny a vytvořit člověka se zlomenou vůlí, necitlivého k bolesti a násilí, který by se podřídil jakýmkoliv příkazům autority, opakovaně ve více případech tyto chlapce, kteří žili ve společné domácnosti se svou matkou obviněnou Klárou Mauerovou, a na jejichž výchově se další obvinění podíleli z pověření obviněné Kláry Mauerové, buď z titulu příbuzenského vztahu a nebo jako pedagogové jimi navštěvovaných zájmových kroužků, nepřiměřeně fyzicky a psychicky týrali, a to tím, že je surově bili, zraňovali, mučili, ponižovali a omezovali a dále je po delší dobu drželi spát v uzavřených místnostech a klecích, v různých objektech, často svázané nebo připoutané k pevné přepážce, bez možnosti základní hygieny, volného přístupu k pitné vodě, sociálnímu kontaktu s okolím, a to následujícím způsobem:

Obviněná: Klára Mauerová v měsíci červenec a srpen 2006 v Brně na ulici Krásného 51, opakovaně bezdůvodně každý den bila své nezletilé děti Ondřeje Coufala a Jakuba Mauera rukou, vařečkou, řemenem a kovovou přezkou po zadku a zádech, nechávala je po delší dobu klečet, zavírala je v šatníku a na záchod, kde je rovněž nechávala spát na zemi na karimatce a takto jim zabraňovala ve styku s ostatními členy rodiny a kamarády.

Obviněná: Klára Mauerová, Kateřina Mauerová, Jan Škrlla, Jan Turek, Barbora Škrlová a Hana Bašová, ve druhé polovině měsíce srpna 2006 v obci Veverská Bítýška, na ulici Tišnovská 67, v objektu chaty majitelky Milady Koronkovové, kterou měli v užívání manželé Tesařovi, *držely* obviněné Klára Mauerová a Kateřina Mauerová *nezletilé děti Ondřeje Coufala a Jakuba Mauera celodenně zavřené v psích klecích,* které vypůjčil obviněný Jan Turek a na chatu přivezla obviněná Kateřina Mauerová spolu s lavory a rákoskami. *V těchto mohli oba nezletilí ležet pouze skrčení, klečet s ohnutými lokty opřenými o zem, nosili jim do klecí jídlo, přičemž chlapci v kleci museli vykonávat i potřebu do mís, zakazovaly jim pod hrozbou fyzických trestů komunikovat, večer a v noci je opakovaně po dobu i několika hodin obviněná Klára Mauerová bila páskem a rákoskou po zádech, škrábala je vidličkou, pálila cigaretou, strkala chlapcům hlavy do lavoru s vodou, zatímco jim obviněná Kateřina Mauerová držela ruce, aby se nebránili. A při tomto jednání obviněné Klára a Kateřina Mauerovy chlapce svazovaly provazy a švihadly, zavazovaly jim oči páskami z prostěradel, nutily je v krátkém časovém limitu učit se vulgární texty, a když nezletilí úkol nezvládli, byly je páskem nebo rákoskou do různých míst na těle. cigaretou a bíl bambusovou tyčí a aby bíl řemenem po zádech svého bratra Jakuba a dále se musel nezletilý Ondřej sám řezat nožem, který mu dala, nechala nezletilého Jakuba předstírat před bratrem, že je mrtvý, poté, co mu měl nezletilý Ondřej dát údajně otrávenou vodu a za tímto účelem vyhrabala mělkou jámu, kde Jakubovi přikázala ležet a předstírat, že je mrtvý a obviněná Kateřina Mauerová posypala podlahu moukou a nutila nezletilého Ondřeje stát po delší dobu bez pohnutí na místě tak, aby nebyly na zemi šlápoty.* Obviněná **Barbora Škrlová** v jednom případě *týrala nezletilého Ondřeje* tím způsobem, že poté, co ho vytáhla z úkrytu za truhlou, kam se schoval, povalila ho na zem, *opakovaně mu ponořovala hlavu do lavoru naplněného vodou, až se nezletilý Ondřej topil,* protože nemohl dýchat a napil se vody a v tomto jednání přes

jeho odpor pokračovala až do chvíle, než se z lavoru vylila voda a poté ho zavřela do skříně. Dále učila obviněnou Kláru Mauerovou vázat uzly k poutání rukou nezletilých dětí a před obviněnou Klárou Mauerovou lživě obviňovala nezletilého Ondřeje z toho, že jí fyzicky ubližuje, přestože věděla, že po každém takovém obvinění bude nezletilý Ondřej tvrdě fyzicky potrestán.

Ve druhé části pobytu na chatě, kdy obviněná Klára Mauerová měla dle instrukcí psaných Kateřinou Mauerovou chlapce pálit, řezat a nezletilému Ondřeji vyříznout ze zadečku kus masa, který měl sníst, což obviněná nezvládla, proto na pokyn obviněné Kateřiny Maurerové přijeli na předmětnou chatu obvinění Jan Turek a Jan Škrla s tím, že již byli obviněnou Kateřinou Mauerovou instruováni, jakým způsobem mají završit týrání a mučení dětí a tito poté, co obviněná Klára Mauerová odvedla chlapce do komory, nacházející se za kuchyní chaty, kde jim zavázala oči pásky natrhanými z prostěradel, a předala je obviněným Janu Škrlovi a Janu Turkovi s tím, že je požádala o pomoc při převýchově chlapců a dopředu jim za ni poděkovala, tito ***nasadili chlapcům na hlavy plastové pytle, které poškozeným přilepili ke krku izolepou, svázali je a nahé je bili do různých částí těla, řezali blíže nespecifikovaným řezným nástrojem po zádech, pálili je v třísech a na jiných částech těla, hrubě jim nadávali, ponižovali a poté vyřezali kousek tkáně z pravé hýždě nezletilého Ondřeje a poraněné místo překryli rozsáhlou spáleninou, přičemž křik a nářek poškozených v průběhu děje tlumili přelepením úst lepící páskou, kdy při tomto jednání drželi chlapce za přirození***, kdy tomuto trýznění v komoře byla přítomna i obviněná ***Hana Bašová***, která na chatu přijela společně s Janem Turkem a Janem Škrlou a její úloha při týrání poškozených spočívala v tom, že ***tvořila tzv. publikum a vyluzovala různé zvuky a hlasy s cílem vyvolat u chlapců dojem přítomnosti více lidí u jejich týrání a tím zvýšit jejich strach a hrůzu z toho, co se děje***.

Po ukončení trýznění předali zraněné chlapce ležící na zemi a v šoku obviněným Kláře a Kateřině Mauerovým, kdy obviněná Klára Mauerová poté vyhrožovala chlapcům, že nesmějí nikomu nic říci o dění na chatě, jinak že se tam vrátí a v jejich týrání bude pokračováno. Dále obvinění Hana Bašová, Kateřina Mauerová a Jan Škrla nejméně od měsíce srpna 2006 do 7. 5. 2007 v případě nezletilého Jakuba Mauera a do

měsíce listopadu 2006 v případě nezletilého Ondřeje Coufala v Brně v DDM Junior, v odloučeném pracovišti Tuháčkova 39, kde pracovali jako vedoucí kroužků, dlouhodobě zavírali odděleně do různých místností předmětného objektu nezletilé Ondřeje Coufala a Jakuba Mauera, na jejichž výchově a péči se v té době podíleli, kde je proti jejich vůli drželi zamčené bez možnosti volně z místnosti odejít, přestože věděli, že děti mají být v té době u jejich matky, a to jak přes den, v případě nezletilého Jakuba i v době, kdy měl být ve škole a pokud šel Jakub do školy, až ke třídě ho přiváděla obviněná Hana Bašová a po vyučování zase odváděla, přičemž mu obvinění vyhrožovali, že nesmí ve škole nic říci o zavírání a potom se mu nic nestane, tak i v noci, kdy nezletilí museli spát na zemi, potřebu vykonávali do kbelíku, do místnosti jim střídavě nosili jídlo, umývat se mohli pouze v lavoru, v místnosti byly děti ponechány samy bez dozoru, neměly žádné hračky ani kontakty s rodinou či okolím, pouze učení a obviněná Hana Bašová je v několika případech opakovaně bila do obličeje, svazovala jim ruce tak, že je lepila přes hřbet ruky izolepou ke stolu, kdy je tímto způsobem nutila přes den sedět u stolku.

Obviněná *Klára Mauerová a Kateřina Mauerová* nejméně od poloviny měsíce prosince 2006 do 7. 5. 2007 v *Kuřimi v domě č. 1403 na ulici Dušínova držely celodenně zavřeného nezletilého Ondřeje Coufala v uzamčené, nevětrané místnosti pod schody domu bez oken, o půdorysu 1x2 metry, vybavené pouze regálovou policí bez možnosti pohybu, izolovaného od rodiny a kamarádů, spal na kartonu z krabice nebo jen na holé betonové podlaze, kde se musel i učit, potřebu vykonával do kbelíku bez možnosti pravidelné hygieny, kdy mu dávali nepravidelně jíst a pít, nutili ho jíst jídlo z podlahy, obviněná Klára Mauerová ho opakovaně trestala tím, že ho nahého svazovala lepící páskou či provázkem na rukou a nohou k regálu, přičemž v místnosti zůstával bez dozoru, načež zde byl dne 7. 5. 2007 21:30 hodin nalezen policií za asistence hasičů, kteří museli přes odpor obou obviněných dveře komory násilím otevřít, jak leží na břiše ve výkalech, zvracích a ve tmě bez přikrývky, nahý, svázaný do kozelce, kdy měl ruce spoutané za zády, přelepené lepící páskou, spoutané skrčené nohy a ruce spoutané k sobě, kdy byl následně převezen sanitkou do nemocnice, kdy v důsledku zvratu popsaných jednání nezletilý *Ondřej Coufal utrpěl zranění a to jizvy různé dlouhé na zádech, bocích, končetinách, okrouhlé větší plošné jizvy v oblasti levé hýždě a vnitřní plochy pravého stehna do 1,5 cm a rozsáhlou plošnou jizvu se**

zvrásněným povrchem v oblasti pravé hýždě o ploše 7x4,5 cm a nezletilý Jakub Mauer, také jizvy na různých částech těla, okrouhlé větší plošné jizvy v oblasti břicha a na přední ploše levého stehna do 1,5 cm a v oblasti zadku čerstvé škrábance, kdy ze soudně lékařského hlediska se jednalo o popáleniny II. stupně, s dobou hojení minimálně dva týdny a v případě rozsáhlé jizvy u Ondřeje Coufala v oblasti pravé hýždě o popáleniny III. stupně s dobou hojení několik měsíců, jednalo se o zranění bolestivá, která v případě menších poranění způsobených cigaretou omezovala poškozené v obvyklém způsobu života po dobu 14 dní a v případě zranění na pravé hýždě nezletilého Ondřeje po dobu čtyř týdnů se známkami hnisavého zánětu a s vystupňováním bolesti až k hranici snesitelnosti.

V důsledku psychického strádání, jež mělo charakter mučivých útrap, došlo u poškozených k disharmonickému vývoji osobnosti, ke vzniku a rozvoji posttraumatické stresové poruchy, která se u nich projevila poruchami nálady, navazování sociálních vztahů, emoční labilitou, fobiemi, poruchami spánku a koncentrace, vývojovým regresem, pocitem viny, samoty, izolace a opuštění, kdy se jedná o celoživotní omezení v obvyklém způsobu života, došlo u nich k závažnému narušení psychického vývoje a k rozvoji psychosociální deprivace s trvalými následky a nezletilí budou vyžadovat dlouhodobou nebo dokonce celoživotní psychoterapeutickou a pedopsychiatrickou péči.

Obviněná Kateřina Mauerová sama, dne 26. 3. 2007 u Městského soudu v Brně, Moravské náměstí 2, jako svědkyně po řádném poučení o svých právech a povinnostech ve věci vedené pod č. jednacím 82NC98/2006 při jednání o návrhu Kláry Mauerové, aby nezletilému dítěti ženského pohlaví bylo určeno datum narození, jméno, příjmení a aby byla ustanovena poručníkem dítěte Klára Mauerová, uvedla, že dítě ženského pohlaví vídávala u své babičky Antonie Drcmanové ve Vsetíně od r. 1997 nebo 1998, babička o dítě pečovala a říkala mu Anička, o totožnosti, původu dítěte se babička blíže nevyjadřovala a od r. 2003, kdy prodělala mozkovou příhodu, začala o dítě pečovat Klára Mauerová, přestože si byla vědoma skutečnosti, že nic z toho se nezakládá na pravdě a na základě její svědecké výpovědi poté městský soud v Brně rozsudkem ze dne 26. 3. 2007 rozhodl o tom, že nezletilému dítěti ženského pohlaví se určuje datum

narození 2. 12. 1993, toto dítě ponese křestní jméno „Anna“, příjmení Mauzerová a poručníkem nezletilé Anny se ustanovuje Klára Mauzerová, přičemž poručník je povinen o dítěti podávat soudu zprávy o výkonu poručnické péče, přičemž toto její tvrzení bylo vyvráceno jako lživé a to důkazy zajištěnými v trestní věci vedené na Policii ČR, Správě Jihomoravského kraje pod ČTS:PJM- 406 a 407/ TČ-03-2007.

Tedy

obviněná Klára Mauzerová :

- týrala osobu, která byla v její péči, a spáchala uvedený čin zvláště surovým způsobem a pokračovala v páchání takového činu po delší dobu. Jiného zbavila osobní svobody a způsobila uvedeným činem těžkou újmu na zdraví.

obviněná Kateřina Mauzerová :

- týrala osobu, která byla v její péči, a spáchala uvedený čin zvláště surovým způsobem a pokračovala v páchání takového činu po delší dobu. Jiného zbavila osobní svobody a způsobila uvedeným činem těžkou újmu na zdraví. Jako svědek před soudem uvedla nepravdu o okolnosti, která má podstatný význam pro rozhodnutí.

obviněná Hana Bašová :

- týrala osobu, která byla v její péči, a spáchala uvedený čin zvláště surovým způsobem a pokračovala v páchání takového činu po delší dobu. Jiného zbavila osobní svobody a způsobila uvedeným činem těžkou újmu na zdraví.

obviněný Jan Turek :

- týral osobu, která byla v jeho péči, a spáchal uvedený čin zvláště surovým způsobem a jinému úmyslně způsobil těžkou újmu na zdraví.

obviněný Jan Škrla :

- týral osobu, která byla v jeho péči, a spáchal uvedený čin zvláště surovým způsobem a pokračoval v páčání takového činu po delší dobu. Jiného zbavil osobní svobody a způsobil uvedeným činem těžkou újmu na zdraví.

obviněná Barbora Škrlová :

- týrala osobu, která byla v její péči, a spáchala uvedený čin zvláště surovým způsobem.

t í m s p á c h a l i

obviněná Klára Mauzerová :

- trestný čin týrání svěřené osoby podle § 215 odst. 1, odst. 2 písm. a), písm. b) trestního zákona formou spolupachatelství podle ust. § 9 odst. 2 trestního zákona,
- trestný čin zbavení osobní svobody dle § 232, odst. 1, odst. 2 trestního zákona, formou spolupachatelství podle ust. § 9 odst. 2 trestního zákona,

obviněná Kateřina Mauzerová :

- trestný čin týrání svěřené osoby podle § 215 odst. 1, odst. 2 písm. a), písm. b) trestního zákona formou spolupachatelství podle ust. § 9 odst. 2 trestního zákona,
- trestný čin zbavení osobní svobody dle § 232, odst. 1, odst. 2 trestního zákona, formou spolupachatelství podle ust. § 9 odst. 2 trestního zákona,
- trestný čin křivé svědecké výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 odst. 2 písm. a) trestního zákona.

obviněná Hana Bašová :

- trestný čin týrání svěřené osoby podle § 215 odst. 1, odst. 2 písm. a), písm. b) trestního zákona formou spolupachatelství podle ust. § 9 odst. 2 trestního zákona,
- trestný čin zbavení osobní svobody dle § 232, odst. 1, odst. 2 trestního zákona, formou spolupachatelství podle ust. § 9 odst. 2 trestního zákona,

obviněný Jan Turek :

- trestný čin týrání svěřené osoby podle § 215 odst. 1, odst. 2 písm. a) trestního zákona formou spolupachatelství podle ust. § 9 odst. 2 trestního zákona,
- trestný čin ublížení na zdraví podle § 222, odst. 1 trestního zákona, formou spolupachatelství podle ust. § 9 odst. 2 trestního zákona,

obviněný Jan Škrla :

- trestný čin týrání svěřené osoby podle § 215 odst. 1, odst. 2 písm. a), písm. b) trestního zákona formou spolupachatelství podle ust. § 9 odst. 2 trestního zákona,
- trestný čin zbavení osobní svobody dle § 232, odst. 1, odst. 2 trestního zákona, formou spolupachatelství podle ust. § 9 odst. 2 trestního zákona,

obviněná Barbora Škrlová :

- trestný čin týrání svěřené osoby podle § 215 odst. 1, odst. 2 písm. a), písm. b) trestního zákona formou spolupachatelství podle ust. § 9 odst. 2 trestního zákona,

Krajský soud v Brně odsoudil v pátek dne 24. 10. 2008

za brutální týrání Ondřeje a Jakuba v tzv. kauze Kuřim, ***Klárú Maueroúou k devíti letům*** vězení. Její sestru ***Kateřinu k deseti letům*** ve věznicí se zvýšenou ostrahou. ***Barbora Škrlová***, která se vydávala za dívku Annu a chlapce Adama, ***k pěti letům***. ***Hana Bašová*** a ***Jan Škrla*** byli odsouzeni ***k sedmi letům***, ***Jan Turek*** dostal ***pět let***. Všichni obžalovací musí také chlapcům zaplatit odškodné. Jakobovi podle rozsudku náleží 240 000 korun, Ondřej dostane 320 000 korun. (*Rozsudek však nelze považovat za konečný, neboť do současné doby nenabyl právní moc*).

Podle mého názoru jde o velmi směšné finanční částky, které byly určeny soudem oběma bratrům za utrpení, které si vytrpěli. V případě našich politiků byla panu Ráthovi za pohlavek od pana Macka přiznána soudem finanční hotovost ve výši 100.000,-Kč. Který z případu na pomyslné míse vah převažuje, nechávám na zvážení.

Týrání bylo natolik brutální, že jej soudce Pavel Göth pojmenoval jako ***"likvidaci dětské duše"***. Zdůraznil, že se nepodařilo objasnit hlavní motivy týrání. Připustil ale, že mohly souviset se sektářstvím.

Kateřina podle Götha "odstartovala tragický proces deformace mateřského pudu u své sestry" tím, že do její rodiny doslova infiltrovala svoji kamarádku Škrlovou vydávající se za dívku Aničku. Škrlová jí podle soudu pomohla v manipulaci.

Závěr :

Bylo mi ctí, že jsem mohl pomoci hledat střípky, ze kterých byla skládána mozaika zobrazující skutečné utrpení bratrů Ondřeje a Jakuba v tzv. kuřimské kauze. Na konci vyšetřování tohoto případu jsem byl na straně jedné, vnitřně odměněn pocitem užitečné práce. Na druhé straně této mince jsem si však uvědomoval pouhou špičku z pomyslného ledovce, který uvnitř skrývá mnoho dalších neobjevených případů týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí. Těch dětí, které zůstanou neobjevené, kterým se nedostane pomoci, a které musí samy nadále snášet utrpení.

Další smutnou a praxí ověřenou skutečností je, že u některých z týraných dětí dojde v jejich dospělosti, k transgeneračnímu přenosu a přijetí patologicky negativních projevů z dětství. Tyto přijaté vzorce budou pak sami využívat k násilí na svých vlastních či jiných dětech.

Kazuistika č. 2

pozn.: Vzhledem k tomu, že se jedná o skutečný příběh, byl jsem nucen v souvislosti se zákonem na ochranu osobních údajů, změnit jména osob a místo události, příp. jiné identifikační údaje.

V této kazuistice popisuji opět případ z nedávné doby, šlo v něm o zabití 4 měsíční holčičky, narodila v únoru r. 2008 a v měsíci červnu 2008 byla zabita vlastní 19 - ti letou matkou. Motivem tohoto činu, bylo odstranění překážky (plačící dítě) a uspokojit svoji potřebu spánku. Dítě v tomto smutném příběhu jsem nazval Aničkou a matce jsem dal jméno Jana.

Popisuji opět případ z vlastní praxe, kdy jsem Janu vyslychal, a která se v průběhu tohoto výslechu Policii ČR doznala. Šlo o její první dítě.

Jana žila ve společné domácnosti v bytě v obci Nová Ves, okres Brno-venkov se svým manželem Františkem a 4 měsíční dcerou Aničkou. Dne 20. 6. 2008 v dopoledních hodinách zůstala matka se svojí nezletilou dcerou Aničkou sama doma. Dcera se často budila a během dne plakala. Matka reagovala na opakující pláč své dcery, která ležela na zádech v postýlce tak, že jí zakryla pokrývkou ze své postele, kterou vyplnila celý prostor dětské postýlky, navíc tuto pokrývku po stranách utěsnila. Vzhledem k tomu, že Anička nadále silně plakala, vzala matka vysavač zn. Panasonic o hmotnosti 7 kg, který položila na tělo své dcery a po určitou dobu vyvinula tlak na její hlavičku. Poté matka znovu utěsnila pokrývku v postýlce a odešla spát. Asi po dvou hodinách se šla na dceru podívat a zjistila, že dcera má promodralé rty, hlavičku otočenou doprava a z pusy má vyteklé sliny. V ten okamžik si uvědomila, že dceru zabil a zavolala záchranku.

Matka svým jednáním dceři Aničce způsobila prokrvácení pod povázkou na hlavě v pravé temenně-spánkové krajině, krvácení nad tvrdou plenu mozkovou, v pravé temenně-tylní oblasti zlomeninu – puklinu v pravé spánkové kosti, směřující k tylní kosti a k bazi lebni, otok mozku a cyanozu mozku, kdy tato zranění vedla ke smrti dítěte, přičemž bezprostřední příčinou její smrti byla aspirace zvratků do plic při zlomenině lebečních kostí, ložiskovém krvácení pod měkké pleny mozkové a otok mozku.

O šest měsíců později byla matka Jana, Krajským soudem v Brně, odsouzena za trestný čin vraždy podle ust. § 219 odst. 1, odst. 2 písm. e) trestního zákona, k trestu odnětí svobody v trvání 12-ti let a zařazena do věznice se zvýšenou ostrahou.

Závěr :

V době prováděného prošetřování případu bylo zjištěno, že matka Jana do svých tří let žila v konfliktní sociokulturálně slabé rodině s rodiči alkoholiky. Ze strany svého otce byla nadměrně fyzicky trestána. Vyrůstala tak v podmínkách velmi nepříznivých jejímu zdravému psychickému vývoji (závadnost rodinného prostředí, nedostatečná péče, nadměrné fyzické tresty, výchovná nejednotnost, silná citová deprivace). Později

byla svěřena do výchovy prarodičů ze strany matky, kdy jejich péče byla hodnocena jako velmi dobrá. Je absolventkou zvláštní školy. V 15-ti letech byla obětí sexuálního zneužívání.

Ze závěrů znaleckých posudků z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a specializace klinické psychologie, bylo zjištěno, že osobnost matky Jany se rozvíjela na bázi sníženého intelektu, navíc v nízkých sociokulturních podmínkách, neboť na ni od útlého dětství působily negativní vlivy. Její emotivita je hodně chudá, emoce jsou labilní a velmi snadno jsou provokovatelné negativní emoce, čili velmi snadno podléhá rozladám, zlosti a podobně. Její osobnost se formovala do osobnosti primitivně strukturované emočně chudé, ale především nezralé s hysterioidními rysy a výrazným nedostatkem sebereflexe a sebekritiky. Vlivem prožitků z dětství se tak rozvinula citová deprivace.

Kazuistika č. 3

pozn.: Vzhledem k tomu, že se jedná o skutečný příběh, byl jsem nucen v souvislosti se zákonem na ochranu osobních údajů, změnit jména osob a místo události, příp. jiné identifikační údaje.

V následujícím textu popisuji případ, který jsem vyšetřoval v lednu roku 2004, jednalo se o pohlavního zneužívání nezletilé holčičky, ke kterému docházelo po dobu více jak tří let. Dívku, o které budu psát jsem pojmenoval „ Barborka,“ tato se narodila v roce 1994. V době kdy se případ vyšetřoval měla 10 let. K prvnímu zneužití došlo v 6-ti letech a pokračovalo do 15. 1. 2004. Tohoto jednání se dopouštěl druh, který žil s matkou Barborky ve společné domácnosti.

Dne 15. 1. 2004 v době vyučování se nezletilá Barbora svěčila ve škole své třídní učitelce, že jí otčím osahává a jinak pohlavně zneužívá. Poté byla věc oznámena policii. Na základě oznámení bylo ve věci ihned prováděno šetření. Výslechem třídní učitelky bylo zjištěno, že přišla na první hodinu do třídy a rozdávala písemky z českého jazyka, všimla si, že Barborka pláče. Pláč přisuzovala ke špatné známce, kterou Barborka

dostala z písanky. Po hodině češtiny však za ní Barborka vyběhla na chodbu a řekla jí, že nebrečí kvůli písance a dodala „Víte paní učitelko, že už mě 4 roky zneužívá můj tatka?“ V kabinetě Barborka učitelce dále uvedla, že již od první třídy je zneužívána, ze strany otce v době, kdy maminka odchází do zaměstnání na odpoledne.

Provedeným pohovorem bylo od Barborky zjištěno, že když jde mamka odpoledne do práce, tak za ní tatka večer chodí do sprchy, kde jí sahá mezi nohy. Toto se však neděje jen ve sprše, tatka jí bere k sobě do postele, kde se dívají na televizi a při tom jí opět sahá mezi nohy, dává jí tam prsty, toto jí bolí. Tatka se několikrát snažil jí zastrčit „šulinka do pipiny“ tomuto se ale Barborka brání a snaží se utéct. Dále jí nutí, aby mu se „šulinkem cvičila,“ a často mu pak z něj vyteče taková bílá voda. Tatka jí také lízal mezi nohama a sám si se „šulinkem také cvičí,“ chtěl také, aby si „šulinka dávala do pusy.“ Takhle jí to tatka dělá každý druhý den, když jde mamka na odpoledne do práce.

Tyto skutečnosti Barborka popsala i své třídní učitelce.

Ve škole bylo dále zjištěno, že se nejedná o biologického otce, který má Barborku zneužívat. Jde o přítele, se kterým matka Barborky žije ve společné domácnosti.

Výsledkem matky Barborky, bylo zjištěno, že tato se svým druhem Karlem K., žije po dobu pěti let v rodinném domě v obci Rajhrad. Dále uvedla, že její druh se k Barborce vždy choval slušně, pomáhal jí s učením, vařil, chystal jídlo a ona sama si ničeho podezřelého nevšimla. Věděla, že Karel je dvakrát rozvedený a z prvního manželství má syna a dceru, z druhého vlastního syna a vyženil dceru. V době kdy spolu začali žít, tak jí několikrát volala druhá manželka Karla, s tím, že v době kdy spolu žili měl pohlavně zneužívat její dceru. Tomuto však matka Barborky nevěřila, neboť si myslela, že se jedná o pomstu, v podobě pomluv, za to, že Karel žije s nimi. K Barborce uvedla, že je to hodná a citlivá holčička, která poslouchá, nemá s ní žádné problémy a o všem si spolu povídají. Nechápe, že se jí dcera nesevěřila. Ke svému druhovi dodala, že to v poslední době mezi nimi moc neklapalo a chtěla se s ním rozejít, neboť si přestávali rozumět. Důvodem byl i věkový rozdíl (14 let).

Na základě zjištěných skutečností, byly ve věci téhož dne 15. 1. 2004 zahájeny úkony v trestním řízení dle ust. § 158 odst. 3 trestního řádu, pro podezření ze spáchání trestného činu „pohlavního zneužívání“ dle ust. § 242 odst. 1,2 trestního zákona a trestného činu „ohrožování mravní výchovy mládeže“ dle ust. § 217 odst. 1 písm b) trestního zákona, kterých se měl dopustit nejméně od roku 2000 do 15. 1. 2004 nevlastní otec nezletilé Barborky.

Ve stejný den byl zajištěn i podezřelý Karel K., který se z větší části ke svému jednání vůči Barborce doznává - (výpověď přiložena v závěru kazuistiky).

Na základě dosud zjištěných skutečností bylo ze strany policejního komisaře služby kriminální Policie České republiky, Okresního ředitelství Brno-venkov, předáno usnesení dle ustanovení § 160 odst. 1 trestního řádu o zahájení trestního stíhání **obviněného Karla K.**, pro trestné činy „Pohlavního zneužívání“ dle ust. § 242 odst. 1, 2 trestního zákona, a „Ohrožování mravní výchovy mládeže“ dle ust. § 217 odst. 1 písm. b) trestního zákona. Uvedených trestných činů se dopustil obviněný „Karel K.“ tím, že od roku 2000 do měsíce ledna roku 2004 v rodinném domě č. 50, v obci Rajhrad na ul. Zastrčilova, v přesně nezjištěném počtu případů opakovaně pohlavně zneužíval dceru své družky, nezletilou Barborku B. nar. 1.1.1994, zneužívaje její závislosti, a to tak, že jí osahával po celém těle, zejména pak na přirození, strkal jí prsty do přirození, lízal jí v rozkroku, nutil ji, aby mu třela pohlavní úd až do výronu semene, onanoval před poškozenou a v několika případech se pokusil zasunout jí svůj pohlavní úd do pochvy, což neuskutečnil pro odpor poškozené, přičemž nezletilá Barborka byla v době páčání trestné činnosti svěřena jeho doзору.

Dále byl na obviněného Karla K., podán ze strany policejního komisaře na Okresní státní zastupitelství Brno-venkov, návrh na vzetí do vazby a na základě usnesení Okresního soudu Brno-venkov ze dne 18. 1. 2004, byl obviněný Karel K., umístěn do vazební věznice Brno Bohunice, z důvodu uvedených v ustanovení § 67 písm. b), c) tr. řádu, (*zákon č. 141/1961Sb., Trestní řád*).

Dalším prováděným šetřením bylo zjištěno, že obviněný Karel K., od měsíce listopadu r. 2003 do poloviny ledna r. 2004, v dětském pokoji Barborky nejméně ve třech případech pohlavně zneužil nezletilou Aničku A., (*sousedka z vedlejšího rodinného domu a kamarádka Barborky*), kterou měl držet za prsa a tyto jí osahávat.

K řádnému prošetření celého případu byl vyžádán znalecký posudek z oboru školství a kultury pro odvětví **psychologie**. Účelem znaleckého posudku bylo od soudního znalce PhDr. Zdislavy Tuláčkové, třeba zodpovědět následující otázky :

- 1) Posoudit osobnost a intelekt nezl. Barborky B. nar. 1.1.1994, zda intelektový vývoj odpovídá věku.
- 2) Zda s ohledem na osobnost nezl. Barborky B. je tato schopna zapamatovat si prožitý děj a později jej věrohodně reprodukovat.
- 3) Zda se u nezl. Barborky B. projevují sklony ke konfabulaci , tedy záměrnému účelovému blokování nebo zkreslování skutečnosti, případně, zda věrohodnost její výpovědi není snížena jinými faktory, jakými, v čem a v jakém rozsahu?
- 4) Posoudit věrohodnost výpovědi nezl. Barborky B. ze dne 28.1.2004, vyjádřit se, zda je možno ji považovat za reprodukci skutečně prožité události.

Rodinná anamnéza : údaje získané od matky nezletilé Barborky.

Matka posuzované – nar. v roce 1974, svobodná, vyučená pekařka, zam. jako osoba samostatně výdělečně činná- masérka.

Vlastní otec- nezl. Barborky, nar. 1972, vyučen elektromechanik, asi 3 roky pro narození dcery se rodiče rozešli. Dle sdělení matky posuzované proto, že otec dítěte začal ve zvýšené míře konzumovat alkohol a hrát na automatech.

Po rozchodu s otcem dítěte, žila matka s dcerou nějaký čas u rodičů a později začala žít s Karlem K.

Závěr psychologického vyšetření nezletilé Barborky B. :

Průměrná intelektová výkonnost u dívky v prepubertálním věku, která je spíše submisivní (podrobení, podřízení se), i když má již určitou svojí vůli, nedokáže zatím svoje přání prosazovat. Paměť je v normě. Nebyly zjištěny žádné tendence ke konfabulacím. Obecná i konkrétní věrohodnost je zachována.

““ Výpověď posuzované lze považovat za reprodukci skutečně prožívaných událostí.““

Odpovědi soudního znalce na otázky Policie ČR - zjištěno :

k otázce č.1) Prepubertální vývojová fáze u spíše submisivní a důvěřivé osobnosti s průměrným intelektem. Rozvoj osobnosti a intelektu zcela odpovídají věku posuzované.

k otázce č.2) Posuzovaná je schopna si zapamatovat prožitý děj a později jej věrohodně reprodukovat.

k otázce č. 3) U nezletilé Barborky se neprojevují sklony ke konfabulaci, tedy záměrnému účelovému blokování nebo zkreslování skutečnosti. Věrohodnost její výpovědi není žádnými faktory snížena.

k otázce č. 4) Výpověď nezletilé Barborky je věrohodná a je to reprodukce skutečně prožitých událostí.

Část výpovědi nezletilé Barborky za přítomnosti soudního znalce z oboru školství a kultury pro odvětví **psychologie**, PhDr. Zdislavy Tuláčkové :

Otázky policejního komisaře : Barborko, znáš pana Karla K.?

Odpověď : Ano, žije s námi, je to můj nevlastní tat'ka.

Otázka : Dělal ti tvůj nevlastní taťka něco nehezkého ?

Odpověď: Ano, sahal mně na prsa, pak mi šulinka strkal do pipinky, když jsem to nechtěla dělat, tak mě vždycky držel za ruku až mě to bolelo.

Otázka : Co ti ještě dělal?

Odpověď: Vystříkoval vždycky nějakou pěnu ze šulinka.

Otázka : Dělal si s ním něco, tedy s tím šulinkem?

Odpověď : Ano, tak si s ním třepal. (Barunka ukazuje pohyby rukou jako při onanii).

Otázka : Kam ta pěna stříkala ?

Odpověď : Na jeho tělo a potom jí utíral do prostěradla.

Otázka: Říkala jsi, že ti taťka někam sahal, kam ti tedy sahal?

Odpověď: Do pipinky a na prsa.

Otázka: Čím ti tam sahal?

Odpověď: Rukou a vždycky si olizoval palce a potom mi je do pipinky strkal.

Otázka: Chtěl po tobě taťka abys mu ty někam sahala?

Odpověď: Když jsem mu ho držela, toho šulinka, tak chtěl abych si oblizovala palec a musela jsem mu ho potom strčit do preky.

Otázka : Kdy to všechno bylo, a jak dlouho to, co nám tady říkáš, taťka s tebou dělal ?

Odpověď : Od té doby co tady bydlíme, to je asi tři roky.

Otázka : Pamatuješ si, do které jsi chodila třídy, když ti to taťka začal dělat ?

Odpověď : To jsem chodila ještě do školky.

Otázka : Ty jsi to tak dobře pamatuješ ?

Odpověď : Ano.

Otázka : Kde byla maminka, když to ten taťka dělal ?

Odpověď : Byla na odpoledne v práci, nebo s kamarádkou na večírku.

Dále byl vypracován znalecký posudek z oboru zdravotnictví pro odvětví psychiatrie a sexuologie k osobě obviněného Karla K. Vypracovaným posudkem ze strany soudního znalce MUDr. Františka Skřivánka, bylo v oboru **psychiatrie** zjištěno, že :

- obviněný Karel K., v době, kdy páchal trestnou činnost, netrpěl duševní chorobou ani poruchou v pravém slova smyslu. Nebyla zjištěna porucha sexuální preference (dříve sexuální deviace). Nebyl zjištěn syndrom závislosti

na psychoaktivních látkách a nebyla zjištěna porucha osobnosti (dříve psychopatie).

- ve stavu střízlivém mohl rozpoznat společenskou nebezpečnost svého jednání a mohl své jednání ovládat.
- v některých případech páchání trestné činnosti se obviněný mohl nacházet ve stavu prosté podnapilosti či prosté lehké opilosti. Tím, že požil alkoholické nápoje, snížil si ovládací a rozpoznávací schopnosti do lehké, forenzně nepodstatné míry. Toto nepodstatné snížení si způsobil sám tím, že požil alkoholické nápoje, i když mohl ovládat množství vypitého alkoholu, znal jeho negativní důsledky na své chování a byl plně schopen ovládat první doušek (první napití).
- protože nebyla zjištěna žádná duševní choroba, byl vyloučen syndrom závislosti na psychoaktivních látkách a rovněž byla vyloučena porucha sexuální preference (sexuální deviace – potažmo pedofilie), není pobyt obviněného Karla K., na svobodě nebezpečný a nevyžaduje žádnou formu ochranného léčení. Nejsou nutná ani další ochranná opatření.
- obviněný je v současné době schopen chápat smysl trestního řízení.

V oboru **sexuologie** bylo zjištěno, že obviněný Karel K. netrpí poruchou sexuální preference (netrpí sexuální deviací).

Po řádném prošetření celého případu Okresní soud pro Brno-venkov, uznal dne 9. 4. 2004 Karla K. vinným z trestných činů „Pohlavního zneužívání“ dle ust. § 242 odst. 1, 2 trestního zákona, a „Ohrožování výchovy mládeže“ dle ust. § 217 odst. 1 písm. a) trestního zákona, kterých se dopustil **tím**, že :

- od roku 2000 do měsíce ledna roku 2004 v rodinném domě č. 50 v obci Rajhrad na ul. Zastrčilova, v přesně nezjištěném počtu případů opakovaně pohlavně zneužíval dceru své družky, nezletilou Barborou B. nar. 1.1.1994, zneužívaje její závislosti, a to tak, že jí osahával po celém těle, zejména pak na přirození, strkal jí prsty do přirození, lízal jí v rozkroku, nutil ji, aby mu třela pohlavní úd až do výronu semene, onanoval před poškozenou a v několika případech se pokusil zasunout jí svůj pohlavní úd do

pochvy, což neuskutečnil pro odpor poškozené, přičemž nezletilá Barborka byla v době páchaní trestné činnosti svěřena jeho doзору.

- v době od měsíce listopad r. 2003 do poloviny ledna r. 2004, v dětském pokoji Barborky nejméně ve třech případech pohlavně zneužil nezletilou Aničku A. nar. 2.2.1992, tak, že k ní vždy přistoupil zezadu, dlaněmi jí přes tričko držel za prsa a tyto jí osahával, přesto že věděl, že jmenovaná dosud nedosáhla věku 15-ti let,

a odsoudil jej

k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 3 (tři) let . Tento trest byl odsouzenému podmíněně odložen na zkušební dobu 4 (čtyř) let za současného uložení dohledu probačního úředníka.

Závěr

K uvedenému případu bych poznamenal skutečnost, že při vyšetřování popsaného případu jsem zjistil, že zneužívaná Barborka je velmi citlivé děvče. Chovala se rozumně a zároveň si uvědomovala, co se jí dělo. Maminku má ráda, této se však nesvěřila, neboť měla strach z toho, že se to dozví táta, zbije jí a strašně jí nadá. Nesvěřila se nikomu jinému až paní učitelce, když už zneužívání nemohla déle snášet.

Podle mého názoru dostal odsouzený Karel K. za utrpení, které způsobil nezletilé Barborce velmi nízký trest. Tak tomu bohužel bývá i u jiných násilných trestných činů spáchaných na dětech, což je známé i ze sdělovacích prostředků.

Vlastní názor

Myslím si, že *kdyby matka Barborky, tuto na možné nebezpečí „ pohlavního zneužívání“ předem poučila* a pohovořila s ní na toto téma, *mohla tím její utrpení zcela odvrátit* nebo alespoň zmírnit v podobě kratšího časového úseku, ve kterém ke zneužívání Barborky docházelo. *K tomuto jí měla vést i skutečnost a opatrnost v době, kdy jí druhá žena Karla K. na toto nebezpečí upozorňovala*, což si matka Barborky tehdy vysvětlila po svém a možné riziko u své dcery nebrala v potaz.

Policie České republiky

Okresní ředitelství
SKPV - OOK
Brno - venkov

ÚŘEDNÍ ZÁZNAM

o podaném vysvětlení podle § 158 odst. 5 tr. ř.

Dne 16.1.2004 v 15:15 hod.
se dostavil po předchozím předvolání-bez předvolání-byl předveden

titul jméno příjmení **Karel K**
dřívější jméno, dřívější příjmení
datum narození 31. 1. 1960 *místo narození* Brno
okres narození Brno-město *rodinný stav* rozvedený
rodné číslo *státní občanství* české
průkaz totožnosti *národnost* ČR

trvalý pobyt : Rajhrad, ul. Zastrčilova č. 50
ulice, číslo
PSC, místo
spojení

současný pobyt :
ulice, číslo
PSC, místo
spojení

adresa pro doručování : viz trvalý pobyt
ulice, číslo
PSC, místo
spojení

zaměstnání soukromý podnikatel, zednické práce.
postavení v něm
adresa (pracoviště) viz trvalý pobyt

zaměstnavatel :
název
ulice, číslo
PSC, místo
spojení

Zákonný zástupce nezletilého :

vyrozuměn dne v hod.
Věc, jíž se vysvětlení týká : pohlavní zneužívání nezl. Barborky.

strana protokolu o podání vysvětlení dle ust. § 158/5 tr. řádu s osobou Karel K. trv. bytem Rajhrad, ul. Zastrčilova č. 50, ze dne 16.1.2004.

Osoba podávající vysvětlení byla podle § 158 odst. 4 tr. ř. poučena, že při podání vysvětlení má právo na právní pomoc advokáta.

Dále byla podle § 158 odst. 7 tr. ř. poučena, že vysvětlení nesmí být od ní požadováno, jestliže by jí porušila zákonem výslovně uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti, ledaže by byla této povinnosti zproštěna příslušným orgánem nebo tím, v jehož zájmu tuto povinnost má;

dále je povinna vypovídat pravdu a nic nezamlčet (s výjimkou podezřelého) a současně se upozorňuje na trestní odpovědnost za uvedení vědomě nepravdivých údajů (křivé obvinění dle § 174 tr. z., pomluvy dle § 206 tr. z., poškozování cizích práv dle § 209 tr. z. a nadřezování dle § 166 tr. z.);

vysvětlení může odepřít, pokud by jí způsobila nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobám uvedeným v § 100 odst. 2 tr. ř.;

nasvědčují-li zjištěné okolnosti tomu, že jí bude třeba jako svědkovi poskytnout ochranu, je třeba při sepisování úředního záznamu postupovat podle § 55 odst. 2 tr. ř.

Podle § 158 odst. 9 tr. ř. má ten, kdo se dostaví na výzvu k podání vysvětlení nárok na náhradu nutných výdajů a prokázaného ušlého výdělku, neuplatní-li jej do tří dnů po podání vysvětlení, nárok zaniká.

Dále byla poučena podle § 2 odst. 14 tr. ř. o právu používat mateřský jazyk nebo jazyk, o kterém prohlásí, že jej ovládá;

při předložení záznamu k přečtení má právo žádat jeho doplnění či opravy, aby byl v souladu s podaným vysvětlením.

Osoba podávající vysvětlení byla poučena ve smyslu shora uvedených zákonných ustanovení a současně jí byla objasněna podstata věci ke které má podat vysvětlení. Poučení porozuměla a uvádí:

Byl jsem poučen dle shora uvedeného předtisku v souladu s ustanovením §§ tr. řádu a tr. zákona, kdy poučení jsem v plném rozsahu porozuměl a nežádám dalšího vysvětlení. Svého práva dle ust. § 100/1,2 tr. řádu nevyužívám.

K věci ohledně pohlavního zneužívání nezl. Barborky, která je dcerou mé přítelkyně Marty B. budu vypovídat.

K osobě : v současné době žiji v obci Rajhrad, ul. Zastrčilova č. 50, jsem rozvedený a na této adrese se mnou žije moje přítelkyně Marta B. která má dceru Barborku. Pracuji jako soukromý podnikatel a poštu si přebírám v místě svého trv. bydliště.

K věci : S Martou B. jsem se seznámil asi před pěti lety a to ve městě Brně u firmy, kde jsem pracoval. Od této doby jsme spolu začali chodit a ze začátku jsem s ní a její dcerou Barborou bydlel v Brně. V roce 2001 jsme se na podzim přestěhovali do Rajhradu.

Na otázku kdy jsem si poprvé něco dovolil k Barborce uvádím, že to bylo ještě v době kdy jsme bydleli v Brně. Tehdy Marta pracovala v Brně u nějaké firmy a chodila pozdě domů. V době kdy jsem byl s Barborkou sám, tak jsem jí měl na starosti. Když byl večer a Barborka se vykoukala, tak jsem jí v některých případech v obývacím pokoji v době, kdy byl večerníček, hladil po celém těle a na přirození . Vzpomínám si, že tehdy

strana protokolu o podání vysvětlení dle ust. § 158/5 tr. řádu s osobou Karel K. trv. bytem Rajhrad, ul. Zastrčilova č. 50, ze dne 16.1.2004.

měla kratičkou noční košilku pod kterou neměla kalhotky. Poté jsem poslal Barborku spát a šel jsem na WC onanovat a při tomto jsem si vybavoval vzpomínky na to, jak jsem jí hladil po těle a přirození. V této době se Barborka nijak nebránila a myslím si, že si toto ještě moc neuvědomovala - tím myslím co se s ní děje a co provádím.

Později když jsme se přestěhovali do obce Rajhrad, tak se toto také opakovalo, ale prováděl jsem i jiné věci. Tímto myslím, že opět v době, kdy Marta odcházela do zaměstnání nebo nebyla prostě doma z jiného důvodu, jsem Barborku opět hladil po celém těle a přirození, dále jsem se svým přirozením otíral v okolí jejího přirození. Nikdy jsem se však nesnažil zasunout svůj pohlavní úd do její pochvy. Prováděl jsem s ní také to, že jsem jí líbal nad přirozením, dráždil jsem jí prsty klitoris a někdy jsem prsty sklouzl i níže do oblasti pochvy, ale nikdy jsem prsty nezasouval hlouběji do pochvy. Při těchto praktikách mi Barborka někdy říkala, že jí to tlačí. Dále jsem před Barborkou vícekrát onanoval a když došlo k vyvrcholení - výronu semene, vysvětloval jsem Barborce, že tekutina je "**semínko**," ze kterého jsou děti. Také jsem po Barborce v některých případech požadoval aby mi sahala na přirození a dotýkala se ho. Nikdy jsem však nepožadoval aby mi s pohlavním údem prováděla onanii. Barborce jsem poté vždy říkal, aby se s tím, co s ní dělám nikomu nechlubila. K tomuto mi ona řekla, „ Já vím.“ Dnes již zpětně nedokáži říci, kolikrát jsem jí vlastně takhle zneužíval . Intenzita mého jednání při zneužívání byla závislá na tom, zda jsem byl doma a jak silná touha mě vedla k tomu, že jsem jí chtěl zneužít. Někdy se stávalo, že jsem to vydržel třeba i měsíc, ale z toho se zase stalo, že jsem Barborku pohlavně zneužil 2 x až 3 x týdně. Naposledy to bylo tento týden a to v úterý, kdy jsem jí začal při večeři v obývacím pokoji na sedačce hladit a to po zádech přes tričko, ona se dívala na televizor a já jsem se vzrušil a tak jsem si poposedl dál na rozloženou sedačku a začal jsem onanovat. Byl jsem oblečen jenom do dlouhého bavlněného trička bez slipů, když jsem došel k vyvrcholení tak jsem sperma nastříkal do ruky. Jestli mě při tomto Barborka viděla nevím, myslím si však, že ne.

Na otázku, co jsem vnitřně prožíval v situacích, kdy jsem jí pohlavně zneužíval uvádím, že jsem měl pocit blaha a slasti, kdy jsem byl pohlavně vzrušen, později nebo v době mého jednání jsem také pociťoval provinění za mé chování a jednání vůči Barborce. Někdy jsem se dokázal ovládnout a nic jsem si k ní nedovolil, i když jsem nad tím přemýšlel. Často však nade-mnou zvítězilo moje pokušení a já jsem si prostě nedokázal pomoci, to bylo většinou když jsem požil nějaký alkohol, kdy se jednalo vždy tak o jedno až čtyři desetistupňová piva. V takové situaci jsem se nedokázal ovládnout a rozum šel stranou.

Někdy, když Barborka nechtěla abych jí obtěžoval, tak jsem jí začal přemlouvat až mi byla po vůli, nebo když chtěla odejít, tak jsem jí chytil za ruku aby neodcházela a přemlouval jsem jí aby zůstala. Nikdy jsem jí však fyzicky za její odmítání netrestal.

Dále uvádím, že za Barborkou domů chodila její kamarádka, jedná se o sousedku Aničku A., které je asi 11 let. Tento týden v uvedené úterý, když Anička přišla se svým bratrem Robertem k nám, tak jsem si z ní dělal legraci, že jí už rostou prsa a při tomto jsem jí na prsa přes mikinu sahal rukama. Nic víc jsem však neprováděl a nikam jinam jsem jí nesahal. Při minulých návštěvách jsem jí několikrát pleskl rukou přes zadek ale jinak nic víc.

Ke konci chci říci, že jsem byl dvakrát ženatý, v prvním případě jsem byl ženatý s X.Y. žije v Brně, této je asi 45 let. S touto jsem měl dvě děti syna X.Y. a dceru X.Y. strana protokolu o podání vysvětlení dle ust. § 158/5 tr. řádu s osobou Karel K. trv. bytem Rajhrad, ul. Zastrčilova č. 50, ze dne 16.1.2004.

Těmto je 22 a 24 let.

V druhém případě jsem byl ženatý s X.Y. které je asi 41 let, tato bydlí někde na okrese Břeclav a s touto jsem měl syna X.Y. dále druhá žena měla dceru z prvního manželství. Svoji dceru X.Y. ani dceru mé druhé manželky jsem nikdy sexuálně neobtěžoval. Opravuji se, vzpomínám si na skutečnost, že v době, kdy jsem žil se svojí druhou ženou, jsem celkem ve třech případech onanoval v pokoji, kde spala dcera mé druhé ženy. Při onanování, se tato probudila a řekla mi, „ ty si myslíš, že tě nevidím ?“ V té době jí bylo 13 let. Po tomto jsem se zarazil, z pokoje jsem odešel a víckrát jsem to neudělal, neboť jsem měl strach, že to řekne mé druhé ženě.

Na otázku, zda mám doma nějaké porno časopisy uvádím, že mám doma dvě půjčené video kazety s pornem. Jedná se o klasickou tematiku porna s dějem - příběhy. Není to nic s dětskou tematikou či jiným zaměřením. Nikdy jsem porno Barborce nepouštěl, neukazoval jí nějaké časopisy nebo něco podobného.

Na závěr uvádím, že celá záležitost mě mrzí, udělal jsem hroznou věc a chybu, nejvíce jsem ublížil právě Barborce, bohužel už se to nedá vzít zpět.

To je vše co mohu k celé věci říci, protokol souhlasí s mojí výpovědí, nežádám v něm změny, oprav ani doplnění, a jako správný jej po přečtení dnešního dne v 17:00 hodin podepisuji.

Vypověděl:

Přítomen:

Zapsal:

Karel K.

ZÁVĚR

V mé práci s názvem „ *Násilná trestná činnost páchaná na dětech*“, *poukazují* především na aktuálnost problému a rozšiřujících se sociálně patologických jevů, v oblasti „týraných, zneužívaných, zanedbávaných a šikanovaných dětí“. Cílem bylo zadokumentování současného stavu tohoto problému, uvedení přehledu týkajícího se násilí na dětech. Zabýval jsem se především důvody, příčinami a podmínkami, které vedou pachatele k delikventnímu chování vůči dětem, důsledky popisované násilné trestné činnosti, které mají vliv na vývoj osobnosti dítěte. Dále pak odstraněním a zmírněním následků a samozřejmě jsem vyzvedl důležitost prevence, spočívající v dostatečné a včasné informovanosti, zejména v rodině.

Rozvoj demokracie, který nastal se společenskými změnami v roce 1989, přinesl i svá negativa, jedním z nich je i značný nárůst kriminality. Boj s trestnou činností je hlavní náplní práce policie, státních zástupců, soudů, vězeňství, zákonodárných sborů školství, dá se tedy říci, že celé společnosti. Přitom nesmíme zapomínat, že nezastupitelné místo má v tomto případě rodina. Emoční pouta uvnitř rodiny se uvolnila, osobní vztahy mezi členy rodiny jsou stále mělčí a povrchnější. Vytrácí se i společné rodinné stolování, které už v dávných dobách utužovalo soudržnost a vzájemnou náklonnost členů rodiny. Odumírání rodinného stolování je pouze jedním z příznaků toho, že v současné době se rodinný život citově ochuzuje. Některé děti vídají své rodiče velmi málo a jsou tím deprimovány. Rubem toho je ztráta mnoha kladných emočních prvků, které dítěti dříve poskytoval domov a které potřebuje, má-li se cítit bezpečným a hodným lásky. Občas se za nové rodinné pojitko prohlašuje televize. Zvyšuje se tím ale příležitost k osobnímu kontaktu? Děti zaměstnaných matek jsou ve větším emočním nebezpečí tehdy, jsou-li špatné vztahy uvnitř rodiny.

Měli bychom si uvědomit, že sociální práce se týká nejen problémů finančních, ale také problémů lidských. Nová zákonná opatření na ochranu dětí začala podporovat preventivní sociální práci v rozvrácených rodinách a nejde jen o krátký proces, kterým se prostě zanedbané dítě odebere rodičům, ale vystupuje do popředí skutečnost, že mnoho našich sociálních služeb je založena na čistě hmotných hlediscích.

Společnost se samozřejmě vyvíjí a mění svůj způsob života. Změny přinášející vyšší standart hmotného blahobytu nás neopravňují zavírat oči před skutečností, že naše společnost začala rušit osobní vztahy a pěstovat vzájemnou nenávisť. Svoji nespokojenost dáváme najevo také u symptomů jako jsou manželské neshody, alkoholismus a drogy, hazardní hry a promiskuita. Všechny tyto příznaky rostou v naší společnosti stejně jako zločinnost.

Řešení je nutno hledat v lepším vzdělání, ale problém leží někde hlouběji než ve škole. Máme-li vůbec mluvit o vzdělání, musíme mluvit o procesu, který se odehrává v průběhu našeho osobního styku s ostatními lidmi, především s našimi rodiči a vede k tomu, že si o sobě budujeme obraz člověka hodného (či nehodného) lásky a vytváříme si zvykové reakce na ostatní lidi, charakterizované důvěrou a uznáním. Nebylo by na škodu, kdyby taková výchova hrála v našich školách důležitou roli. Například v podobě návrhu na vyučování nového předmětu *výchova k etice apod.*

Problém kriminality páchané na dětech a mládeži je velmi složitý. Působí zde mnoho příčin, které se vzájemně prostupují. Analýze tohoto složitého problému se nemůžeme vyhnout, i když jeho osvětlení může trvat ještě velmi dlouho.

Stejnou citací, kterou jsem v úvodu své diplomové práce uvedl, jí také končím.

„ Teď když jsme se naučili létat v povětří jako ptáci a plavat ve vodě jako ryby, zbývá už jen jediné, naučit se žít na této zemi jako lidi.“

RESUMÉ

Název diplomové práce „*Násilná trestná činnost páchaná na dětech*“ sám svým zněním nejlépe vystihuje problematiku, kterou se zabývá. Práce se v této široké oblasti orientuje zejména na vývoj kriminality páchané na dětech, projevující se v podobě týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte. Jsou popisovány faktory a příčiny patologického chování jedince. Možnosti odstranění či zmírnění následků u obětí, které byly postiženy některými formami syndromu CAN a CSA, případně šikanou. Popisují zde roli rodiny, kterou považují současně s prevencí za jeden z nejdůležitějších faktorů ovlivňující kriminalitu páchanou na dětech a mládeži.

Neopomenutelný je i současný životní styl lidí, žijících v České republice, ve které došlo k významným sociálním a ekonomickým změnám. Tyto změny s sebou přinesly zvýšený výskyt sociálně patologických jevů, vyžadujících celospolečenský zájem a pozornost. Společenská atmosféra se vyznačuje vzrůstající agresivitou plynoucí např. z neomezené produkce násilí v médiích. Touha po hmotných statcích a masová spotřeba zapříčinila pokřivení společenských hodnot. Lidé jsou posedlí po hmotném majetku a rodinný život se stává čím dál víc citově chudší. Rodina v tomto uspěchaném světě přestává plnit svou roli a děti prázdnotu naplňují „zábavami“, které s sebou přináší nejenom konflikt se zákonem, ale i rizika pro děti samotné.

Základním úkolem sociální politiky by proto mělo být zlepšení sociálních podmínek a odstraňování příčinných faktorů kriminality. Vzdělávání lidí v sociální oblasti a příprava odborných pedagogických pracovníků, zpracování vhodných informačních a výukových materiálů, využívání pedagogicko psychologických poradn, zdravotnických zařízení apod., přispívá k vytváření základů prevence kriminality. V sociální oblasti je nutné se zabývat ovlivňováním procesu socializace a sociální integrace jedince a aktivitami zaměřenými na změnu nepříznivých společenských a ekonomických podmínek, které jsou považovány za klíčové příčiny v oblasti popisované trestné činnosti.

Kriminalita páchaná na dětech a mládeži je potencionální kriminogenní faktor. Děti, které se staly obětí trestného činu, se mohou později díky transgeneračnímu přenosu negativních projevů násilí z dětství, samy stát pachateli trestné činnosti. Navíc týrání a sexuální zneužívání dětí je mimořádně skrytá oblast trestné činnosti, kterou z řady důvodů nehlásí ani poškození, ani jejich rodiče. Údaje, které o tomto negativním sociálním jevu jsou v současné době k dispozici, jsou však velmi sporadické a nekomplexní. Proto je velmi důležité aktivní vyhledávání těchto případů ze strany státních orgánů, za pomoci nevládních, charitativních aj. organizací, které jsou pravidelně podporovány mj. ze státních fondů. Celkově situaci však ztěžuje již zmiňovaná vysoká latence tohoto druhu kriminality přímo v rodinách. Získávání kvalifikovaných a komplexních informací o tomto negativním jevu je nezbytný a prvotní krok k řešení problematiky cestou prevence.

Crimes committed on children

Summary

The name of this graduation theses i.e. „Violent Crime Committed on children“ describe the character of this work. This work describes first of all a development of such type of criminal offenses. expressing thyself in inform of tortured, abused and unkept child. There are described there a factors and reasons of pathologic behave of individuals. There are also described there a possibilities of elimination or reducing after-effects on a side of victims, which are afflicted with CAN or CSA syndromes or chicane. I can describe a family role which is in my opinion one of the more important factor (beside a prevention) influencing on crime committed on children and youth.

The way of life in the Czech Republic after deep social and economical changes is a very important phenomenon. These changes brings a lot of new social–pathologic phenomenons which claims attention of all the society. In society is growing a violence and aggressiveness which can be caused i.a. by unlimited production of violent in public media.

Longing for material goods and mass consumption caused deformation of common values. The people are obsessed by material goods and family life is becoming emotionally poor. The family doesn't fulfill his role and children are trying fill up this vacuum with “entertainment”. This make a conflict with a law and other risk for the children.

An essential goal for a social policy should be enhancing of social conditions and elimination a sources of this criminality. Social education and preparation of skilled pedagogical staff, creation of suitable informative and educational stuff, using a pedagogic-psychological consulting rooms, health-care institutes etc. helping to prevention of the criminality. There is necessarily to pay attention on influencing the process of socialization and social integration of individuals. This measures must be aimed on changing a social and economical conditions which have a key roles in described matter.

Criminality committed on children and youth is potential criminogenic factor. Children who where a victims of a crime can become of a perpetrators of a criminal offenses due to trans generation transition of violence from a youth. Tortures and sexual abusing of children is very latent form of a criminal offenses. Because of several reasons this form of crime is not reported by a victims nor a parents. That's a reason why the information of this phenomena is uncompleted. Because of this it's very important active searching for such cases from side of law enforcement, state bodies, NGO and other organizations, which are supplied from a state budget. Situation is worsening by mentioned high latency of such kind of criminality within families. Gathering of relevant information about this negative phenomenon is a crucial and first step to solving this issues.

Anotace

Surovčík, Vladimír. Násilná trestná činnost páchaná na dětech (Diplomová práce). Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitní studií, Institut mezioborových studií Brno, 2009.

Práce poukazuje na *násilnou trestnou činnost páchanou na dětech* projevující se v podobě „týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte“ a její dělení, příčiny a podmínky vzniku trestné činnosti (včetně šikany), důsledky násilné trestné činnosti mající vliv na vývoj osobnosti dítěte, odstranění a zmírnění následků, komunikaci v rodině a prevenci.

Klíčová slova

děti, fyzické týrání (syndrom CAN), psychické týrání, sexuální zneužívání (syndrom CSA), komerční zneužívání dětí, šikana, dětská agresivita, výchova, rodina, prevence.

Annotation

Surovcik, Vladimír. Violent crimes committed against children (graduation theses). Tomas Bata's University Zlin, humanity studies Faculty, Interdisciplinary Studies Institute Brno, 2009.

This graduation theses focus on violent crime committed against children, which is shown in form of tortured, abused and deprived child. This work can offer classification of these violent crimes, can show reasons and conditions of birth of the crime (including chicane). Work is about impacts of violent crimes having influence on development of children's personality, reducing of these impacts, communication inside family and prevention.

Key words

Children, Physical torture (syndrome CAN), Psychical torture, Sexual abusing (syndrome CSA), Commercial abusing of children, Chicana, Children's aggression, Upbringing, Family, Prevention.

Literatura a prameny :

- [1] BENTOVIM, A.: Týrání a sexuální zneužívání v rodinách. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1998, ISBN 80-7169-629-3.
- [2] DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. a kol.: Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1995.
- [3] DUNOVSKÝ, J., MITLÖHNER, M., HEJČ, K., HANUŠOVÁ-TLAČILOVÁ, J. : Problematika dětských práv a komerčního sexuálního zneužívání dětí u nás a ve světě. 1. vyd., Grada Publishing, 2005, ISBN 80/247/1201/6.
- [4] ELLIOTOVÁ, M. : Jak ochránit své dítě. 1. vyd. Praha: Portál, 1995, ISBN 80-7178-034-0.
- [5] HORT, V. et al.: Dětská a adolescentní psychiatrie. 1. vyd. Praha: Portál, ISBN 80-7178-472-9.
- [6] CHMELÍK, J. et al.: Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-739-6.
- [7] CHMELÍK, J.: Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži. 2. vyd. Praha: MV ČR, 1998.
- [8] KOLÁŘ, M.: Bolest šikanování. 1. vyd. Praha: Portál, 2001 ISBN 80-7178-513-X
- [9] LOVASOVÁ, L. et al.: Děti a jejich problémy. Praha: Studio Marvil, 2005, ISBN 80-239-4482-7
- [10] MALÁ, E., RABOCH, J., SOVÁK, Z.: Sexuálně zneužívané děti. 1. vyd. Psychiatrické centrum Praha: 1995, ISBN 80-85121-99-9.
- [11] MATĚJČEK, Z.: Co děti nejvíc potřebují. 1. vyd. Praha: Portál, 1994, ISBN 80-7178-006-5.
- [12] PAVLOVSKÝ, P. et al.: Soudní psychiatrie a psychologie. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2004, ISBN 80-247-0542-7.
- [13] PÖTHER, P.: Dítě v ohrožení. 2. vyd. Praha: G plus G, 1999, ISBN 80-86103-21-8.
- [14] ŠPECIÁNOVÁ, Š.: Ochrana týraného a zneužívaného dítěte. Praha: LINDE, 2003, ISBN 80-86131-44-0.
- [15] VANÍČKOVÁ, E.: Tělesné tresty dětí. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2004, ISBN 80-247-0814-0.

- [16] VANÍČKOVÁ, E., KLOUBEK, M.: Komerční sexuální zneužívání dětí. 1. vyd. Praha: Česká společnost na ochranu dětí. 2006, ISBN 80-239-6471-2.
- [17] VANÍČKOVÁ, E. et al.: Komerční sexuální zneužívání dětí v České republice. vydáno v ČR, květen 2002.
- [18] VANÍČKOVÁ, E. et al.: Sexuální násilí na dětech. Praha: Portál, 1999, ISBN 80-7178-286-6.
- [19] VANÍČKOVÁ, E. et al.: Sexuální zneužívání dětí. 1. díl, Praha: Karolinum, 1997, ISBN 382-183-97
- [20] Zákon č. 140/1961 S., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů. Ostrava, Sagit, 2002.
- [21] Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (soudní řád), ve znění pozdější předpisů. Ostrava, Sagit, 2002.
- [22] Národní zpráva o rodině. Ministerstvo práce a sociálních věcí 2004.
- [23] Časopisy Kriminalistika. Buletiny, prevence kriminality a intranet Policie ČR.
- [24] Statistika spáchaných trestných činů na dětech na území ČR. Praha, Policejní prezidium ČR, 2006.
- [25] Surovčík, V.: Bakalářská práce, Trestná činnost páchaná na dětech a její důsledky na vývoj osobnosti dítěte. Brno, IMS, 2006.

Odborné a ostatní časopisy :

- 1/ Kriminalistika č. 2/2001, s. 3, čtvrtletník pro kriminalistickou teorii a praxi.
 2/ Týraný Ondra, Hanuš Hanzlík, Media Agency, Praha, 2007.

Internetové adresy :

- <http://www.novinky.cz/clanek/142803-posudek-skrlova-verila-ze-je-bozskym-mediem.html>
<http://www.novinky.cz/clanek/152718-video-za-tyrani-chlapcu-v-kurimi-dostala-matka-devet-a-teta-deset-let.html>
<http://www.novinky.cz/clanek/142763-dokument-obzaloba-vznesena-v-kurimske-kauze-statni-zastupkyni.html>
<http://www.novinky.cz/clanek/142960-tema-soud-v-kauze-kurim.html>

Příloha č. 1 :

V následující příloze jsou zobrazeny fotografie dětí, na kterých jsou zachyceny stopy po fyzickém násilí ze strany agresora. Na posledních třech fotografiích jsou tržné rány způsobené agresorem, který dítě bil řemenem s přezkou.

Příloha č. 2 :

Fotografie č. 23 a 24 ke **kazuistice č. 2**, zobrazující puklinu v délce 6 cm v pravé spánkové kosti, směrem k týlní kosti až k bazi lebni. Jde o případ z nedávné doby, ve kterém šlo o vraždu 4 měsíční holčičky, narozené v únoru r. 2008. V červnu 2008 byla zabita vlastní 19 - ti letou matkou.

Příloha č. 3 :

Fotografie jeden a půl roku starého chlapečka, který v roce 1995 zemřel na následky fyzického násilí – razantními údery pěstmi, dupnutím nebo kopy vedenými rovněž značnou silou a byla mu způsobena zranění : ***četné podlitiny v měkkých pokrývkách lebních, zlomeniny 6. a 7. žebra vlevo, roztržení kořene závěsného aparátu střev v délce 8 cm s masivním krevním výronem v okolí trhliny, natržení závěsného aparátu žaludku, pohmoždění v oblasti úponu sleziny a pohmoždění hlavy, slinivky břišní s následným masivním krvácením do dutiny břišní, v důsledku kterých po mučivých útrapách zemřel.***

Tato otřesná zranění mu byla způsobena vlastní matkou, která byla v roce 1997 Krajským soudem v Brně, odsouzena za trestný čin „Vraždy“ dle ust. § 219 odst. 1, odst. 2 písm. b) trestního zákona, k trestu odnětí svobody v trvání třinácti let.

Přesto jí byla později ze strany prezidenta ČR Václava Havla udělena milost.

